15.11.85 סלו, תשמ"ו
רוצה עכשיו אדום זהב
BROADWAY
אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

מבצע ל - 3 דירות בלבד

דירת 4 חדרים

מ־~~49,500~~ $

כ־74 מיליון שקל
כולל פיתוח. ללא מע"מ
התשלום יבוצע לפי שער הדולר היציג ביום התשלום

גבעת נוף

נס-ציונה

במקום היפה ביותר בנס ציונה !

- שכונת מגורים מקסימה עם נוף מרהיב.
- 5 דקות מראשון לציון או מרחובות.
- 20 דקות בלבד מתל־אביב.
- תכנון ארכיטקטוני מעולה.
- רמת בניה בסטנדרט גבוה.
- פיתוח סביבתי מושלם : גני ילדים, בתי ספר, גן ציבורי ומרכז קניות – קיימים ופועלים במקום.

לזוגות צעירים אפשרות רכישה לפי יכולתכם !

- נתאים לכם תנאי תשלום בהתאם לאפשרויותיכם.
- נדריך אותכם בהשגת משכנתא טובה.
- נלך לקראתכם בתשלום המקדמה.
- דירות 3 חדרים המתאימות לזכאים.

בואו לבקר בשבת בין 14:00-10:00

צוות „נוה שוסטר" ישמח לפגוש אותכם באתר הבניה להראות ולמסור לכם פרטים נוספים על מיגוון האפשרויות ב„גבעת נוף".
זכור ! זה הצ'אנס שלך !
אל תחכו לעליית המחירים. בואו מחר ל„גבעת נוף".

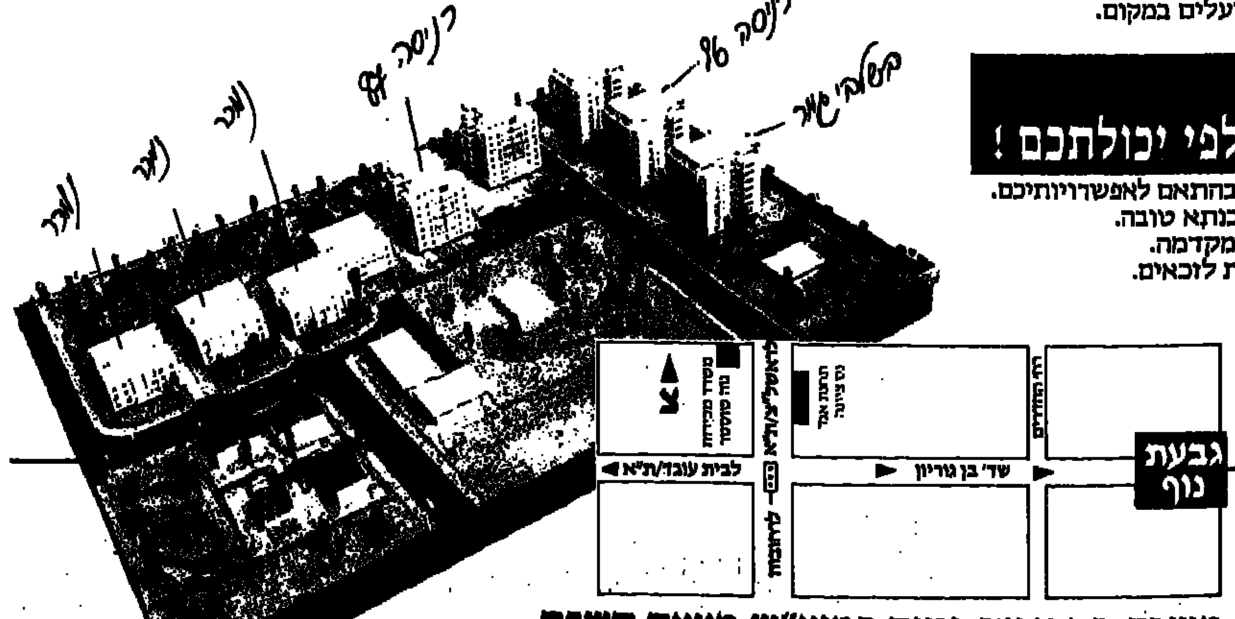

משרד המכירות פתוח במוצ"ש מצאת השבת
משרד המכירות בנס־ציונה (ליד בנק אמריקאי ישראלי) פתוח בימים :
א', ב', ד' ה'– 13:00-9:00, 19:00-16:00
ג', ו'– 13:00-9:00

נוה שוסטר – נס ציונה, רוטשילד 2, טל. 08-470458

ברשת שטיחי ראובן אתה יכול לבחור

המסלול הדולרי

26 תשלומים!

והמסלול השקט

13 תשלומים שקליים שווים***

שטיח מודרני ארוגה בדוגמת אומגה 150×200 11,700ש' לחודש* $7.80

שטיח אריגה בדוגמה קוביסטית בגודל 120×180 8,400ש' לחודש* $5.60

שטיח מודרני שעיר בגודל 200×300 23,400ש' לחודש* $15.60

*לאחר תשלום ראשון

פתוח במוצ"ש 18.30-23.00

אספקה מיידית

1/3 ממחיר השטיח במזומן והיתרה ב- 25 תשלומים צמודי דולר ברבית שנתית 17% כפוף לתקנון המבצע. (ר' דוגמא במודעה)
**הדוגמאות מבוססות על המסלול הדולרי ***בריבית חודשית של 5.5%

רשת שטיחי ראובן

תל אביב העליה 11 **ראשון לציון** הרצל 4 | **בית שטיחי ראובן** קרית אריה, פתח תקוה רח' שנקר 11 פינת רח' העמל 2, ליד עץ הזית | **מחסן שוק ארצי** | **נתניה** הרצל 53

פיקניק בסלון עם בשרי יוד'י

גם אם חורף וגשום ולא תצאו לפקניק מובטחת לכם ארוחה נפלאה עם הבשרים האיכותיים של יוד'י
רשת בשרי יוד'י מתמחה זה שנים בשווק בשר טרי, מעובד, איכותי ונקי ברמה הקיימת במיטב המקומות בחו"ל.
בחנותנו בנוה אביבים
כבר מספק לכם המחשב הראשי שלנו מתכונים נבחרים, בהמלצת שפים מומחים.

את הבשר המובחר של "בשרי יוד'י אפשר לקנות ב-
★ כפר שמריהו, דרך השדות 46 טל. 052-70785
★ נוה אביבים טאגור 38 רמת אביב. טל. 03-427396
★ מרכז מסחרי רימון; קרית אונו, טל. 03-349674

בשרי יוד'י
25 שנה של איכות, נקיון וחסכון.

סופשבוע

ב' בכסלו, תשמ"ו 15.11.85
© 1985 כל הזכויות שמורות ל"מעריב"

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן

בשער: אופנה צבעונית מפאריס לחורף הבא. (צילום: "גאמא") כתבת צבע בעמ' 42-43.
בשבוע שעבר נשמט בטעות שמה של הצלמת דפנה קצור מצילום השער.

7 "מבט" מהצד
מאת מיכל קפרא

12 על החיים ועל המוות
מאת טל בשן

18 רוקי, ילד מזדקן
מאת יאיר לפיד

22 אצבעות בלי שטקר
מאת דליה מזורי

27 טיול "סופשבוע" לשדה בוקר
מאת נילי פרידלנדר

32 ענבי זעם, 1985
מאת חנוך ברטוב

35 שיפודים
מאת מאיר עוזיאל

36 אנטי מספר אחד
מאת שרית פוקס

40 תקענו צלב באפריקה
מאת תמר גולן

42 הכל הולך
מאת יהודית חנוך

44 לאכול בחוץ
מאת מאו"ל

47 חיים ואוהבים
מאת תמר אבידר

48 פנטהאוז
מאת יגאל לב

49 הורוסקופ

52 "מעריב" לפני 35 שנה
מאת גבריאל שטרסמן

צוחק מי שצוחק ראשון

"אני לא מכירה אותו אבל הוא שומר לי מקום כל יום אחר הצהריים!"

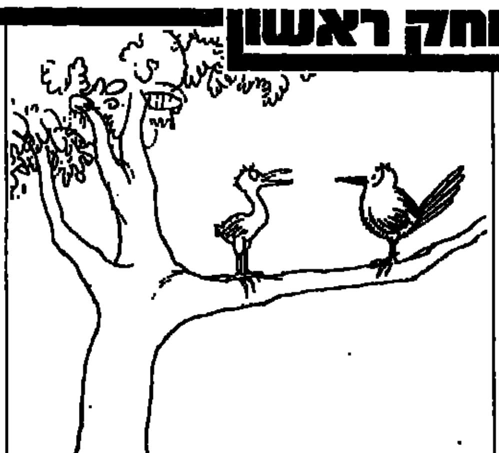
"כל כך חם היום!"

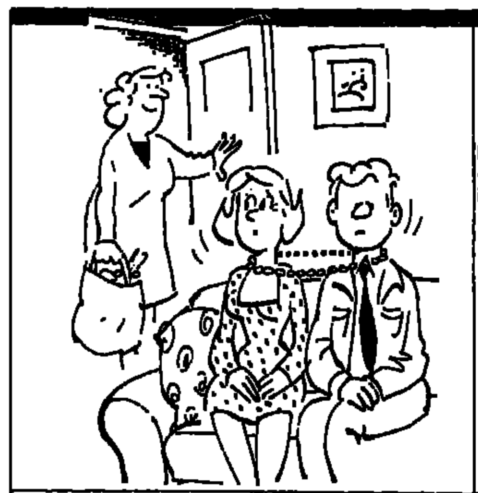

"מעלינו יש קליניקה של רופא שיניים. למה את שואלת?"

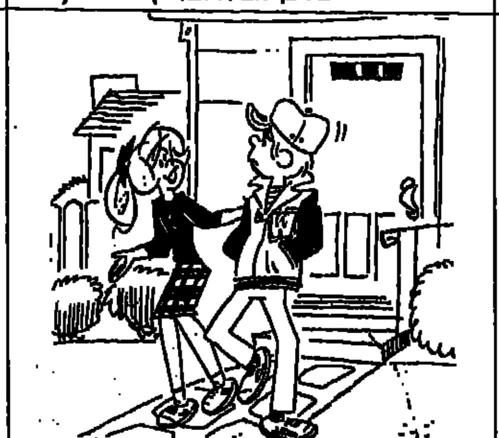
"אני באמת כבר מצפה לפגישה שלנו.. לא אכלתי יומיים!"

"לא, לא, אתה לא מאוהב, אתה סתם חולה!"

"תשכנע את אבא שיבלע את הוואליום לפני שאני נכנסת הביתה."

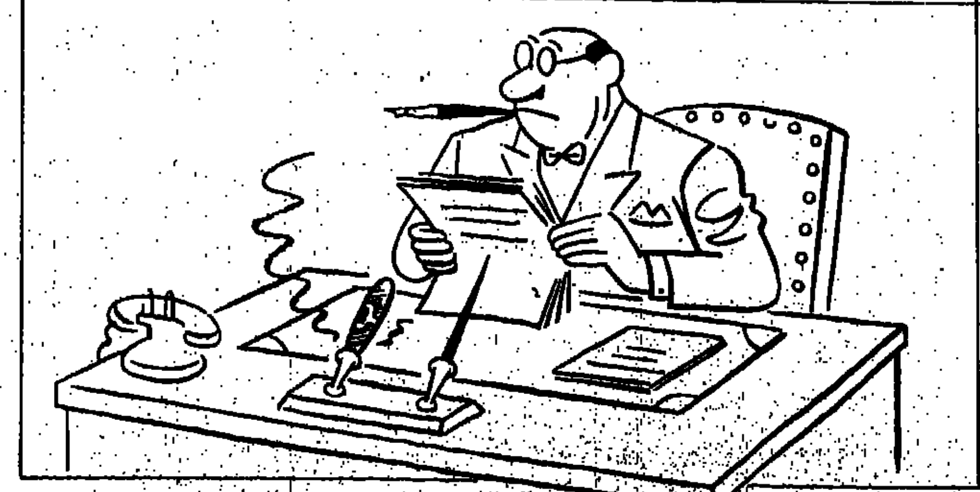

נחזיר עטרה ליושנה

נעלה

המבצע לחידוש פני התנועה

אכן קם ויהי!

איחוד הכוחות או בכיה לדורות

התנועה הציונית דתית זכתה בשמונים שנות קיומה כתנועה מאורגנת להישגים משמעותיים רבים בתחומים שונים, ביניהם: הקמת מערכת החינוך הממלכתי הדתי על כל שלוחותיו; הקמת הישיבות השונות, האולפנות והמכללות, תנועת בני עקיבא, השירות הלאומי, הנח"ל הדתי, אוניברסיטה דתית; הקמת כ-120 ישובים ושותפות בהקמת למעלה מ-100 ישובים בהתיישבות החדשה; ייזום מערכת חקיקה ענפה בתחום הדת והמדינה; ייסוד וחיזוק הרבנות הראשית בישראל ומערכת בתי הדין הרבניים; הקמת מערכת המועצות הדתיות ועוד.

כל ההישגים הללו באו מבית מדרשה של תנועת תורה ועבודה ונבעו מכך שלתנועה היה כח פוליטי ומשקל של ממש, בהיותה נציגה של מחנה גדול ומאוחד.

כל ההישגים הללו עומדים היום בסכנה. במקום שהציבור הדתי לאומי ירבה את הישגיו הארגוניים ואת משקלו הפוליטי, כוחו כציבור מאורגן הלך והתמעט.

לא ניתן עוד לאורך ימים גם להנות מפירות פעילותה של התנועה הדתית לאומית וגם לנטוש אותה.
היום זו כבר שאלה של להיות או לחדול.
הברירה היא להתפרק למחנות וקבוצות קטנות מפולגות וחסרות כח ולסכן את שהושג ונבנה בעשרות שנים, או להיות גוף ציוני דתי גדול, מאוחד, רב כח והישגים.

חידוש פני התנועה הדתית לאומית, תוך דבקות בהליכים הדמוקרטיים, וקיומן של בחירות פנימיות והוגנות הם היום התשובה למשבר האמינות שפקד את התנועה מחד ולסכנת אובדן ההישגים מאידך.

זוהי שעת מבחן!

חבה ונחדש את האמון. בואו להתפקד והיו שותפים ליצירת מחנה ציוני דתי גדול ומאוחד.

התנועה הדתית לאומית

תשע אפס אפס

יעקב אחימאיר ואורלי יניב, דקה לפני תשע: „שיגידו תודה שגלשנו"

"מבט" מהצד

כל ערב בתשע, נס בטלוויזיה. למרות התקלות, התנאים הבלתי נסבלים והלחצים, מצליחים אנשי החדשות לשדר את „מבט לחדשות". יום בחיי ה„בסט־סלר" של הטלוויזיה. הצצה אל מאחורי המירקע שבסאלון שלך.

מאת מיכל קפרא
צילומים: דפנה קצור

לקומה השלישית בבנין הטלוויזיה בי־רושלים, שם שוכנת מחלקת החדשות, יש שם חיבה: הפנתאון. שלוש־עשרה שעות רצופות של שהיה ב"פנתאון" גרמו לי לטישטוש הראייה, גולת מת־פתחת וכאב ראש בשל. כמעט עונש. הצוות, משום מה, נראה, בשעה תשע־שלושים־וארבע בערב, די בריא. למיכאל קרפין, עורך מבט לחדשות, אין נזלת. לדן סממה, עורך המישנה, לא כואב הראש. הראייה של אורי פורת, מנכ"ל רשות השידור, נראית חדה כהרגלה.

מה שנראה בבוקר בערך כמו בניין טלוויזיה, נראה בערב כמו ביצה עכורה וטובענית, שכל המורשש בה מקבל צורה של ג'מוס שמנמן. מהדורת "מבט" ממשיכה לקפץ בבוץ הזה בווידטאוויות מתמיהה. בסלון בבית לא רואים כל־כך רחוק. גבול הראייה נחסם בפרצופי הקריינים. אז נסענו לירושלים. לראות טוב.

יום שני, שמונה־וחצי. ישיבת בוקר. למזלי לא נוכחים כל כתבי מבט ועורכיו. לו היו נוכחים, חצי כתבה היתה מוקדשת רק לרשימת ששים שמותיהם. מצד שני, יש פיתוי גדול בצילום־מחזור של ששים פרצופים מצטופפים, שלמרבית הצער נמחו מזיכרוננו. הרי בסופו של דבר, יש לנו זכות להיזכר בדמויות האנשים שאת משכורותיהם אנו ממנים באהבה, בהוראות הקבע בבנק, את האבטלה־הלא־סמויה הזו אין מי שיחסל. ככה זה.

כחמישה־עשר כתבים יושבים סביב שולחן, שבראשו יושב מיכאל קרפין העורך. מתכננים את "מבט לחדשות" שנראה באותו ערב. לא לפני שמדברים על המהדורה של הערב הקודם. הישיבה הנונשלנטית של מיכאל קרפין מבשרת כבר שאין הרבה תלונות. הגימיק לפתוח את המהדורה בתחזית של החורף הקרב, לא חביב על כולם. תחזית של חורף ממוצע זה לא סיפור. שותים קפה. דפנה, הצלמת שלנו, עולה על כסא. רוצה לתפוש את כולם. מישהו מעביר יד על השיער. מישהו פוזל. מישהי מסדרת את החולצה. הכל בדיסקרטיות. אפילו הם, החשופים כל־כך, לא עומדים בפני קליקים של מצלמה.

קרפין קורא את התוכנית הראשונית. בשלב זה עדיין לא ברור מה יפתח את המהדורה – ביקור יאסר ערפאת במצרים, או מהרהורי המורך במועצת יש"ע. יש עוד שתי ישיבות כדי להכריע בסוגיה. הנושא הבא: ועידת ההסתדרות. מישהו מציע לדבר

(המשך בעמוד הבא)

מיכאל קרפין: הליכוד לוחץ חזק

מיכאל קרפין, עורך מבט לחדשות, עסוק בתקופה האחרונה, בפיתוח שריון כתוצאה מהדיפת גל ההתקפות האישיות עליו. „קשה לתאר אילו לחצים עצומים יש עלי מצד הליכוד. חלקם לחצים גלויים וחלקם מופעלים על־ידי שמועות ופירסומים בעיתונים. החוצפה הגדולה ביותר היתה של אחד מאנשי הליכוד, שהדליף לעיתונאית סיפור, שלא היה ולא נברא, כאילו פורת הסכים לדרישת הליכוד לסלק אותי מעריכת מבט כדי שחיים יבין יוכל להיבחר למנהל הטלוויזיה. זו ממש שמועה מרושעת. פורת לא יכול להתחייב על עניין כזה מהסיבה הפשוטה שעורך מבט נבחר אחת לשלוש שנים על־ידי מכרז, ואי־אפשר לסלק אותו מתפקידו, אלא אם הוא יעשה מעשה פלילי או יצא מדעתו. הם לא נלאים מנסיונותיהם. הנה, טוו עלי עלילה בעניין הנסיעה שלי לגרמניה. התברר לאחר חקירה רשמית (קרפין מוציא מהמגירה הוכחות כתובות של מסקנות החקירה), שאין כל פגם במעשי ואחדים מאלה שתקפו אותי נאלצו לאכול את הכובע. אחר־כך היה נסיון נוסף לפצל את תפקיד עורך מבט. פעם אני, פעם מישהו מטעם הליכוד. איזו בושה. אגודת העיתונאים וועד העובדים מנעו את זה."מה רוצה ממך הליכוד?

„יש היום מאבק פוליטי קשה ובו פוליטיקאים רוצים לנצח. יש פוליטיקאים שסבורים שכלי התקשורת חייבים לדווח עליהם טובות בלבד, ולעמוד לרשותם בכל זמן שיחשקו בו. אין להם הבנה מינימלית בתפקידם של כלי תקשורת במדינה דמוקרטית. הדוגמא הטובה ביותר היא של יורם אֲרידור שגרם לשפיגלמן ללכת. גם היום יש כאלה שחושבים שאם לא מפרסמים את מה שהם רוצים אז שילכו לעזאזל, טלוויזיה חופשית וחופש עיתונות. הם ישנו את החוקים עד שזה יתאים להם. הליכוד היום במצב קשה מאוד, ולכן הלחץ שלו על הטלוויזיה הוא עצום. אני לא מוותר, ולא מוכן להכניס שיקולים פוליטיים־מפלגתיים לתוך העבודה, אני לא נותן להם."

עורך מבט, בחיים הפוליטיים בעיקר, משול לאלוהים קטן. זה מבלבל?

„לא. האחריות של התפקיד היא גדולה ומפחידה. אין לנו ערוץ אחר בעל עוצמה מקבילה, או בכלל. העבודה הזו תובעת ממך יושר אישי, ועשיית צדק עם כולם. אם איני עושה צדק, אין צד אחר שיגיב או ישלים אותו. צריך המון זהירות. מצד שני, אנחנו רוצים להיות ראי נכון של התקופה ואי־אפשר לעשות זאת אם לא מדווחים על כל מה שקורה. אני טוען שאין עניין שאסור לדווח עליו, בתנאי ששומרים על החוקים המקצועיים. למבט יש צוות מובחר היום — יגאל רביב, דפיק חלבי ואני — שמכיר את החוקים המקצועיים הללו. תראי, לציבור נדמה שיש בעיה אחת והיא הלחצים הפוליטיים, הבעיה הזו הופכת לשולית אם מסתכלים על הבעיות הלוגיסטיות, על מצב הציוד, על מצב הבניין והניהול, שלמעשה לא קיים. אם מבחינה פוליטית וכלכלית היינו במצב נורמלי, אין ספק שהיה צריך לסגור את הטלוויזיה ולהתחיל מחדש. אבל היום מתענה חשש לא קטן מה יהיה לאחר שתיסגר הטלוויזיה. לידי מי היא תיפול? אנחנו רואים היום מה קורה כשעסקנים פוליטיים מנסים לבחור מנהל, אז תארי לעצמך מה יקרה כש״מבט״ יפול לידיהם. מפחיד."

למעלה: מיכאל קרפין, עורך „מבט": לו היה לטלוויזיה מנהל.. משמאל: גיל סדן עם צוות הטכנאים בהכנת כתבה על אטימת בתי־מחבלים בשטחים: „לשם שינוי הגענו לפני הזרים".

(המשך מהעמוד הקודם)

על נעמת. קרפין: „לא צריך להגזים". אורי כהן־אהרונוב מתנשם ורעש מודיע שעלה במכשיר הקשר על פיצוץ שני בתי מחבלים בשועפת. קרפין מטיל את הכתבה על גיל סדן. כהן־אהרונוב יסקר את שביתת השוטרים. עוברים לעגבניות. המחיר ירד. שרי רז יוצאת לעשות כתבה על ירקות. „אני כבר מקיאה מעגבניות", היא אומרת. שלונסקי מוציא את הסיגר מהפה ומציע לעשות סיפור על שביתת הנגרים, שמשכורותיהם זעומות. „זה סיפור אריך", הוא אומר, קרפין מתנגד. „אנחנו משמשים לובי של איגודים חזקים. אנחנו לא מדווחים על פועלים שמרוויחים מאתיים־אלף שקל לחודש, תמיד אנחנו עוסקים בכוחות הביטחון והמישטרה. די." שלונסקי לא מוותר. קרפין גם. ויש גם כתבה על שיטת קטיף חדישה של תמרים. „מה עם הלוויתן, ממשיך להתכלכל?" הלוויתן המבולבל לא יכנס למהדורת החדשות.

בשעה תשע בבוקר. הכתבים ניגשים למזכירה לוודא אלו צוותים יוצאים איתם. הופס, הנה מתחיל הבלגן. אין מספיק צוותים. אף אחד לא מתרגש. רגילים. לגיל סדן אין צוות. מה עושים? חושבים. חושבים. רעיון! אולי תתלווה לצוות של הטלוויזיה הערבית? הם גם יוצאים לשם. טוב. אנחנו מתלווים לגיל סדן שיוצא לצלם פיצוץ בתי החשודים בשועפט. גיל סדן רץ לצלמים. הצוות בסדר, אבל הוא זקוק גם למאבטח, שיצא איתו לשכם. אין מאבטח. מה עושים? מזכירת ההפקה מגיעה. „אין מאבטח", הואגים למאבטח. גיל סדן מתרוצץ, מחפש טלפון פנוי. אין טלפון פנוי. „למה אני צריך להסתובב ככה כשיש לי שתי כתבות על הראש?" הוא מתלונן. אף אחד לא מקשיב. „איפה יש טלפון פנוי?"

נוחקים למכונית השכורה. בצוות: סמי עומר, איש הקול, שנוהג, המאבטח, שמשעמם לו, אריק ילין התאורן, צדלי שיטרית הצלם וגיל סדן. נוסעים לשועפט. בדרך אוספים את אלי ניסן, הכתב של החדשות בערבית, ואיתו טניה, קריינית יפהפיה, שרוצה להיות כתבת. עכשיו בעיה קטנה. איפה הבתים? עוצרים ליד חנות ירקות, שואלים. הירקן לא יורע. נהג המשאית לא יודע. בעל המכולת לא יודע. מה עושים? הישועה מגיעה מבוטיק סוזי. „ישו". חוזרים אחורה ונוסעים למחנה הפליטים ענתה. מגיעים למחסום משמר הגבול. השעה עשר.

„לא להיכנס", צועק חייל משמר הגבול. „תסלק אותם", מקרה אחריו חייל שלומפר. „אין אישור". גיל סדן מבקש את המפקד. קוראים למפקד בקשר. איפה המפקד? צדלי שיטרית הצלם כבר מניח מצלמה על הכתף. בצידו של המחסום עומדים כמה מתושבי המחנה ומביטים על החיילים. גיל סדן רוצה לראות אישור שאוסר עליהם את הכניסה. אין מפקד. אין אישור. מתברר שלא מדובר על פיצוץ בתים. אלא אטימת בתים. אין עוד הרבה פרטים. השעה אחת־עשרה ורבע. שום דבר לא זז. מחליטים לעקוף את המחסום ולהיכנס לכפר מדרך צדדית. נוסעים. עוצרים. דרך צדדית ומאובקת מובילה אותנו אל תוך הכפר. הרבה כפות רגליים נפוחות, זבובים על נזלת שהתקרשה במורד האף, אבק, ליכלוך, חם. סימטאות צרות. אפשר להציץ אל תוך הבתים. כמה מזרונים: לפתע מתחילים להתקבץ ילדים. עוד ילדים ועוד ילדים. אי־אפשר לזוז. הצוות מוקף. מספיק שילד אחד יתחיל לידות אבנים. תחושה קטנה של פחד. „המצלמה זה כמו תעודת ביטוח", אומר גיל וכמעט דורס ילד בן עשר. הצלם פוסע אחרי זקנה. יופי של שוט. „בלי המצלמה לא הייתי מעז להסתובב פה". חייל מגיע בריצה. "לעצור". לא מתווכחים. מפקד הכוח המשטרתי מגיע. מבטיח לדבר עם מפקד הכוח הצבאי.

חוזרים למחסום. השעה שתים־עשרה. הצוות תשוש. אין צל. אין שתיה. אין מפקד. אין אישור. אין סיפור. מחכים. כשתים־עשרה וחצי מגיע צוות של סי.בי.אס. „לשם שינוי הגענו לפניהם", אומר איש הקול של צוות "מבט". לוחצים ידיים.

(המשך בעמוד הבא)

„דקת שידור עולה מאתיים־שבעים וחמישה דולר, כאשר דקת שידור בפילם עולה אולי עשרים דולר. ביום שתקום פה ועדת חקירה, זו תהיה השערוריה הגדולה ביותר. פשוט זורקים כסף לפח."

"יש פוליטיקאים שבגלוי נותנים יד להסתה נגדנו וזה גורר את העם הפשוט להתבטא כך. אם ארידור, ומילוא, ושרון אומרים שאנחנו נבלות, או אסון, אז למה שהצופים לא יחשבו כך. הרבה אנשים חושבים שהטלוויזיה צריכה לתת ביטוי לשאיפות העם, לתקומתו בארצו, לחנך."

(המשך מהעמוד הקודם)
מחליפים אינפורמציה. מחכים. איש הקול משחק שש־בש עם החיילים המשועממים. עוד יותר חם. "אנחנו כמו עורבים". מתלוצץ מישהו. אין כוח לצחוק. שעות של ציפייה עבור שידור של דקה. אולי דקה וחצי".

נמאס לחכות למפקד שלא יגיע. מנסים שוב סימטה צרה, עוקפים את החיילים. בסימטה הבאה נוחתים על קבוצת חיילים מנומנמת. מבקשים לעלות רק על גג אחד הבתים, לצלם וללכת. בלי רעש. בלי מהומה. מפקד כוחות משמר הגבול מגיע. "חברה' תעשו לי טובה אישית. תעזבו. נו. טובה אישית. עכשיו זו שעת התפילה. זה רק ילהט את האווירה. לא רוצה צרות."

"זה לא חוקי". טוען גיל סרן. "זה נוגד את הסיכומים עם דובר צה"ל". המפקד לא מבין בסיכומים. שני צוותי הטלוויזיה מתקפלים. אף אחד לא רוצה להקשות, לעשות צרות. "אמא'לה איזה חיים קשים". אומר הצלם. חוזרים למחסום. הגרון ניחר. צוות "מבט" מחליט לקפוץ לבית־קפה בגיבעה הצרפתית. שנמצאת מהעבר השני של הכביש. שותים קפה הפוך ואוכלים עוגה. שתי דקות נסיעה וכבר עולם אחר. לולא צוות "מבט", לא ידעו התושבים שמרחק פסיעות מהם אטמו היום שני בתים. קשה להתנתק מהחרסינה הלבנה של כוסות הקפה, ולחזור אל האבק והזבובים. חוזרים למחסום. הפעם לא מחכים לאישור. מחכים שכוחות המישטרה יעזבו את המקום, ואז מותר יהיה מותר להיכנס. השעה שתיים וחצי.

חייל משועמם קופץ מהג'יפ ותופש בחור ערבי צעיר בצווארון חולצתו. "זה של המישטרה", הוא צועק על הבחור. מטלטל אותו ומקלל אותו. "החולצה הזו לא של המישטרה", ממלמל הבחור. החייל ממשיך לצעוק ולטלטל. קטע של השפלה. מפקד משטרת ירושלים מגיע עם מכוניתו למחסום. "תראה, תראה, זה של המישטרה?" שואל החייל את מפקד המישטרה. וגורר את הבחור המבוהל. "עזוב אותו", אומר המפקד. הבחור הולך. איזה חום. כמעט שלוש. המישטרה והצבא עוזבים את מחנה הפליטים. העיתונאים נכנסים. צוות מבט מצלם. אין צעקות, אין מהומות. בערב בתשע, יראו שני בתים אטומים. אם מישהו יפנה לוגע את המבט – הוא יפספס את הצילומים.

הכתבים חוזרים מהשטח. החומר המצולם הולך למעבדות. עכשיו צריך לחכות שהחומר יפותח. "אין תחנה בעולם שעובדת באמצעים כל־כך פרימיטיביים ומעטים", רוגז קרפין. ציוד הוידאו, שחוסך את שעות הפיתוח של הפילם, ואת העריכה המסורבלת של הסרטים, קיים כבר שנים בטלוויזיית הישראלית, אלא שוועד צלמי ועורכי הפילם, לא כל־כך מרוצה מחידושי הטכנולוגיה ומתנגד. בטלוויזיה הישראלית יש חוק לא־כתוב: כשנפשו של וועד זה או אחר לא חושקת בדבר מה – אין מה לעשות. יש ציוד וידאו, יש מתפעלים מקצועיים, אבל את מהדורת החדשות ממשיכים לצלם בפילם. בחלם היו מתרגשים מהמקוריות הזו. קרפין: "כתבה של דקה אחת, צורכת כארבע מאות פיט חומר גלם, שזה שלושים וחמישה מטר. מחיר הכתבה נטו הוא שלושים וחמישה דולר. החומר שנזרק לפח בשעת העריכה עולה מאתיים־וארבעים דולר. כלומר, דקת שידור עולה מאתיים־שבעים וחמישה דולר, כאשר דקת שידור בפילם עולה אולי עשרים דולר. ביום שתקום פה ועדת חקירה, זו תהיה השערוריה הגדולה ביותר. פשוט זורקים כסף לפח."

אבל בקומה השלישית כבר לא מתרגשים.

יושבים בשקט ומחכים לחומר שיצא מהמעבדה. בשעה ארבע ושלושים מתקיימת ישיבת מערכת מצומצמת, שדנה בנושאים שיעלו ב"מבט" ובסדר הצגתם. המשתתפים מיכאל קרפין, דן סממה, אמיר שביב, יאיר שטרן ומיקי, עוזרת ההפקה. יאיר שטרן: "יש לי בקשה לא לגלוש כזמן מעל תשע וחצי, הציבור מתבלבל". קרפין: "מה מתבלבל?" שטרן: "בו בחיי, יש תלונות. חוץ מזה זו בקשה של המנכ"ל". קרפין: "עזוב אותי". שטרן: "טוב, אני לא מדבר על שתי דקות, אבל שמונה דקות זו ההגזמה". קרפין: "שיגידו תודה שגלשנו. אחרת שידורי הטלוויזיה היו מסתיימים אתמול באחת־עשרה." גם כן דיון.

החומר יצא מהמעבדה. חלוקת חדרי עריכה. ג'ודי לוץ הולכת לערוך את הכתבה על מעונות (המשך בעמוד 51)

יאיר שטרן: זה לא יומן כרמל

יאיר שטרן, מנהל מחלקת החדשות: הכל שיקולים פוליטיים.

איך מתמודדים עם הלחצים הפוליטיים המופעלים עליכם?

יש שלושה סוגי לחצים. ישנו הלחץ הישיר: פוליטיקאים בעצמם מצלצלים לכאן ותובעים בכעס או בנחמדות, כיסוי פעולות או אמירות שלהם. זה לגיטימי כל זמן שיודעים לעמוד בפני זה. הדרך השנייה היא הפעלת לחץ דרך חברי ועד המנהל, שהם מייצגים של אדונים בפוליטיקה היותר גבוהה, ולמען אינטרסים מפלגתיים, מנסים להשיג סיקור ארועים או ביטוי יותר אוהד לאדונים שלהם. והדרך השלישית היא דרך האיום: אם לא נתנהג כמו שהם רוצים הם יפעלו לאי אישור התקציב. המציאות הוכיחה שהאיום יצא מהכוח לפועל. עובדה, תקציב רשות השידור לא אושר. גרופר אמנם היה היחיד שבא בטענות לרמת המערבונים ביום שישי, וזה בסדר גמור, אבל הטענות שהכריעו בסופו של דבר לא היו כתוצאה מתכנית בידור שהיתה דרדלה, או בגלל ששרה'לה שרון שרה שני שירים פחות, אלא, שלא כיסינו איזו הלוויה של רבי, ואיזו הפגנה. הכל שיקולים פוליטיים טהורים.

תן לי דוגמא של לחץ פוליטי שהצליח.

לא רוצה.

יש נודניקים קבועים?

ודאי. מיכאל איתן הוא נודניק אמיתי, גם שריד תופש את תמיד את הגל בזמן הנכון. הוא גם מכיר את המערכת מצוין, וגם מתחכם. שבח וייס יודע לנדנד, וגם ג'קי, הדובר של סיעת שינוי.

מאשימים את "מבט" בשמאלניות. מה דעתך?

הבל ודעות רוח. בשנים האחרונות נתנו סיקור למת שקורה בגדה, ביטוי גם לצד הערבי. אנשים שיושבים בסלון לא אוהבים לראות את זה, הדם עולה להם לרקות ודופק שם. זה מעצבן יהודים. אבל אנחנו חייבים להראות מה קורה בגדה, כי התפקיד שלנו הוא להביא אינפורמציה ולא להתבזא. יש פוליטיקאים שבגלוי נותנים יד להסתה נגדנו וזה גורר את העם הפשוט להתבטא כך. אם ארידור, ומילוא, ושרון אומרים שאנחנו נבלות, או אסון, אז למה שהצופים לא יחשבו כך. הרבה אנשים חושבים שהטלוויזיה צריכה לתת ביטוי לשאיפות העם, לתקומתו בארצו, לחנך. אלו לא תפקידיה של הטלוויזיה. מיכאל איתן נזכר ביומני "כרמל" שראה כשהיה ילד קטן. הטלוויזיה איננה יומן "כרמל", ולא תהיה.

אבל את יומן ארועים הצליחו להוריד בגלל דאגה למוראל העם. מה קרה שהצליחו?

ועד המנהל רצה כבר הרבה זמן לדפוק את היומן. ונוצרה סיטואציה ששלושה אינטרסים התמזגו יחד. אדמון טען שזה עושה שחור בעיניים. מיכה ינון התלונן שחדתיים מקופחים ולא יכולים לראות אותו, ולכן יצא נגדו, ואורי פורת היה בשל ללכת עימם, כיוון שהוא כעס על מיכה לימור, וזו היתה הזדמנות פז. הכעס על מיכה לימור היה בעקבות המאבק על ניהול הטלוויזיה. פורת רצה את יבין, ולימור היה בין הנאבקים למען שילון. נוסף על כך לא היה מנהל טלוויזיה שיוכל להוות משקל נגד.

איך מסתדרים בלי מנהל?

בעבודה השוטפת אין בעיות. אבל כאשר צריך לפתור בעיות עם מחלקות אחרות, כמו הטכנאים, למשל, אין מי שיעשה זאת. בכלל, היום אין לנו גיבוי.

האם ישנה ביקורת על תחום האתיקה?

מודה, הנגע פשה גם בנו. הבעיה החריפה לפני שנה כאשר התחיל המיכרז על תפקיד מנהל הטלוויזיה. כאשר שני המועמדים הראשונים היו יבין ושילון החלו אנשים שלנו לנסות וליצור לובינג אצל הפוליטיקאים כדי לקבל תמיכה במועמדיהם. פה התחיל תהליך של הזנייה, היתה התרוצצות סביב פוליטיקאים, הובטחו כל מיני ג'ובים, וזה מעשה שלא יעשה. בסופו של דבר הפוליטיקאים לא סיפקו את הסחורה והאנשים שלנו לא היו צריכים לעמוד במבחן.

ומה בדבר ההתחככות היומיומית עם הפוליטיקאים?

אין מה לעשות. אנחנו מדינה כל־כך קטנה וכולם מכירים את כולם, אי־אפשר להימנע מזה. לדעתי לא עוברים את הגבול.

מישהו פועל היום למען הכנסת ציוד הוידאו, בעיית עודף הכתבים, או מוסר העבודה?

לא.

„אני אוהב את זה"

על החיים ועל המוות

נמאס לכם לשמוע „אבי הפצועים"? כל מה שתגידו על שמחה הולצברג יהיה נכון: צדיק, רודף פרסומת, נשמה טובה, מנבל את הפה, חסיד, נודניק. מספרים שחייל מחוסר־הכרה התעורר, לראשונה אחרי זמן רב – עקב הניג'וסים שלו. אבל מאחורי הליצנות והמלים הגסות, שמחה הוא גם סיפור־של־עצב

מאת טל בשן
צילומים: עמרם גלמי

אם הוא לא מכיר אותך – אתה במצב טוב. זה סימן שאתה לא פצוע צה"ל, ורוב הסיכויים שלא חסר לך שום איבר. אם נפצעת באחת המלחמות, חלילה – הוא כבר יזכור אותך. אתה הבן שלו. אי אפשר אחרת. הוא אבא של כל הפצועים. תעשייה אדירה של איש אחד, תערובת סוריאליסטית של שואה ותקומה, טוב לב אדיר וכפייתיות חסרת טאקט, קוניאק צרפתי ודג מלוח, עגלות ילדים וחתונות בהילטון.

כט' באב, כמה ימים לפני חתונתו של בועז טביב, מהפצועים הקשים של לבנון, נשלחתי אל שמחה הולצברג, שושבין השמחה, לשמוע פרטים. מצאתי אותו בגופייה, עומד ליד הגאז ומבשל גפילטע פיש: „היום יום השנה למותה של אמי בגטו וורשה. לא ישנתי כל הלילה, אז קמתי לעשות קצת דגים" אמר במבטא היידישאי שלו. איש בורה, אבי הפצועים, חשבתי לעצמי. מוקף כהמוני אנשים והולך לישון לבד עם השואה.

אחרי אותו מפגש בבוקר תשעה באב, החלטתי שצריך פעם לכתוב על שמחה הולצברג דווקא מן הצד האחר, הלא מוכר שלו. „שמחה העצוב". הפרצוף הבוכה מאחרי מסיכת הליצן. האבא היתום. זה שכולם מכירים, אוהבים או מסתייגים – ובעצם לא יודעים עליו דבר. התחלתי לעבוד... ונפלתי. אני לא הראשונה, מסתבר. כל מי שמנסה לרדת לשרשי התופעה הזו נופל קרוע – נפשית ופיזית, מעומס הרגשות, המראות והסתירות: צדיק, נשמה, חסיד, אוהב פרסומת, מנבל את הפה, נודניק – הכל נכון. אתה חוזר הביתה ובראש מתערבב בליל אחד גדול: פרוטזות ופיסטוקים, „פסק־זמן" ומשותקים בבית לווינשטיין, שמחות ואזכרות, יאנוש קורצ'אק ומעוזיה סגל ואיציק מרדכי ולייבל'ה. ועכשיו לך, צא מן הסבך.

לייבל'ה הוא קצה החוט, דווקא מפני שאיננו פצוע צה"ל. פליט שואה, איש בודד ונטול קרובים, המאושפז במוסד לחולי נפש. בכל חג

(המשך בעמוד הבא)

הסמל המסחרי של שימחה הולצברג: ויסקי לכל שימחה.

מחסן הפלאים של שימחהל'ה: אני רוצה להביא להם משהו מיוחד.

(המשך מהעמוד הקודם)
נוסע שמחה למוסר ולוקח אותו אליו הביתה. „לייבלה מגיע תמיד מטונף ומלוכלך. שמחה רוחץ אותו, מלביש אותו, אפילו את הציפורניים הוא גוזר לו – ואחר כך מבשל לשניהם ארוחת־חג" מספרים המקורבים. הוא ולייבל'ה לבד. לא הולכים לשומקום.

הדרך שבה מבלה הולצברג את חגיו מעידה על ימי החול שלו: הוא חי בצל המוות, הנכות והמחלות 24 שעות ביממה עם הפסקות של שמחות פה ושם.

תשע בבוקר: הטלפונים מתחילים לזרום. חייל נפצע קשה ומאושפז בצפת. עיוור שהתאלמן שואל אם שמחה יכול הכיר לו מישהי. קטוע יד, שנולד לו בן, מזמין לברית המילה. מישהו צריך סידור לחתונה. קצינת נפגעים צריכה כמה טרנינגים רחוף. בינתיים החברים מתחילים להגיע לארוחת הבוקר. בועז טביב, מעוויה סגל, שמעון חיון, דני שמעוני (כולם פצועים שהשתקמו) הנהגת הצבאית, שתי מתנדבות העובדות עם פצועים, קצינת נפגעים של השיריון. אחד עושה קפה, (הולצברג: „אין לי חלב. יש פורורה".) השני מטגן ביצים. שלישי מביא אבוקדו מן הקיבוץ. כולם מביאים לחם. שמחה לא יכול לסבול שאין לחם בבית. „זה מהשואה". שמחה מברך עם כוסית קוניאק „רמי מרטן". תמיד יש סיבה לברך על משהו. בשבוע שעבר בירך במסיבה לכבוד איציק מרדכי, הקצח"ר המורש – גם הוא מבאי ביתו של שמחה, „שהכל נעשה בדברו,אמן".

אחת־עשרה בבוקר: יציאה לעבר תל־השומר. הצידנית מאחור (הולצברג קורא לה „הפריג'ידר") מלאה בשוקולד ומסטיקים. הולצברג שולף את הממתקים וניגש למחלקה אורתופדית. „באתי פרטיזני" הוא מתנצל ומחלק סבון „לוקס" („זה גם בשביל להתרחץ") ו„פסק זמן" („זה נגד הריון"). בדרך מלטף בטן של אחות בהריון („אוי כפרה, קחי שוקולד בשביל הילד") ונכנס לביתן 38 לבקר שני חולי לוקמיה. הוא יוצא משם חיוור. „בובל'ה" הוא אומר לאחות ומתיישב על כסא, „תכיני לי כוס קפה". אחר־כך מתברר שזו הדרך שלו להתאושש ממקרים קשים במיוחד „לפעמים אני מרגיש שאני מתמוטט – אבל אסור לי להוריד את החיוך, הם מאמינים בי..."

בדרך עוצרים כגבעת חיים לקנות פיסטוקים ב„גת" בחצי מחיר, במובן. שמחה משיג הכל בחצי מחיר – משוקולד ופיסטוקים ועד ווקמנים ושמלות כלה. גם הילטון וגן ארנים עושים לו מחיר מיוחד מאר. הולצברג קונה הכל בכמויות. חדר המתנות שלו בבית שברחוב שמריהו לוין נראה כמו הסליק הסודי של סנטה קלאוס: בקבוקי ויסקי וקוניאק, סיגריות ובושם, סבון ושוקולד, צעצועים וגם פריזר. הכל בכמויות, הכל מן הסוג המשובח. „מהסטנדרט יש להם מספיק – אני רוצה להביא להם משהו מיוחד"

„לפעמים אני מרגיש שאני מתמוטט, אבל אסור לי להוריד את החיוך. הם מאמינים בי... אומרים לי 'תזכה למיצוות' ואני רוצה לאסוף גם קצת עבירות".

אומר שמחה על מטופליו. ב„מיוחד" הוא כולל גם חתיכות ומלכות יופי. „בוועד למען החייל מביאים להם וופלים ודודות ממלחמת העולם הראשונה. זה יפה, אבל זה מה שחייל פצוע צריך?" לשאלה המעסיקה תמיד את האנשים, מאין בא הכסף לכל הפעילויות שלו, אין אף תשובה מוסמכת. אפילו המקורבים לו ביותר אינם יודעים בדיוק. מספרים שעשה הרבה כסף במסחר בחפצי אמנות יהודיים אחרי השואה. את רוב דברי הערך, אומרים, מכר כדי לממן את פעילותו. את השאריות – פמוטים עתיקים ותמונות, הוא מחלק בשמחות. חלק מן הכסף בא לו מתרומות של עשירים יהודיים שהוא פוגש ב„הילטון", ורבים מחבריו בעלי האמצעים תורמים לו גם הם. „מה זה משנה לאנשים מאיפה בא הכסף?" זועמת ידידתו, בת־שבע שריף, „העיקר לאן שהוא הולך".

הולצברג ממלא את הבגאז' בארבעים קרטונים של פחיות פיסטוק ויאללה, לבית לוינשטיין. עכשיו הוא מוציא מהמכונית את השקיות ותוקע לי ביד קרטון פיסטוקים. „תעזרי לי לחלק" הוא מבקש. אני לא מסרבת. אי אפשר. כבר בכניסה מקבלת אותנו החיילת שבאנסה. טרנינג אדום, שיער קצוץ, פנים יפות. „את עיתונאית?" היא שואלת, מתורגלת כבר במגע עם כלי התקשורת. „תכתבי ששמחה פינק אותי נורא. הוא קנה לי טלוויזיה צבעונית, רק שלי".

אחר־כך יספר שמחה בכעס איך עשו יצרני נעליים מסויימים פרסומת לעצמם כאשר נתנו לנערה זוג נעלי ספורט. „נו, אני שואל אותך. אני תורם טלוויזיות ולא אומר אף מילה ואלה תורמים זוג נעליים ומפרסמים את זה בכל העתונים. הדרעקעס. אני" הוא מסביר „בחיים לא אפרסם בעתון שתרמתי. 'אירגון 'ניצח על השמחה' – זה כן. אבל לא 'תרם'. זה לא יפה". להולצברג יש כל מיני שיטות לתרום. „שמע" הוא אומר לאחיו של פצוע בבית החולים, תוך שהוא דוחף לו שטר „עגנון" סגול לכיס. „בדיוק התערבתי עם אבא שלך על משהו..."

ס., חייל קיבוצניק, שנפצע קשה בתאונת דרכים והתעורר לא מזמן מכמה חודשי חוסר הכרה, עומד זקוף, כבול למכשיר פיזיותרפי. „קח, יה מפ"מניק" אומר הולצברג, ונכנס בשירה עליזה של „על הדבש ועל העוקץ" לחדר של ילדים מחוסרי הכרה, מחלק שוקולדים ליד המיטות – אולי יתעוררו, מי יודע. הולצברג מאמין בניסים. כבר קרה שחייל התעורר מחוסר הכרה ממושך עקב הניג'וסים שלו.

עוברים מחדר לחדר, ממחלקה למחלקה. הולצברג מכיר את כולם, חולים ואחיות. לצוות הוא נוהג לחלק כמעט כמו לחולים – פה גם

(המשך בעמוד 16)

יש חדש בעסקים

מחלקת העסקים החדשה של אל על במטוסי 747 -
אנחנו גאים בה. עבורנו זו מהפכה של ממש. עבורך זו נוחות מסוג חדש,שמימי.

היכנס למטוס - ותראה שבאל על ממוקמת מחלקת העסקים בחלק הקדמי, השקט והנעים יותר; המושבים רחבים יותר ונוחים במיוחד; המרחק בין המושבים גדול יותר...

ועוד הפתעה - בין כל שני נוסעים יש מקום פנוי ושימושי, ממש "ישיבת עסקים" אידיאלית.

הבט מסביב. הכל כאילו נועד עבורך בלבד. המטבח, השרותים הפרטיים והארון המשמש לבגדים ולמטען עודף. כמו במטוס פרטי, לא כן?

מיד תוגש לך סעודה בכלי-חרסינה מובחרים. מבחר המנות ממממ... מעורר תיאבון. מה תשתה? מה שתרצה, הכל ללא תשלום נוסף.

אחר-כך תוכל לקרוא בעיתון שאתה אוהב, לצפות בסרטים ולהקשיב למוזיקה שמיימית.

עכשיו הדק בבקשה את חגורת הבטיחות. נוחתים.

אל דאגה, אנו נמשיך להעניק לך שרות מיוחד גם על הקרקע: בידוק (CHECK IN) נפרד; עדיפות בקבלת מזוודות; חדרי המתנה מרווחים בשדות התעופה הגדולים בעולם.

מחלקת העסקים החדשה של אל על.

המקום היחיד בו אינך צריך להפריד בין עסקים... לתענוג. להתראות אצל סוכן הנסיעות!

מחלקת העסקים החדשה של אל על. תענוג לטוס עסקים.

הנוסע המאושר
אל על ELAL

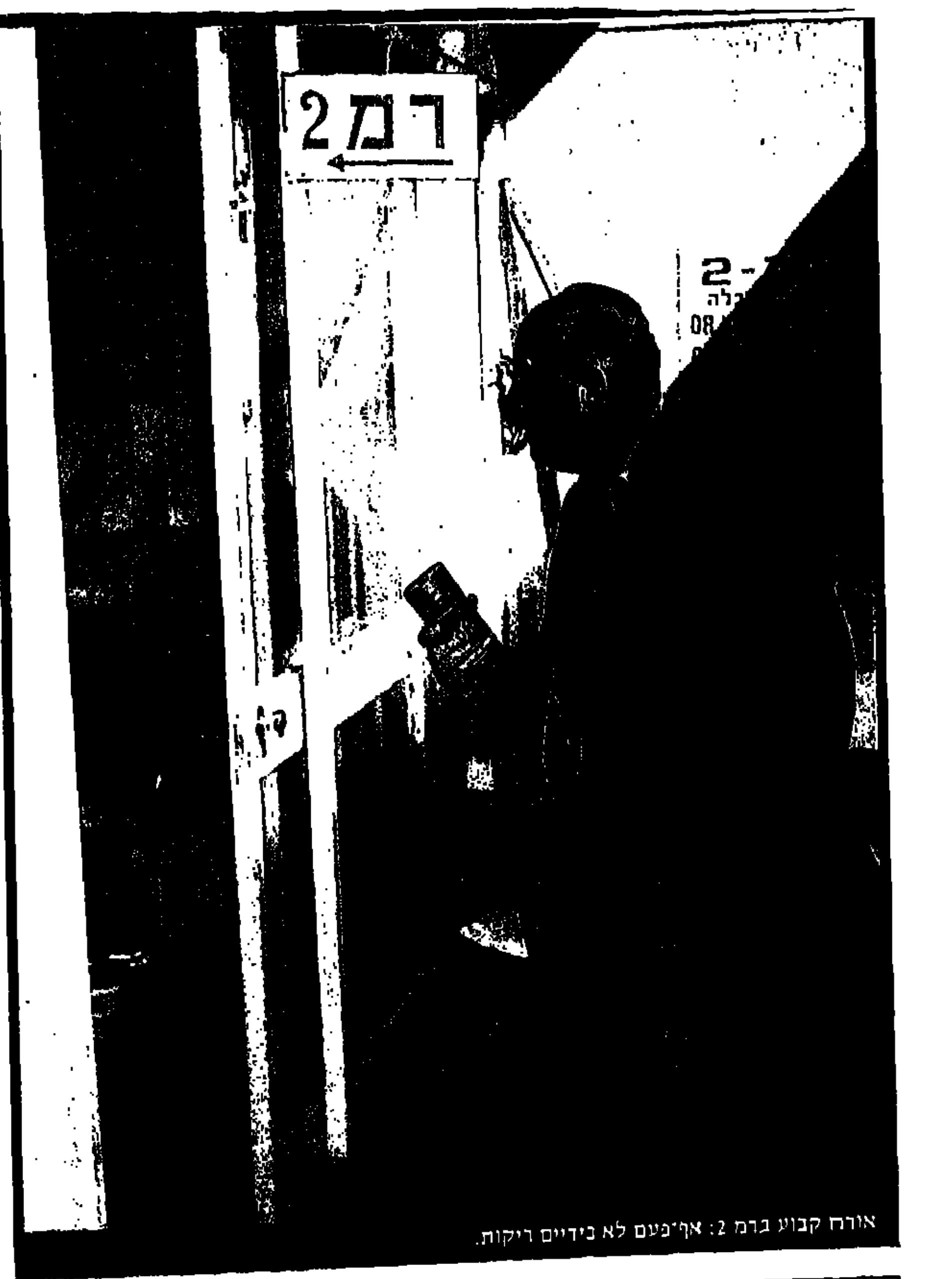

אורח קבוע ברמ 2: אף־פעם לא בידיים ריקות.

פרסונה־נון־גראטה בממסד

הממסד של נכי צה"ל לא אוהב את שמחה הולצברג. במסיבות שהם מארגנים הוא פרסונה נון גראטה. „אין לי שום דבר אישי נגדו, אבל השיטות שלו לא מקובלות עלינו" אומר יוסף לוטנברג, מנהל „בית הלוחם". כמוהו גם שלמה מעוז, מזכיר ארגון נכי צה"ל לא אוהב את „הרעש והרוח" שהוא עושה, את הדרך שבה הוא תורם כספים. „לא שאני חלילה מאשים אותו במשהו, אבל זה לא מכובד. אני נגד השיטה של להוציא דולארים ירוקים מהארנק". הוא לא אוהב את המסיבות שלו. „בשביל מה צריך לעשות מסיבות חינם לנכי צה"ל? מה יש, הם לא מסוגלים לשלם בשביל האירוע בעצמם? אני לא רוצה שאף אחד ישנורר בשבילי" מעוז, לדבריו, רוצה אירועים מכובדים. ועל כן „כשהוא מגיע למסיבה שלו עם בקבוק ויסקי חמישה ליטר הוא משבש לי את כל הכוונות", מעוז, אגב, מספר שכשהוא שכב בבית־חולים הוא סולק את שמחה הולצברג ממיטתו. הוא גם לא אוהב את החתונות שהוא מארגן לנכים. „עם כל מיני נערות צעירות, שמסתנוורות מטבעת היהלום שהוא נותן להן – ואחר־כך מתחילות הבעיות והגירושין".

הולצברג לא מוכן לדבר על הנושא, אבל למקורביו יש קיתונות של טענות לארגון: „הם שונאים אותו מפני שהוא עושה את כל מה שהם לא טורחים לעשות," אומר שמעון חיון (שומי), חובש, שנפצע קשה בלבנון בשנת 69. „העסקנים שם דואגים רק לעצמם". „ארגון נכי צה"ל יצר לעצמו תדמית של ארגון שמטפל רק בענייני כספים; אין טיפול אמיתי בצד הנפשי" אומר מעוזיה סגל „את זה עושה שמחה, וכל ביקורת שיש לארגון עליו היא עוול".

סגל וחבריו, כולם נשואים היום, מכחישים בתוקף את הטענות בדבר השידוכים של הולצברג: „הוא לא עוסק בכלל בשידוכים" אומר מעוזיה „אולי הוא מעודד זוגות, שכבר קיימים להינשא, ונותן טבעת אירוסין, אבל לחנים שבחורה מינשא לנכה בגלל טבעת או בגלל שמחה? זה באמת לא לעניין", על גירושין בקרב „מטופלי הולצברג" לא שמע איש מהם.

„שיגידו מה שהם רוצים" אומר יאיר עמיקם „אם היו עוד שלושה כמוהו – המדינה הזאת היתה נראית אחרת".

(המשך מעמוד 14)
קפה, שם שוקולד. כשהוא לא נותן – הם מבקשים ממנו, בטבעיות. כולנו, בסך הכל, ילדים של החיים ושל הולצברג. יש אנשי צוות שפיתחו אליו אלרגיה – „אבל הם נשארים והחולים מתחלפים, ולחולים זה חשוב," אומרת אחת האחיות. מגיעים לקצה המסדרון, כאן שוכב חייל חולה „איידס". קיבל עירוי דם נגוע. אפילו הצוות לא עורך כאן ביקורים מיותרים. אמו של הבחור יושבת לצדו, מטפלת בו. שמחה כמעט ונכנס – אבל נרתע ברגע האחרון, כנזכר באיסורים. „לא באתי אליך, טמבל" הוא צועק אליו מן הפתח „אתה לא יודע שבאתי בשביל אמא שלך היפה?"

„אני לא יוצא מהחדר עד שאני לא מוציא חיוך" הוא אומר. על רקע המראות הקשים, ההומור הבוטה שלו נראה מקאברי מתמיד. יש מי שרואה בזה חוסר טעם משווע – אבל אין מה לעשות, אנשים מחייכים. אחיו של טייס, שנפצע קשה בתאונה, מספר ששמחה הצליח להעלות חיוך על פני אמו בפעם הראשונה כאשר שאל את הבחור אם נפצע ביריחו „כי אתה שוכב עם הרגליים כמו רחב הזונה". „שמחה עובד בשיטת ההלם" מספר א.ג., עיתונאי ציני למדי, שהכיר את הולצברג ב„הדסה" כשטיפל באחיו חולה הסרטן „והשיטה הזו עובדת – ישר ולעניין, בלי חכמות". לידיים של בועז טביב הוא קורא „קבאב" ואת הפצועים הכי קשים הוא שואל: „הקטן בסדר?" „גם אותי הוא שאל" מספר שלמה זקס, קטוע רגל ממלחמת יום כיפור „ואת יודעת מה? אחרי שהתאוששתי מההלם צחקתי נורא. „מה רוצים שאני אשאל – „מה שלומך?" נו, מה כבר יכול להיות שלומו של בחור כזה?". השיטה הזו, הוא מודה, עוזרת לו להתגבר על מה שהוא רואה.

מה שהוא רואה ביום מכביד אפילו על הנייר, שלא לדבר על הנפש. בערב הוא ממשיך לרעננה, לבקר זוג נכים – הוא פצוע צה"ל, היא משותקת פוליו, שנולדה להם שלישיה. („איפה הנכד שרומה ליי?") משם הוא ממשיך לרמב"ם ואחר־כך לחתונה בחיפה. זה כמה שנים מעמיד צה"ל לרשותו רכב עם נהג. לפני כן השתמש בשירותיהם הטובים של נכים שהשתקמו. עכשיו יש לו נהגת בלונדית נאה, נורית, שנמצאת על סף התמוטטות קבוע. „זה לא חיים" היא מקטרת „אין לי יום ואין לי לילה". הוא, מצידו, ממשיך לדלג במרץ בלתי נלאה, כמו כומר וסנטה קלאוס, ממיטה־לחתונה־ללוויה.

„בטח שהוא לא נורמאלי" אומר יאיר עמיקם, עתונאי, ממקורביו של שמחה „רק אדם לא נורמאלי יכול לעשות עבודה כזו". „אני חי בצל השואה" מודה הולצברג. השואה היא הדינאמו שלו, הכל קשור בה: הוא אוכל אצל „אלימלך". כי אשתו היתה אתו בגטו, הוא מאכיל את כולם בדג מלוח, כי זה מה שאכלו ה„גבירים" כשהיה ילד עני בוורשה. עם אוכל יש לו תסביך גלוי. „אני תמיד פוחד שייחסר" הוא מודה. את ספריו של יצחק כצלנסון, נביא הזעם של השואה, הוא מחלק בכמויות, וכל ספרייה שנייה שהוא תורם נקראת על־שם יאנוש קורצ'אק, „האבא של כל יתומי ישראל". החלום שלו הוא להיקבר יחד עם ידידו, יורק מ„מוכרי הסיגריות" על אדמת טרבלינקה. ההומור שלו מתובל בקטעי שואה נבחרים: „טמבל, בגטו כבר הייתי?" הוא שואל בחכיכות את אהרל'ה, נכה פגוע ראש מ„גולני".

הוא נולד בוורשה, ב־1925, „בבית של עוני ושל תורה" ונדד עם הוריו בין חדרים ופרנסות. את טעם הרעב הוא למד עוד לפני שבאו הגרמנים. „ילדות לא היתה לי בכלל". בגיל 14 כבר פירנס את המשפחה ממכירת דגים מלוחים ובגיל 15 הבריח אוכל בין החומות של גטו ורשה. אחרי מרד גטו ורשה הועבר למחנה בודזין ומשם – לברגן בלזן, שם נחשב כבר כמעט כמת („לא יכולתי אפילו להזיז רגל להראות שאני חי".) אז כבר טיפל בפליטי שואה בגרמניה. בשנת 49 עלה ארצה. תחילה עבד כפועל בניין ואחר־כך כסוחר בחפצי אמנות יהודיים. באותה תקופה היה ידוע כ„מפגין מקצועי" נגד הגרמנים (פעם עצרה אותו המשטרה אחרי שזרק כרובית על אדנאואר). משם נולדה גם הברית בינו לבין ח"כ שילנסקי, היחיד, לדבריו, שמוכן לבקר אצל פצועים גם לא בזמן הבחירות. לכל השאר, אומר הולצברג, לא איכפת. „תמיד הם עסוקים בדיוק במשהו אחר. למסיבות של הפצועים הם לא הולכים, למסיבות של ה„גבירים"? זה כן!"

„אמרתי לו לא פעם שהוא מגזים" אומר יאיר עמיקם „הוא היה רוצה שפרס יבוא אתו כל יום לבית לווינשטיין. אבדו לו הפרופורציות בעניין הזה". כך או כך – הולצברג שומר מעין קירבה

(המשך בעמוד 46)

ד"ר פרנקפורטר (טים קרי): פעם זה היה שיא הנועזות.

רוקי, ילד מזדקן

האמריקאים מומחים לעשות כל שימחה ספונטנית למסורת ממוסדת. אפילו ההצגות הפרועות של „מופע הקולנוע של רוקי", שהיו חגיגת־לילה אחת גדולה, הן כבר עניין של כללים וחוקים. עכשיו חוגגים עשר שנים לסרט.

מאת יאיר לפיד

המיידי והקיים. תת־תרבות ותרבות. כת־כה שמתחילה בשורות קצרות כל־כך שייכת, כמובן, למיידי ולתת־תרבות. מי שמחפש את המרתפים האפלים באמת של התת־תרבות האמריקאית הולך לראות הצגת חצות. רוב הסרטים האלה, צריך לציין, הם סרטים מוזיקליים, אבל מי שהביטוי „סרט מוזיקלי" מזכיר לו את ג'ולי אנדרוז – יותר טוב שיילך לישון. כין הקופה לאולם ינסו, קרוב לוודאי, לכייס אותך, יציעו לך את הקוקאין הטוב ביותר בצד הזה של כדור הארץ, תקבל בין שלוש לחמש הצעות מגונות. אחר־כך, באולם, תהיה היחיד שלא מכיר את המילים. עשרים ושלושה בתי קולנוע מציגים, לדוגמא, את הסרט „הוי מטאל" – סרט רוק, שציוד החובה לצופיו כולל בגדי עור שחורים, שוטים, ואוזניות עם מוסיקה קלאסית. את „החומה" של להקת „פינק פלויד" מציגים ביותר משישים מסכים. אבל הגדול מכולם, מלך־מלכי־המלכים של השעה שתים־עשרה, הוא הסרט „מופע האימים של רוקי" – בימים אלה חוגג עשר שנים רצופות של הקרנה, מאתיים בתי קולנוע, שישים מליון דולר רווחים – שהם, לפי חישוב של שלושה דולר לכרטיס, עשרים מליון צופים. זה התחיל כמחזה מוסיקלי על הבמה. בווסט־אנד הלונדוני זכה „המופע של רוקי" לתואר הממוסד של הצגת השנה הטובה ביותר לשנת 74.

הקהל הוא חלק מן ההופעה. כל מי שמגיע לאולם מחולק מראש לפי התפקידים, לבוש בתלבושות זהות לאלו של כוכבי הסרט, אומר יחד איתם את הטקסטים וצועק, במקהלה, הערות קבועות המתייחסות למתרחש על המסך. למשל כשריף־ראף, אחד המשרתים, פותח ב„ריקוד הזמן" צועק כל הקהל „היי ריף־ראף, איפה אשתך?". שניה אחרי זה הוא פותח ארון מאובק, שממנו מציץ שלד מכוסה קורי עכביש. „אה", נאנח הקהל „כאן היא". בזמן הריקודים מגיעה השמחה לשיאה, אז עומדים הכפילים על במה קטנה לפני המסך וזזים, בדיוק מדהים, עם הדמויות שמאחוריהן. בית הקולנוע הופך להיות הטירה שבה מתרחשת העלילה. כשיורד גשם על המסך מוציאים כולם אקדחי מים ומתיזים באוויר. במסיבת החתונה של הגיבורים זורק כל הקהל קונפטי. הפנינג. זה המופע של רוקי. „האימים" שייכים כבר לבעלי בתי הקולנוע.

בכמה מילים, סיפור־סרט: ברד וג'נט, זוג צעיר בדרכו לירח הדבש, נתקעים עם פנצ'ר ליד טירה מסתורית. משרת זקן ומטורף בשם ריף־ראף פותח להם את הדלת. „חיכינו לכם", הוא אומר. בפנים מחכה להם ד"ר פרנקפורטר, טרנסווסטיט (גבר הלובש בגדי אישה) יפהפה, איום ישיר על כל סוג של מיניות, שליח מן הכוכב טרנסקסואל. במהלך הלילה בטירה חושף הדוקטור את יצירתו החדשה – רוקי. גבר מושלם, שרירי, בלונדיני ושווף, שהוא יצר במו ידיו. בשלב מאוחר של הלילה הוא משכיב את שני האורחים שלו בזה אחר זה. רוצח יצירה קודמת שלו, רודי האיום, ומאכיל את ברד וג'נט בבשרו. בבוקר – ריף־ראף ומשרתת נוספת הורגים את פרנקפורטר על־פי הוראה מן הכוכב. אם כל זה נשמע מטורף למישהו – הוא לא ראה את הסרט – על המסך זה מופרע בהרבה.

חגיגות העשור של „מופע האימים של רוקי" היו הכל חוץ ממופרעות. ב„בייקון תיאטר" במנהטן כונסו כל המוזמנים, ביניהם סוזן סרנדון (ג'נט) ובארי בוסטוויק (ברד). מנהלי מועדוני המעריצים הוזמנו – על חשבונם – מכל רחבי ארצות־הברית. היתה שמפניה. היה קוויאר. היו לימוזינות בחוץ. האירוע כולו שודר בשידור ישיר באחת מרשתות הטלוויזיה הארציות. עשר שנים זה הרבה זמן. האמריקאים לא נותנים לתופעות להיגמר בלי להפך לטי־שירט. לכבוד החגיגות, אם כבר מדברים, חתמה חברת „פוקס המאה העשרים" על הסכם עם המפיקים, לפיו היא תפיץ 'מייק־אפ־רוקי', 'שעוני רוקי', משקפי שמש רוקי'. גם האולמות הם לא מה שהיו פעם: „האורז התפזר בכל מקום ואנשים התחלקו כל הזמן על המים, אז הפסקנו את זה", אמר בוב מאוטי, מנהל בית קולנוע באוסטין, טקסס, לכתב „יו.אס.איי טודיי". באולמות אחרים התלוננו הצופים הפנאטיים־יותר שחצופים החדשים לא שרים לפי המילים שהם מכירים. התברר שהשירים, בהשתתפות הקהל, הוקלטו באחד מבתי הקולנוע בגריניץ' ווילג' והפכו לתקליט. מי שלא היה מספיק פעמים ישב בבית ולמד את המילים, עם שינויי הווילג', מתוך ההקלטה. קשה להיות גרופי. צריך לזכור שהקהל משתתף גם בבימוי. באחת הסצינות יוצא ברד מהאוטו והולך לבדוק את הגלגל. הוא ניגש, מסתכל, כל הקהל באולם צועק „בעט בו". ברד בועט. כולם מרגישים שייכים.

החידוש האחרון בא משיקגו. מועדון המעריצים שם הוסיף לסרט – לרגל חגיגות העשור – שיר שהיה בגירסה המקורית והושמט בעריכה תסופית ברגע האחרון. השיר – הקרוי „סופר הירו'ס" – נדחק לתוך אחד הרגעים המתים של הסרט. „אפילו לי אין מושג איך הם עשו את זה", הודה לו אדלר, מפיק הסרט. בישראל זה לא היה קורה. הסרט, בארץ, הגיע לקולנוע „פריז", סרטי־חצות. בהתחלה אף אחד לא הבין מה הם רוצים שם. גם הביקורת לא. מי ששינה את התמונה היו התיירים שבאו עם הצעקות מהבית. הילדים באו, הקשיבו, פעם אחרי זה הם כבר צעקו בעצמם, „בעט בו". זה עבר. הסרט רץ, רצוף, משתיים עשרה בצהריים ועד חצות. רק השלב הבא היה חסר. לא קמו מועדוני מעריצים, אף אחד לא השתגע ללבוש בירויות באמצע יולי, והמסטולים היחידים בקהל היו אלה שישבו ליד השירותים. התפתחות לא היתה שם, ההמחשה הטובה ביותר לכך היא שכולם התעקשו לצעוק את ההערות באנגלית. הסרט גם לא הוקרן בקריית־שמונה ובטבריה. באותו הזמן, בארצות־הברית, כתב סל פירו, מנהל המועדון הניו־יורקי, את „חוקי ההשתתפות במופע האימים של רוקי", שכללו את מידות השחקנים, סוג התלבושת, ונתק וכולי. החוקים האלה תקפים עדיין. באמריקה הולך כבר הדור השלישי לסרט. „בשנות השבעים", אומר טים דיגן, סגן נשיא 'פוקס המאה העשרים', „הסרט הובן כקריאה למתירנות מינית. היום זה אחרת. הצעירים היום שמרנים יותר והקריירה מעניינת אותם יותר מסקס. אבל המוטו תקף גם לגבי קריירה". את המוטו, אם כבר מדברים, מבטא פרנקפורטר בשיר הסיום של הסרט: „אל תחלום את זה – היה זה". (Don't dream it – Be it). או, בעברית פשוטה יותר – תעשה מה שאתה רוצה, אבל בגדול.

גם מי שלא היה בסרט זוכר אולי קטע מהסרט „תהילה" של אלן פרקר (לא זו של עגנון) שם לוקח רלף, המופרע של הכיתה, את הילדה־היהודיה־הטובה של הכיתה לראות את „מופע האימים". פרקר הנציח את הקהל הרוקד על הבמה ולא שכח לנצל את ההזדמנות לרלף לדחוף איזה ג'וינט ליידישע מיידלה. השגעון של אז הפך היום למסורת. בחלק ממועדוני המעריצים מארגנים הוותיקים לפעמים „לילות זכל" מיוחדים, שבהם לובשים הגברים בגדי נשים ולהיפך. בכלל, זהות מינית ברורה זה לא בדיוק הצד החזק של הסרט הזה. פרינס, בוי ג'ורג' ומעריציהם הם הילדים החורגים של פרנקפורטר וידידיו. לפעמים גם נפגשים המחופשים ל„משחק פגישות", בו בוחרת ג'נט אחד משלושה ארבעה ברד'ס המופיעים לפניה. שמת, טים קארי, השחקן הראשי של הסרט, שיחק אחר־כך בסרט ג'אנק נוסף – „טיימס סקוויר", שם גילם את דמותו של שדרן רדיו, שמאמץ שתי צעירות־זמרות, שמבלות את רוב זמנן בהשלכת טלוויזיות מראשי מגרדי השחקים של ניו־יורק. למה אני מספר את זה? כי בהמשך הסרט – כל ניו־יורק מתחילה לזרוק טלוויזיות מראשי הבתים. השיגעון נעשה מהר למסורת. מהר מדי. ■

ברד וג'אנט בטירה הפרועה: כולם מכירים את המלים.

אצלנו לא חרכו כסאות

ההתחלה היתה מינורית. בתחילת 1973 הועלה – על אחת מן הבמות הנסיוניות בלונדון – המחזה „מופע האימים של רוקי". התקציב היה אפסי כמעט, השחקן הראשי, טים קרי, בן 28, אלמוני לחלוטין. באולם היה מקום ל־60 צופים בלבד. ההצלחה היתה מיידית. אחרי חודש עבר המחזה לאולם של 600 מקומות ו"רץ" במשך שמונה־עשר חודשים רצופים.

באחת מן ההצגות נכח גם מפיק אמריקאי בשם לו אדלר. אחרי ההצגה הוא ניגש עם החוזים אל מאחורי הקלעים. הוא הביא את קרי וכמה שחקנים נוספים לארצות־הברית, צירף אליהם את סוזן סרנדון היפה ואת מיטלוף – זמר רוק כושל לחלוטין – והעלה את הסרט. אדלר גם הוסיף לו את האמריקניזמים. והשפתיים האדומות, הגדולות, החושניות (שלוז שלחז) שהופיעו בפתיחת הסרט ועל הכרזות היו לסמל המסחרי של האירוע.

לארץ הגיע הסרט בסוף שנת 1978. איחור סטנדרטי של שלוש שנים. חמישה שבועות אחר־כך כתבה עיתונאית ישראלית: „עדיין קשה להשיג כרטיסים". הכותרת מעל השורה הזאת היתה – „מצויידים באורז וגם בחשיש". שאר הטקסט שיחק סביב המילה „פתיתות".

באותם ימים של הקרנה כבר הפכו האורז, הנרות, אקדחי המים והחשיש לאביזרי חובה גם בארץ. מישהו הלך אז לברר מה חושב על זה בעל בית קולנוע „פאריז", משה גרשט: „למרות הלכלוך", אמר אז גרשט, „אין כל תופעות של אלימות. על הכסאות המרופדים שלנו אין אף סימן של חריכה, למרות כל הגפרורים והנרות שהם מדליקים. הקהל, למרות שהוא שותף במתרחש בסרט והופך את ההצגה להפנינג עליז וקולני – אינו מוצא פורקן פרובוקטיווי ופרוע לתחושותיו".

לפני כמה חודשים ניסו בקולנוע „תמוז" להעלות את הסרט מחדש. הקולנוע הרמת־אביבי בנה על הסטודנטים של האיזור. הסרט רץ, חלש מאוד, במשך כמה שבועות, וירד. חגיגות העשור לא יגיעו לארץ הקודש.

יציאה

ובכן, היתה לי יציאה. אני אומר זאת ברחילו וברחימו, משום שיודע אני את מצבי ואת מצבכם. אנחנו מהדקים חגורות ולא מביטים בעינים של הדיילת. היא טסה משום שזאת העבודה שלה, אבל למה אנחנו? כל הנוסעים משפילים מבטיהם אל האוניות שבתא שלפניהם, כמו גנבים. שכני לטיסה חובש משקפי שמש למרות שכידוע אין שמש במטוס. לאן יהודי? אני שואל אותו. לפרנקפורט, הוא אומר, ליריד. זאת התשובה הנוחה ביותר משום שבפרנקפורט יש תמיד איזה יריד שאפשר לרדת עליו. אני מזכיר לשכני שהמטוס הזה נוסע דווקא ללונדון. כן, הוא אומר. בלונדון יש לי אחות שלא ראיתי אותה כבר חמש שנים. גם משפחה זה סיבה לעוף קצת מפה. ואף אחד, חוץ ממני אולי, לא מעז לאמר שסתם הוא נוסע להחליף ראש, בארץ אחרת. לא נעים.

ובכל זאת, אנחנו כבר גבוהים. היום יום ששי, והדיילת מחלקת לנו מוספים עבריים ביד רחבה. אנחנו דוחים אותם בנימוס אך בתקיפות. נשבענו לעצמנו שהשנה נישאר בבית. שיש לנו ארץ נפלאה. מהחרמון הבלתי־פושר ועד טאבה הבלתי־מוחזרת. ובכל זאת, אנחנו באוויר. כמו נרקומנים שמשקרים את עצמם שהם נגמלו כבר מזמן, אבל כשאף אחד לא רואה – הם ממשיכים שוב ושוב לחפש חומר. היציאות הן כבר בדמנו, והנה שוב אנחנו נוסעים להתגעגע לארץ הנפלאה שלנו. הפעם בחרנו להתגעגע מלונדון. אם זה לא יספיק – ניסע להתגעגע אליה גם מאמסטרדם.

נחיתה רכה ונפלאה בשדה התעופה ע"ש היתרו, והנה אנחנו בתור לבדיקת דרכונים. שתי שורות. שורה אחת אנחנו ושורה שניה של איראנים. הרבה בריחות פרסיות נזרקות מתור אל תור. האנגלים, שדי נמאס להם לקלוט זרים, רוצים לראות אותנו כבר עפים מפה. „לכמה זמן באת?" הם שואלים אותי. „לשבוע בערך", אני אומר „בשביל מה?" הוא שואל. „לראות תיאטרון?" אני אומר. אני לא מתכון לראות הצגות בלונדון וזאת תשובה שהפקיד בודאי כבר שמע ממהגרים רבים שראו הצגה אחת ונשארו לעולם בלונדון. „הצגות אהז" הוא אומר, „אבל אחר־כך אתה חוזר הביתה נכון?" „כן, כן," אני אומר לו, ומראה לו את הכרטיס שלי בחזרה, ומתחיל להתגעגע. הוא דופק את החתימה האדומה שלו על הדרכון הכחול שלי. כשאני מתרחק, אני שומע גם את האיראני שניגש אליו אחרי אומר: „לראות הצגות." והפקיד אומר: „כן, כן הצגות..." והנה אני כבר בחוץ, בטכסי האנגלי השחור שתמיד נראה עתיק ובלתי־משתנה, והנהג אומר לי בעברית צחה: „לאן בבקשה?", אכן, היתה לי יציאה.

סוף המנדט

לונדון מלאה בזרים, הודים, ערבים, סינים, אפריקנים, ספרדים, איטלקים, וגם ישראלים לא חסר. אבל המנדט הבריטי עדיין בתוקף. השפה הרשמית היא אנגלית והמטבע הממלכתית היא הלירה־שטרלינג, אבל נדמה שלא לאורך זמן. רוב האנגלים כבר יצאו מפה מזמן. אם האימפריה היא חטא – זהו העונש: בכל מקום אליו תלך, תראה זרים עשירים ומקומיים דלי־אמצעים משרתים אותם. בפאב, במסעדה, בקאזינו, במוניות. האימפריאליסט שעד אתמול חצי העולם היה שלו, מגיש עכשיו שני חצאי ליטר בירה מרה לשני הודים שרק לפני כמה עשרות שנים היו כעפר לרגליו. התהפך הגלגל. אתה מטייל באוקספורד סטריט, ככר פיקדילי, בגני־קובנט, בהייד־פארק, בריג'נט־פארק, ואם אתה מסתכל היטב – פה ושם אתה יכול לראות ממש פרצוף אנגלי, עם שפם עם ריח של תה, ומטריה סגורה, והעתון „גארדיאן" מבצבץ מכיס חליפתו. אבל בדרך כלל – אתה רואה ערבים עושים קניות, הודים עושים „ג'וגינג", ישראלים נוהגים במוניות, סינים קוראים „סאן" בגנים הציבוריים. והאנגלים הולכים ואוזלים. הבריטים משרתים את אלה שרק אתמול שרתו אותם. פה ושם אתה עוד רואה אותם. אבל זהו סוף המנדט, ובקרוב הם יצאו מכאן. המלכה לא יכולה לדעת את זה משום שהיא כל הזמן סגורה בארמון שלה. אבל לונדון הולכת ומשתחררת מהעול הבריטי. ונדמה שעוד בזמננו נזכה לראות מלך תימני שולט מבקינגהאם־פאלאס. ככה זה כשאתה אימפריה.

המשימה הראשונה

קודם כל, אני צריך להיפטר מזה: לפני שיצאתי אמר העורך: „תכתוב על מה שמעניין את הקוראים שלנו." לכן אני בשוק ליד קנסינגטון, בדרך לבצע את המשימה החשובה ביותר במסעי זה, ולהמשיך הלאה. והופל'ה, הנה אני מול דוכני הירקות, וככן, גבירותי ורבותי, שימו לב: העגבניה האנגליה! 80 פני לפאונד אדום אחד. זהו. ברוך השם שנפטרתי מזה. עכשיו אפשר להמשיך ולבלות.

(צילום: „גאמא")
ליידי די: צחוק בשידורים חוזרים.

צעצוע אנגלי (או: הצחוק של דיאנה)

ליידי דיאנה היא נערה לרוחי. מכל בית המלוכה האנגלי, היא היחידה שאנשים מתיחסים אליה ברצינות. בבריטניה המלכות היא צעצוע. מותר לשחק בו אך אסור להשתעשע במחשבה שרק בגלל שאתה מלך או נסיך, מותר לך כבר להתערב, ולו כזית, בחיי הממלכה שאתה כאילו שולט עליה. הנסיך צ'ארלס, פילוסוף ברמה של פנינה רוזנבלום, מנסה מדי פעם להצהיר הצהרה פוליטית. יום אחר כך הוא מכחיש את ההצהרה שהוא אמר מכל וכל. ולליידי די צוחקת. היא יודעת לאן היא נפלה, והיא לא מפסיקה לצחוק. עדיין לא היתה נסיכה שצחקה כל כך הרבה.

ביום שבת מצוטטת בעתונות ידיעה: „הנסיך צ'ארלס אמר שהוא מודע לעובדה שהוא ישלוט על אומה מחולקת כאשר יהיה למלך." עוד באותו ערב, על המסך, הנסיך צ'ארלס מכחיש: „אני לעולם לא משתמש במלים כאשר־אהיה־למלך. זה בומבסטי מדי." ואז, צילום מקרוב של ליידי די. אלוהים, איך שהיא צוחקת! היא לא נולדה בארמון, והיא יודעת שהנסיך שלה הוא לא יותר מצעצוע אנגלי. היא יודעת שהיא משחקת משחק, וצריך להתלבש כמו שצריך וללוות את הצעצוע לכל פגישה רשמית עם צעצועים של ארצות אחרות. אבל, ברוך השם, מותר לצחוק.

כעבור כמה ימים יוצא הנסיך מוּלָס להראות את עצמו במפעל להתכת אלומיניום בפורטלנד, ויקטוריה. נתיניו, הצופים בו בחדשות של הבי.בי.סי., רואים אותו מסייר באגף ההתכה של המפעל, לוחץ ידיים למתיכים נבחרים, והתענינות מלכותית נסוכה על פניו הנסיכיים. אבל כל המלכותיות הלכה לו בגלל קסדת המגן שמתנדנדת על ראשו כמו סיר־לילה הפוך. ולליידי די כמעט מתפוצצת מרוב צחוק. הראש של הנסיך ענק, כראוי לצעצוע אנגלי, אבל קסדת הביטחון שהוא קיבל קטנה עליו בכמה מספרים טובים, והנסיכה צוחקת.

וכל הנתינים הבריטיים צוחקים עם המלכה האמיתית היחידה שלהם: ליידי דיאנה. היא מנסה להפסיק את הצחוק, אך ללא הצלחה. היא מסתכלת על הנסיך עם המחבת על ראשו, וכמעט נחנקת מצחוק. הנסיך מסתכל עליה ברצינות כאומר: „די, ליידי די. בכל זאת, אני נסיך, אהז" אבל הנסיכה צוחקת, והצחוק הזה ישודר בעוד אלף שידורים חוזרים, ויונצח בכל זוית אפשרית ובכל העתונים והשבועונים של בריטניה הגדולה והקטנה, ואין ספק שמכל בית המלוכה האנגלי, מתיחסים ברצינות רק לנסיכה הצוחקת, שהיתה מוכנה להיכנס למשחק במלך ומלכה, אבל שמרה לעצמה את הזכות לצחוק על המשחק הזה, בראבו דיאנה.

יהונתן גפן

"אחרי 10 שנים הגיע הזמן להחליף את המזרון הישן לפרדייז חדש"

מודעה זו פונה למאות אלפי איש ואשה במדינה הישנים על מזרון מהדור הישן במשך 10 שנים או יותר. אחרי 10 שנים, שהם 3,650 לילות, שהן 29,200 שעות שינה, כל מזרון מתחיל להתעייף. הקפיצים מתחילים לשקוע, נכנעים למשקל הגוף במקום לתמוך בו. מה הפלא שאתה לא מרגיש בריא כמו פעם? הגיע הזמן להחליף. לשינה טובה אין מחיר. אתה צריך "פרדייז חדש".

מגיע לך "פרדייז חדש" הדור החדש במזרוני קפיצים

מזרון "פרדייז חדש" מכיל חידושים ושכלולים שלא היו קיימים במזרונים שיוצרו לפני 10 שנים.
עד שהגיע "פרדייז חדש", היו מזרוני הקפיצים בנויים לפי נוסחה קבועה: מערכת קפיצים מלמטה - ושכבת ריפוד מלמעלה. ב"פרדייז חדש" ישנו מרכיב נוסף - שכבת תמיכה הנקראת "הלב האנטומי".
היא נמצאת בין מערכת הקפיצים מלמטה לבין שכבות הריפוד והבידוד מלמעלה. הלב האנטומי הקשיח נועד לתת לגופך בדיוק את הקושי הנכון לכל אורך המזרון; הקושי הנכון לכתפיים, הקושי הנכון לגב ולמותניים, הקושי הנכון לרגליים. "פרדייז חדש" דואג לכל חלק מחלקי גופך. כך אתה מקבל את השילוב המושלם:
מלמעלה - מצע גמיש התורם לנוחותך.
באמצע - לב אנטומי קשיח השומר על בריאותך.
מלמטה - מערכת קפיצי פלדה משובחת הבולמת זעזועים ומעניקה יציבות לכל המזרון. (וזהו סדר השכבות משני צידי המזרון, לא רק מצד אחד).
מה הפלא ש"פרדייז חדש" הוא המזרון הנמכר ביותר בישראל?

חיים ארוכים יותר ל"פרדייז חדש" - 12 שנות אחריות

ללב האנטומי יש יתרון נוסף: הוא מונע שקיעת המזרון גם לאחר שימוש ממושך. זאת הסיבה שאנו יכולים לתת לך עליו 12 שנות אחריות.

פרדייז חדש
המזרון מס' 1 בישראל

מבצע החלפת מזרונים
עד 30.11
קח 90,000 ש'
תמורת המזרון הישן כשתקנה פרדייז חדש. אנו ניקח את המזרון הישן מביתך כשנביא אליך את החדש.

רפואה עממית

„כמו מנורה כחולה, אבל בלי התקע" – כך מסבירה צעירה את סגולותיה של שיטת ה„הילינג", ריפוי באמצעות אנרגיה שזורמת דרך הידיים. קשה להסביר בצורה מדעית את התופעה אבל חולים נרפאים. ועשרות נוהרים ללמוד את הפטנט.

אצבעות בלי שטקר

מאת דליה מזורי
צילומים: שמואל רחמני

כל אחד יכול לעשות את זה. אם יש לך שתי ידים, רצון טוב ומידה מסויימת של ריכוז – גם את ואתה מסוגלים לרפא בשיטת ה„הילינג", או כפי שהיא ידועה בארץ, שיטת „ידי החשמל". כך מאמינים עשרות בוגרי קורס לריפוי רוחני, שנערך באחרונה בתל־אביב.

הקורס היה חוייה בפני עצמה. אך מה שקרה בעקבותיו – היה מרהיב: עשרות אנשים החלו – לפעמים קצת בצחוק, לרוב בכל הרצינות – ליישם את השיטה שלמדו ולרפא אנשים. בעיקר קרובי משפחה, חברים ועמיתים לעבודה. אך העניין בנושא פשט כאש בשדה קוצים. קבוצות של בוגרי הקורס החלו לקיים מפגשים שבועיים כדי להתאמן ולשפר את יכולתם הרפואית. אצלם בבית כבר מזמן הפסיקו לקחת כדורים נגד כאבי ראש, בחילות או מיחושים קטנים אחרים. אך עם שיכלול השיטה, החלו כמה מהם לבקר בבתי חולים כדי לעזור לידידים חולים. והעדויות מרתקות.

מה זו שיטת ה„הילינג"?

זוהי שיטת ריפוי שבה מועברת אנרגיה מאדם בריא לאדם חולה, על ידי מגע יד או במעט־מגע. הדבר נעשה כך: החולה מתבקש להיכנס למצב של הרפיה, להיות רגוע ולהתרכז בטיפול. ואז המרפא מעביר את ידיו מעל גוף החולה, או מעל המקום הכואב בגובה של כחמישה ס"מ מהגוף. העברת הידיים נעשית בצורות שונות. לכל חולי ולכל מרווה ישנו כלל אחר. אלו הן וריאציות על הנושא. אך העקרון הוא אחד: במגע יד אפשר להעביר כאב, לשפר מצב רפואי, ואפילו לרפא מחלות.

חוזה סילכה, ממציא השיטה לשליטה על המוח, ה„מיינד קונטרול", שפיתח גם את שיטת ה„הילינג־לכל", היה זה שהעביר את הקורס הראשון לריפוי־רוחני בתל אביב. בעת ביקורו בארץ הסביר, כי כל גוף אנושי יוצר גלי חום. יש אנשים שלהם קרינות חזקות יותר, ויש כאלה עם קרינות ממוצעות בחוזקן. אך כל מעבר של קרינה אנושית כזאת מאחר לשני – יש בה סגולות מרפאות. ההילה, ה„אורה", השדה המגנטי האופף כל יצור אנוש (ויש אומרים גם חי וצומח), המופיעה בצבעים שונים, היא דוגמה לקרינה הזו.

טניה ליברמן היא תלמידתו של חוזה סילכה, והיא עומדת להעביר בארץ קורסים כאלה של טיפול באנרגיה. הקורס הראשון שלה בנושא יינתן בחודש הבא בתל־אביב, לבוגרי הקורס לשליטה על המוח ה"מיינד קונטרול". על שיטת הריפוי הרוחני היא אומרת, כי זו לא שיטה מסובכת, ואינה נחלתם של בודדים בעלי סגולות מיוחדות. „זה לא קשה, ההיפך. זו טכניקה שכל אחד יכול ללמוד, ודי במהירות".

לדבריה, לא זו בלבד, שהשיטה יכולה לעזור לחולים, אלא שהיא גם עשויה לעזור למי שנמצא במחיצתם. „ישנם מי שממש כמהים לעזור לקרוביהם כשקורה משהו, והם לא יודעים כיצד. אז בא הקורס הזה, ונותן להם את הכלים לכך. הוא בא לתעל את כל האנרגיה העצורה בהם, שיכולה היתה לגרום לתסכול איום – לכיוון חיובי. יהיה מי שיצליח יותר ומי שיצליח פחות, אבל משהו בטוח יקרה שם".

היא מודעת לכך שקיימת ספקנות רבה, ואולי אפילו זלזול ולעג, לגבי יעילותה של שיטת טיפול זו, כפי שהדבר קיים לגבי רוב שיטות הריפוי הלא־קונבנציונליות. היא מסבירה זאת בהרגלי החשיבה שלנו, בתרבות ובמסורת הרפואית. „כל החיים לימדו אותנו לחשוב בצורה מסויימת. לבוא ולבקש מאנשים להשתנות כך פתאום – זה לא דבר קל".

משתתפים בקורס מדגימים תנועות הידיים: במגע יד אפשר להעביר כאב. (צילום: שמואל רחמני)

חוזה סילכה, האיש שפיתח את השיטה: לכל גוף אנושי גלי חום.

התנייה הקיימת בתרבות שלנו אומרת, שהרפואה הקונבנציונלית היא השיטה הרפואית התקפה היחידה. אך קיימת אסכולה רצינית ביותר, שעושה לה נפשות כיום בעולם המערבי, של רפואה מסוג אחר: הרפואה ההוליסטית, בה נכללות, בין היתר, ההומאופתיה, הרפלקסולוגיה, הטבעונות והמקרוביוטיקה.

הרפואה ההוליסטית רואה את הקשר שבין גוף לנפש. זו שיטה שקבעה שהאדם אינו רק גוף, ואדם חולה אינו רק מישהו שיש לו הפרעה אורגנית. והמרפא חייב להתייחס אל מכלול התכונות האנושיות הקיימות אצל החולה. שאם לא כן – הטיפול נדון לכשלון. „ההוכחה לצדקת תיזה זו הם כל אותם מקרים של חולים שהתגברו על מחלות, אפילו שהדבר היה בניגוד לכל הגיון רפואי, ולעומתם אלה שחרף כל התרופות הטובות שניתנו להם – לא הצליחו לצאת מזה".

הרפואה ההוליסטית טוענת שאין מחלות. ישנם חולים. ואין שני חולים שעוברים אותה מחלה באופן זהה. כל חולה עובר את המחלה באופן אינדיווידואלי לחלוטין. לכן יש לטפל בכל אחד באופן אישי, ולכלול בטיפול את כל נסיבות חייו, את הסביבה בה הוא חי, את מצבו הפסיכולוגי והאמוציונלי, את מכלול אישיותו והבעיות המטרידות אותו, אם רוצים להבריא אותו.

לרפואה ההוליסטית פן נוסף: היא מחייבת את החולה לקחת אחריות מלאה על מה שקורה לו. כי כיום אנשים נוטים להשתמט מאחריות כזאת. הם מפקידים את גורלם בידיו של הרופא המטפל בהם ונשמעים לו, כאילו היה כל יכול. והדבר אינו כך. הרפואה ההוליסטית טוענת שהמרפא רק עוזר. אבל החולה אחראי במאת אחוזים למה שקורה איתו ועם מחלתו. ולכן עליו להשתתף באופן פעיל ביותר בריפויה.

לאחר מכן ישנה כמובן ההשפעה של האנרגיה שהחולה קולט וסופג. גם טניה ליברמן ובעלה משה אינם יודעים בדיוק איך זה „עובד" מבחינה מדעית. אבל לדבריהם, אנו גם לא בדיוק יודעים מה זה חשמל, אפילו שהצלחנו לפרק אותו לגורמים. ובכל זאת איש לא יטען שחשמל אינו פועל. הם רק מצטערים על הדעה הקדומה שקיימת נגד שיטה זו, המונעת מחקר מדעי רציני שלה. „שהמדע יבדוק את הנושא, יחקור אותו, ולא יתעלם ממנו כאילו אינו קיים", אמרו.

ובכל זאת ישנם מי שכבן בדקו את השיטה, ואף מלמדים אותה בצורה רצינית. בארצות הברית קיימים פקולטאות מיוחדות ובתי ספר בהם מלמדים שיטות שונות של טיפול הוליסטי, לרבות הריפוי הרוחני. דולורס קריאגר, למשל, מלמדת את השיטה של „מגע תרפויטי" באוניברסיטה של ניו יורק. היא הוכיחה, שכאשר המרפא שם ידים מעל גופו של חולה – רמת ההמוגלובין בדמו עולה.

היא טוענת עוד בעקבות מחקריה, כי מחלות רבות נגרמות על ידי „חסימות" בזרימת האנרגיה בגוף. ה„הילינג" פותח את החסימות הללו ומשחרר את מעברי האנרגיה, כשהדבר נעשה בהשפעת האנזימים, ה„קטליזטורים" המווסתים את פעולות התאים בגוף. האנרגיה המוזרמת לגוף החולה גורמת לשינוי בפעילות האנזימים, ומבחינה זאת – היא „עובדת" על הגוף כמו שדה מגנטי חזק.

מוסיקאי הרוצה בעילום שמו, שנעזר בשיטה, אומר שכל אחד יכול ללמוד את זה, כפי שכל אחד יכול ללמוד לנגן. אמת, צריך נתון יסודי, והוא הכשרון. אבל נתון זה קובע עד לאן יגיע האדם עם ההישגים שלו. „אז לא כל אחד מסוגל להיות אייזק שטרן או יהודי מנוחין. אבל עדיין כל אחד יכול לנגן, ואפילו בהצלחה מרובה". כמוסיקאי הוא יודע, שמי שרוצה לדעת לנגן צריך להתאמן שעות ארוכות. וכך גם מי שרוצה להצליח בטיפול באנרגיה. אם הוא מתאמן, הוא מצליח.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

הוא סיפר, למשל, על בתו, בת 13, שסבלה מבחילות והקאות בנסיעות. הגיע זמן טיול סוף שנת הלימודים. הוא החליט „לעשות לה" טיפול כזה לפני הנסיעה. „למחרת יצאנו לטיול, והיא הרגישה מצויין. אז אולי יהיו מי שיגידו, טוב, זו אוטוסוגסטיה, שיכנעת אותה. זה לא רציני. אז שיאמרו. לי לא חשוב איך קוראים לזה. העיקר שזה עובד".

ישראל רחמים עובד במשביר המרכזי בתל אביב, כמחסנאי במחלקת כלי בית. הוא מספר, שמאז ומתמיד ידע, שיש לו הרבה אנרגיה בידים. „תמיד הידים שלי חמות", אמר. הוא מעולם לא עשה עם אנרגיה זו דבר. עד שהגיע לארץ חווה סילבה, והעביר את הקורס לריפוי רוחני. ואז התחיל לנסות את הטכניקות שלמד על אשתו, ילדיו וחברים בעבודה. והוא מספר: „אחד בעבודה שלי סבל מכאבי ראש. אמרתי לו 'בוא אעביר לך אותם'. שמתי לו את הידים על הראש והוא ואחרים התחילו לגלגל ולצחוק. אתה משוגע, הוא אמר לי. אבל אחרי כמה דקות הוא הסתכל עלי ולא האמין. 'מה עשית? זה עבר לי. מה, אתה מדבר עם אלוהים?'"

אשתו של ישראל רחמים סבלה שנים מאכסמה בידים. הוא החליט לנסות לרפא אותה. „גם היא צחקה עלי. אמרה לי שאני עושה לה כישופים. שמתי עליה את הידים שלי, ולמחרת כל הפריחה התיבשה. כאילו שום דבר לא היה לה. אז גם היא הפסיקה לצחוק ממני, אפילו שבעומק ליבה אני יודע, היא חושבת עלי שאני קצת, נו, איך אגיד את זה? משוגע"...

ורד נ. בת ה–16 מירושלים טיפלה בבחורה פגועת מוח, במסגרת פעולות התנדבות בבית ספרה. יום אחד נסעה עמה להתארח בקיבוץ סמוך. באמצע השבוע קיבלה הילדה התקף אפילפסי. היא סבלה משרירים נוקשים וכל גופה רעד ללא יכולת שליטה. ורד הויזה את החולה הצידה, ובצעה בה את תרגיל ה„הילינג" שלמדה בקורס. תוך שניות הרעד פסק. החולה הרגישה לא רק יותר טוב, אלא מצויין. הטיפול לא הבריא אותה. הוא גם לא התיימר לעשות זאת. אבל הוא העביר את ההתקף.

רות י. מספרת על בחור שנפצע בידו במלחמת ההתשה. היד כמעט נקטעה. הרופאים הצליחו לאחות אותה, ואולם היא לא תיפקדה. הבחור סבל כל אותן שנים מכאבים עזים. „החלטנו לטפל בו. זה היה מאד קשה, כי הבחור היה מאד מתוח ולא שיתף פעולה. למרות זאת – התחלנו בטיפול. אט אט הבחור נרגע, עצם את עיניו ונרדם. כשהתעורר אמר לנו, שזו הפעם הראשונה, זה חמש עשרה שנה, הוא ישן ללא כאבים".

רות גם סיפרה, על חברתה שהתקשתה

הילד גמליאל: הגיב טוב לטיפול.

„אני לא יודע מה קרה פה"

הסיפור המדהים ביותר הוא זה שארע לילד חולה לאוקמיה מאשדוד, שהרופאים לא נתנו שום סיכוי לחייו. קבוצה של בוגרי הקורס לריפוי רוחני פקדה את ביתו שלוש פעמים ביום, ביצעה בו את ה„טיפול", חצי שעה כל פעם – והילד גמליאל הבריא.

„אני לא יודע מה קרה פה. הילד באמת השתפר. הוא היה במצב קשה ביותר. פירפר בין החיים והמות, ועתה הוא חזר לתפקד", אמר בתדהמה רופאו, פרופ' יגאל ברק, מביה"ח „קפלן" ברחובות. להערכת הרופא, השיפור במצבו של הילד חל כתוצאה מטיפול תרופתי מסיבי שקבל בית החולים, ואולם הוא הוסיף: „לשמחתנו הוא הגיב טוב לטיפול. לא כולם מגיבים כך".

לדעת חברי הקבוצה שטיפלה בו, מצב הילד השתפר בעקבות הטיפול שלהם. כך אומרת, למשל, עו"ד סילביה אדטו מאשדוד: „זה היה משהו עצום לראות איך הילד מבריא לנו בין הידים. עולה במשקל, ולבסוף, אפילו יוצא לרכוב אופניים ברחוב. קודם לכן הוא לא היה מסוגל לקום מהמיטה".

פרופ' יגאל ברק לא ידע על הקבוצה שטיפלה בגמליאל. „שמעתי פעם על טיפולים כאלה. הרבה מהחולים שלי מתייעצים עם רבנים ומרפאים. אבל הפעם לא סיפרו לי דבר". על הטיפול בשיטת ה„הילינג" לא יכול היה להביע דעה. „אני לא יודע דבר על הטיפולים האלה, אבל לדעתי, כל מה שמבריא אנשים – ואינו מזיק – הוא טוב. בתנאי, כמובן, שלא תהיה התלהבות גדולה מדי עד כדי הזנחת הטיפול התרופתי".

להיכנס להריון. „עשינו לה כמה טיפולים, שיחררנו לה כמה חסימות, ועכשיו, את השאר היא צריכה לעשות בעצמה..."

שילשולים עזים, עד כדי איבוד משקל רב, היתה המחלה ממנה סבלה ילדה בת ארבע-עשרה מירושלים. הרופאים לא מצאו את הסיבה למחלה, והילדה אושפזה במשך חדשים ארוכים בבית חולים כשהיא מקבלת את מזונה בעירויים. בני הזוג שעברו את הקורס החליטו לנסוע לבית החולים ולטפל בה „כמו שצריך". הטיפול לא היה ארוך, אבל השפעתו – מדהימה: תוך שמונה ימים מצבה של הילדה השתפר עד כדי כך שהיא שוחררה מבית החולים.

חיים מספר על אביו, בן 70, מהנדס במקצועו – שסבל מסוכרת. „יום אחד באתי אליו, ומצאתי אותו מדוכא לגמרי, מצבו היה גרוע ביותר. הוא לא רצה לצאת מהבית ואמר שהוא מבקש למות. טיפלתי בו שלוש פעמים ביום, וכעבור שלושה ימים הוא כבר הסתובב ואפילו יצא בשמחה לבית הכנסת".

„יד קפואה" הינה תופעה נפוצה במשרדים ממוזגי האויר שלנו. גם לבעיה זו טובח שיטת הריפוי הרוחני. וכך סיפרה אחת מבוגרות הקורס, על חברה לעבודה, שלא יכלה להזיז את ידה. „בקופת חולים עושים לך טיפול בחשמל? במנורה כחולה? אז אצלי זה אותו דבר, רק בלי חתקע", הסבירה את שיטת הטיפול. והמטופלת הרגישה, אמנם, איזה זיק חשמלי שעובר בידה תוך כדי הטיפול. הוא עזר, ושיחרר לחלוטין את היד ה„קפואה".

התינוק שנולד לזוג צעיר, סבל מרפלקסים רדומים. הוא לא הגיב לגירויים, והוריו נתמלאו חרדה נוכח סיכויי ההתפתחות שלו. הרופאים לא יכלו להבטיח דבר. „נראה עם הזמן", אמרו להם. ואולם הם היו צריכים להתמודד עם הקושי יום יום, שעה שעה. חברה טובה, שלמדה את השיטה, החליטה לנסות לטפל בילד. „אם לא יועיל – ודאי לא יזיק", אמרה להורים. חמש דקות של טיפול הספיקו. למחרת קיבלה החברה צלצול טלפון הביתה. „הילד מגיב" צעקה לה האם אל תוך השפופרת.

הסיפורים מדהימים, אומרת רג'ין סערון, אימו של גמליאל, שניצל ממחלת הלאוקמיה: „צריך להאמין בכל דבר. אם לא הייתי מאמינה הרי לא הייתי מנסה. יכול באמת להיות שלאנשים אלה יש כח מיוחד, אבל בטח יש להם המון רצון טוב ואמונה. ואני רוצה להגיד עוד משהו: בתקופה של הסבא והסבתא שלי, במרוקו, אז לא היו רופאים. ואנשים נרפאו בכל זאת. ואיך? בעיקר עם השיטות האלו: עם ידים, עם צמחי מרפא, ועם האמונה בקדוש ברוך הוא. אם זה עבד כל כך טוב לפני מאה שנה ויותר – למה שזה לא יועיל גם בימינו אנו?" ■

משה ליברמן: שתמדע יבדוק את הנושא.
(צילום: שמואל רחמני)

איך עברתי לקוטג'

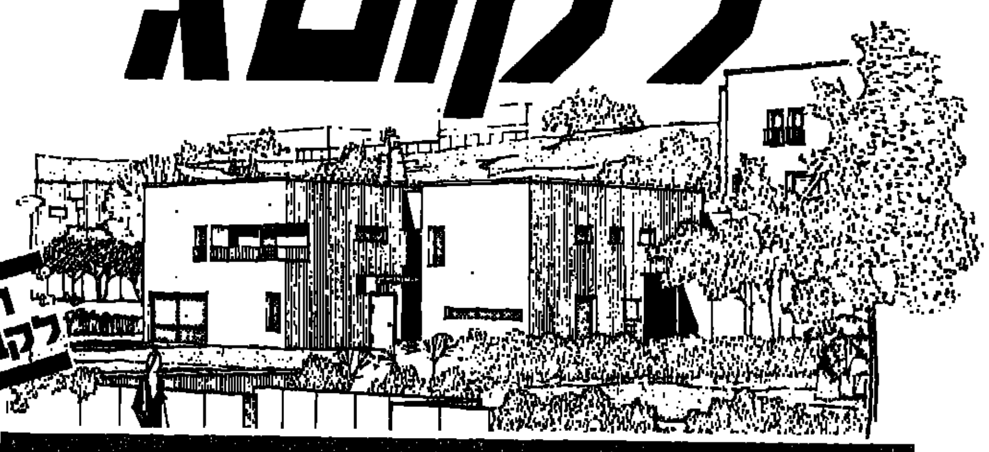

תנאים מיוחדים לקבוצות מגובשות

בגבעות הירוקות של גוש דן

"הכל התחיל בשבת אחת. נסענו לאלפי-מנשה בכביש פתוח וישיר, 6 דקות נסיעה מלב כפר-סבא. הגענו. רותי, אשתי, פשוט התאהבה במקום. אמרתי לה: "איך נעבור לקוטג' כל-כך מפואר? זה בטח יקר מדי בשבילנו". והיא אמרה: "ידבר עם סוכן המכירות. שמע מה יש לו להגיד..."

שמעתי. כדאי גם שאתם תשמעו: **"צוותא" מציעה עזרה במכירת הדירה הישנה, נותנת משכנתאות מוגדלות מכספי החברה; מעניקה הנחה עד $18,000 ו... מענק מיוחד עד $10,000, ל-5 קוטג'ים בלבד.**

עשיתי חשבון ולא האמנתי. עוד נשאר לי מספיק כסף כדי לקנות לרותי מכונית קטנה יד-שניה!

"עברנו?" שאלתי את רותי. "עברנו!" החזירה לי רותי בשמחה. עכשיו אנחנו כאן. נדב הולך מאושר כל יום לבית-הספר; מה הפלא? יש מגוון חוגים לנוער כולל חוג ללימודי המחשב.

יש כאן גם גן-ילדים, מרכז מסחרי, טלויזיה מרכזית בכבלים, טלפון לכל אחד, ועכשיו בונים גם קאנטרי קלאב — כ-400 משפחות כבר גרות פה, והאנשים כאן זה משהו. תענוג.

ומה איתכם? **יש מבחר של קוטג'ים יפהפיים, מוכנים לכניסה מיידית,** שמחכים לכם באלפי-מנשה!

בואו לכאן בשבת. זה יום נהדר בשביל התחלות חדשות.

"צוותא"

חברה לשיכון ובניה בע"מ.

צוותא באלפי מנשה
חיים חדשים בהישג ידך.

נשמח לארח אתכם באלפי-מנשה.
בשבת 10:00-17:00 ובימי חול 09:00-16:00.

משרדי מכירה בתל-אביב — רח' דיזנגוף 16, טל. 280021, 288939.

מי יכול לדעת מה יקרה מחר?

מבצע עד 25/11
6 תשלומים חודשיים שווים לא צמודים

באמקור אתה יודע בדיוק כמה תשלם!
• לא צריך לפחד מפיחות!
• לא צריך להביא ערבויות!

„בראש שקט"

מקררי אמקור XL
מקפיאי אמקור

נמכרים במחירים מוקפאים
עכשיו ב-6 תשלומים
חודשיים, שווים
לא צמודים
לא לדולר
ולא למדד
רק בתוספת
12% דמי
אשראי*

* (ריבית אפקטיבית מצטברת 7.2% לשנה).

שרות אמפא
להשיג:
בכל חנויות אמפא
אצל סוחרים מורשים
רשת סקס, מת"מ.

אמקור
גדול יצרני המקררים בישראל

וימר טמיר כהן (יעקבסון)

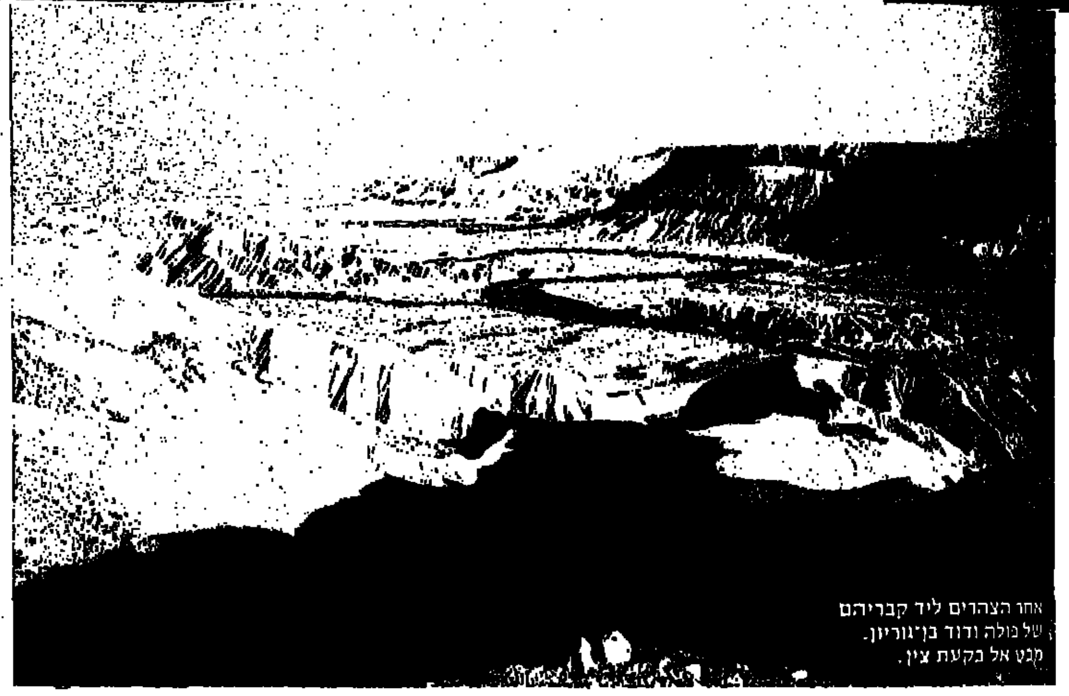

אחר הצהרים ליד קבריהם של פולה ודוד בן־גוריון. מבט אל בקעת צין.

כסלו תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
צילומים: שי גינות

5. אל הצריף בשדה בוקר

בסוף שנת 1952 הלכו ארבע־עשר צעירים אידיאליסטים לנגב והקימו לבדם קיבוץ חדש של רועים ומגדלי צאן. זה היה שדה־בוקר, הקיבוץ הראשון בנגב אחרי הקמת המדינה. כעבור שנה, הצטרף אליהם חבר חדש וספתיע, בן 67. דוד בן־גוריון פרש מראשות הממשלה, אז לשנתיים, והלך לעבוד בדיר. הוא האמין שהמוני בית ישראל ילכו אחריו לנגב. זה לא קרה. מי שהלכה אחריו במדבר היתה אשתו, פולה, שנפטרה חמש שנים לפניו, בשנת 1968. מאז פרישתו הסופית מהממשלה, בשנת 1963, היה הצריף בשדה בוקר לביתם.

בשבוע הבא ימלאו שתיים־עשרה שנה למותו של „הזקן".

זהו טיול אל חלקת הקבר של פולה ודוד בן־גוריון במידרשת שדה בוקר, מול מצוקי רמת עבדת והנוף המהמם של נחל צין. טיול אל הצריף של בן־גוריון בקיבוץ ואל המעיינות הנובעים בתחתית המצוקים, אל עין עבדת ועין עקב. טיול לכל המשפחה, ברכב וברגל, והראשון בטיולי הנגב שאותם נתאר במהלך השנה.

קיבוץ שדה בוקר נמצא בכביש היורד מבאר־שבע למיצפה רמון, במרחק 175 ק"מ מתל־אביב. 45 ק"מ מבאר־שבע. כיום יש בקיבוץ כ־350 נפש, פרנסתו על החקלאות והוא שייך לתק"ם.

נכנסים לקיבוץ, חונים והולכים לצריף. ליד מיטת־סוכנות, בחדר־השינה של בן־גוריון, זוג נעלי־בית שחורות, שגודלן מפתיע לאיש קטן־קומה כמוהו. תמונה של גאנדי, מורה הודי, מנהיגה של תנועת ההתנגדות ההמונית לכיבוש הבריטי שהטיף לאי־אלימות.

בחדר העבודה, צילום של ברל כצנלסון וערימת ספרים ליד השולחן. שני ספרים בולטים מיד. האחד, „סמירנה 1922" על הטבח הנורא שעשו התורכים במיעוט היווני, שישב מדורי דורות לאורך חוף הים האגאי. בעקבות הטבח בסמירנה, היא איזמיר, נעשתה „חחלפת אוכלוסין", ומאות אלפי פליטים יוונים מתורכיה הגיעו ליוון. הספר השני: „הישרדות של מדינות קטנות" מאת פרופ' דוד ויטל.

ליד הצריף, פונדק שדה בוקר, שבו למרבה ההפתעה אפשר להשיג שניצלים, אך לא „קוץ־מוץ", מזון הבריאות המפורסם שהמציאה פולה לארוחת הבוקר של בעלה. ה„קוץ־מוץ" היה קערת לבן עם גבינה, גזר מרוסק ו/או פירות. בן־גוריון לא אהב אותו במיוחד, אבל אכל אותו בצייתנות והגיע לזיקנה ושיבה. בוודאי נוגע ◄

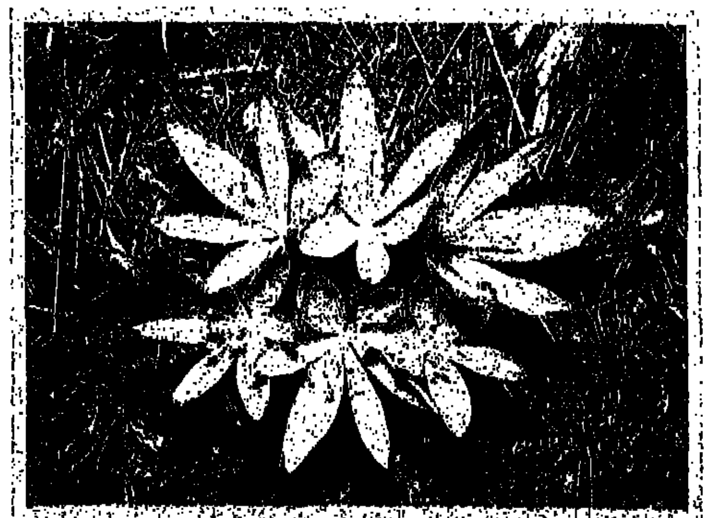

נשרים וחלמוניות

נשרים של שדה בוקר התפרסמו מאז הקימה רשות שמורות הטבע תחנת האכלה לחיות המדבר, לא רחוק מקיבוץ שדה בוקר.

במסגרת המאמץ להחזיר לאיזור חיות ועופות שנכחדו ממנו, ולעזור להם להשתקם ולהתקיים, מביאים למקום פגרי חיות, פעם בשבוע, בשר עגלים [illegible].

בתחנת ההאכלה מושבת [illegible] מכל האיזור, זאבים, צבועים [illegible] ומונעת מהם להכנס לקיבוץ בחיפוש אחר מזון, כי שם עלולים לירות בהם. בבוקר עטים אל המזון שמונה נשרים, ורחמים אוכלי הפגרים. בוקר אחד ראה פקח רשות שמורות הטבע בשדה בוקר, כשבעים נשרים. האכלת החיות בדרך זו מונעת מהם לאכול ממזבלות, למות מהרעלות, וגם לא להתנפל על חיות דרוסות בכביש ולהידרס בעצמן.

החלמוניות פורחות ליד שדה בוקר וירוחם מאמצע אוקטובר עד אמצע נובמבר. הן פורחות עכשיו גם בגולן ובגליל העליון, בנחל דישון, סמוך למקום שחוצה אותו הכביש שבא מעלמה ועולה לרמות נפתלי. גם בהרי ירושלים, בנחל קטלב, פורחות החלמוניות עתה בערוץ של החווה החקלאית מתחת לקו החשמל.

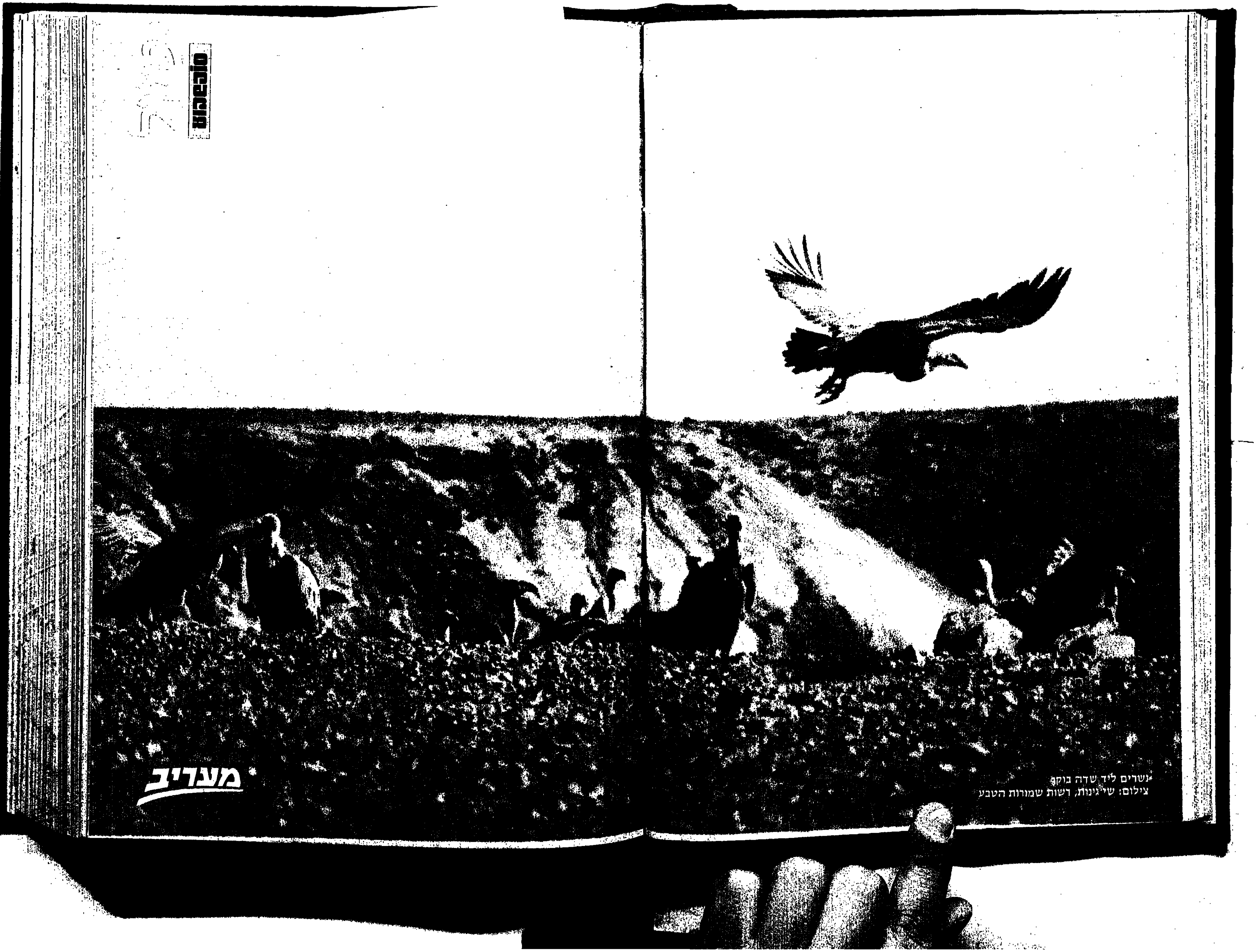

נשרים ליד שדה בוקר
צילום: שי גינות, רשות שמורות הטבע

טיול

סופשבוע

(המשך)

ללב לבני משפחתו, סיפר כי גם לאחר מותה של פולה ביקש מהעוזרת בביתו שתמשיך להאכילו ב„קוץ"־„מוץ". כמובן שבפונדק אפשר למכור למטיילים גירסה יותר טעימה של „קוץ"־„מוץ". למשל, יוגורט עם פירות וגראנולה, מאכל מאוד אופנתי היום.

מול הכניסה לקיבוץ, „חניון הרועה". חורשת אקליפטוסים, ספסלים ושולחנות, צל ומים. הרועה היתה ברברה פרופר, חברת קיבוץ שדה בוקר, שרעתה עם העדר ונרצחה ממארב בסוף 1952. נתן אלתרמן, שהקדיש לה את „הטור השביעי" בעיתון „דבר", כתב על רועת העדר החולפת על פנינו כמעולם אחר אשר עודנו כאן בקיבוץ, „בארץ־ישראל תמהונית ואמיצה, אשר בין תל ובין ערוץ".

מהחניון יוצאים בחזרה לכביש הראשי ונוסעים כשבעה ק"מ דרומה, עד למידרשת שדה בוקר. ובה המכון לחקר החיים במדבר, תיכון עם פנימיה וביתיספר שדה. לפני שער הכניסה יש דרך עפר שפונה ימינה ומיד שמאלה, למגרש חניה. מכאן הולכים בגן מיוחד, עם כל צמחי המידבר, שתיכנן ליפא יהלום. ההליכה כאילו בתוך ערוץ, שבסופו, מול המצבות הפשוטות של פולה ודוד בן־גוריון, נפתח המראה המהמם אל בקעת צין.

באור של אחר־הצהריים, זה מדהים במיוחד.

המצוק שרואים מכאן נקרא מצוק הצינים, ובו מקננים כשלושים זוגות נשרים, הדואים כאן בשמי התכלת. בתחתית המצוק נובעים מעיינות, שאליהם יורדים, יחד עם היעלים היורדים בעונה זאת אל המים והצמחיה הירוקה. נימנו כאן כמאה ושמונים יעלים.

חוזרים אל המכונית ונוסעים 3.5 ק"מ בדרך עפר לנחל צין. נוסעים עד למגרש החניה התחתון של עין עבדת. והנה, דווקא כאן צריך להיזהר מגנבים. יש כאן הרבה גנבים זריזים וקלי־רגליים העושים תצפיות על המכוניות מהמצוקים, פורצים אותן, ונעלמים. כדאי שתקחו אתכם את התיקים עם כל חפצי הערך. צידניות וטרמוסים הם לא גונבים.

ליד החניון, חורשה קטנה של צפצפות־הפרת, והליכה קצרצרה וכניסה לקניון של עין עבדת, שמורת טבע.

בדרך אל המעיין: קנה, סוף, סמר ואשל, הצומחים תמיד ליד המים.

שביל צר עד המפל, לאורך הבריכות הטבעיות. המפל נובע כל השנה. עומק הבריכה כשמונה מטרים והרחצה בה אסורה. את היעלים אפשר לפגוש בו מסוף הקיץ עד שיידו גשמים בהר הנגב.

מהקניון חוזרים לחניון הרכב.

לנוהגים ברכב 4x4: מי שירד ברכב מהמידרשה לעין עבדת יוכל להמשיך ישר לעין עקב, שמורת טבע. נוה מידבר ובו מעיין עם מפל מים ובריכה טבעית עמוקה למרגלותיו, בין מצוקי גיר לבנים. הרחצה מותרת והמים קרים־קרים.

יוצאים ממגרש החניה של עין עבדת.

מדרשת שדה בוקר: גן מדברי מול נוף בראשית

הנבטים – אדוני המדבר

אם ממשיכים מהמידרשה בכביש הראשי דרומה, לכיוון מצפה רמון, מגיעים אחרי כ־7 ק"מ לעבדת, הבירה הקדומה של האיזור, עירם של הנבטים, אדוני המידבר, שהופיעו באיזור במאה ה־4 לפני הספירה ונעלמו במאה ה־7 אחרי הספירה. עם עובד אלילים, שחי חיי שוד וביזה כשהמידבר משמש לו מיקלט. עם שסחר בבשמים ומיני תבלין, והוביל אותם בשיירות מחצי האי ערב, דרך פטרה בעבר־הירדן אל הר־הנגב ונמל עזה לחוף הים־התיכון. כשחדלו לנדוד היו הנבטים לחקלאים, שגידלו סוסי מירוץ, חיטה ושעורה ועצי פרי. הם בנו תעלות במורדות הגבעות ויצרו מערכות של איסוף מים אל ערוצי הנחלים. עבדת – על שמו של אחד ממלכי הנבטים.

מלכות הנבטים הגיעה לשיא פריחתה במאות הרביעית עד השישית אחרי הספירה, כשיושבי המדבר התנצרו, עד לכיבוש הממלכה בידי הערבים בשנת 636. בעבדת שרידי מקדש, כנסיות ומצודה.

„אדוני המידבר", כך קורא להם הארכיאולוג אברהם נגב, וכל מי שמתעניין ימצא בספרו, בשם זה, פרקים מרתקים מעברו הקדום של הנגב. אברהם נגב הוא האיש שחשף את ערי הנבטים בהר הנגב: „כאשר התחלתי לעבוד היה בנגב מצב של חוסר תעסוקה קיצוני. הוקמו דימונה וירוחם והיה צריך לספק עבודה. החפירות נפסקו כאשר הוקם הכור הגרעיני בדימונה."

עבדת היום היא גן לאומי, פתוח עד שעה ארבע אחה"צ. מהעיר נראית החווה החקלאית שהקים פרופסור מיכאל אבן־ארי, חתן פרס ישראל השנה, ובה מטעי אפרסק, מישמש, שקד ובוטנה (פיסטוק), באותן שיטות שנקטו התושבים הקבועים הקודמים בהר הנגב, הנבטים. מכאן נפוצה תורת גידול הפיסטוק בכל הר הנגב ובמורדות הר חברון. זה שנים אחדות שיש לנו „פיסטוק שאמי" תוצרת הארץ.

לפני העליה למידרשה פונים בדרך העפר ימינה. ממשיכים בנסיעה עד התחברות של דרך שפונה לנחל עקב. יש שלט. נסיעה עד למגרש החניה של שמורת טבע עין עקב. ירידה ברגל לתוך הערוץ, בהליכה קצרה, קלה ונינוחה עד למעיין.

קצת אחרת: מסלול משולב של נסיעה והליכה לעין עקב ועין עבדת. טיול של שעה־שעתיים בביף לשני המעיינות.

המסלול: יציאה מהמידרשה למישור צין בדרך עפר עבירה לכל רכב עד מעלה צין. ירידה לבקעת צין. נסיעה עד שלט הכוונה של רשות שמורות הטבע לעין עקב.

פנייה ימינה ונסיעה בדרך עפר שחלקה בנחל עקב, כחמישה ק"מ עד למגרש החניה של השמורה.

יש נקודה מסוימת בדרך שרכבים נמוכים לא יעברו בה. לעצור כאן בצד הדרך, לנעול היטב ולהיזהר מגנבים. ללכת בדרך כשני ק"מ הלוך וחזור עד למגרש החניה של שמורת עין עקב, ולרדת בערוץ למעיין. הכניסה ברכב לתוך השמורה אסורה בהחלט. חיילי צה"ל ואוהבי הארץ, המתאמנים באיזור, עושים בה שמות! חוזרים בנסיעה למעלה צין ולשער מידרשת שדה בוקר ויורדים בדרך לעין עבדת.

השומר בשער המידרשה או אנשי בית־ספר שדה שבתחום המידרשה נותנים עצות למטיילים.

רם גל, פקח רשות שמורות הטבע בשדה בוקר, ישמח לתת מידע לפני הטיול, בעניין סכנת שטפונות. עדיף כך מאשר לחלץ את המטיילים אחר־כך. להצטייד במים גם בסתיו ובחורף. בעונת הגשמים אסור לנוע באפיקי הנחלים.

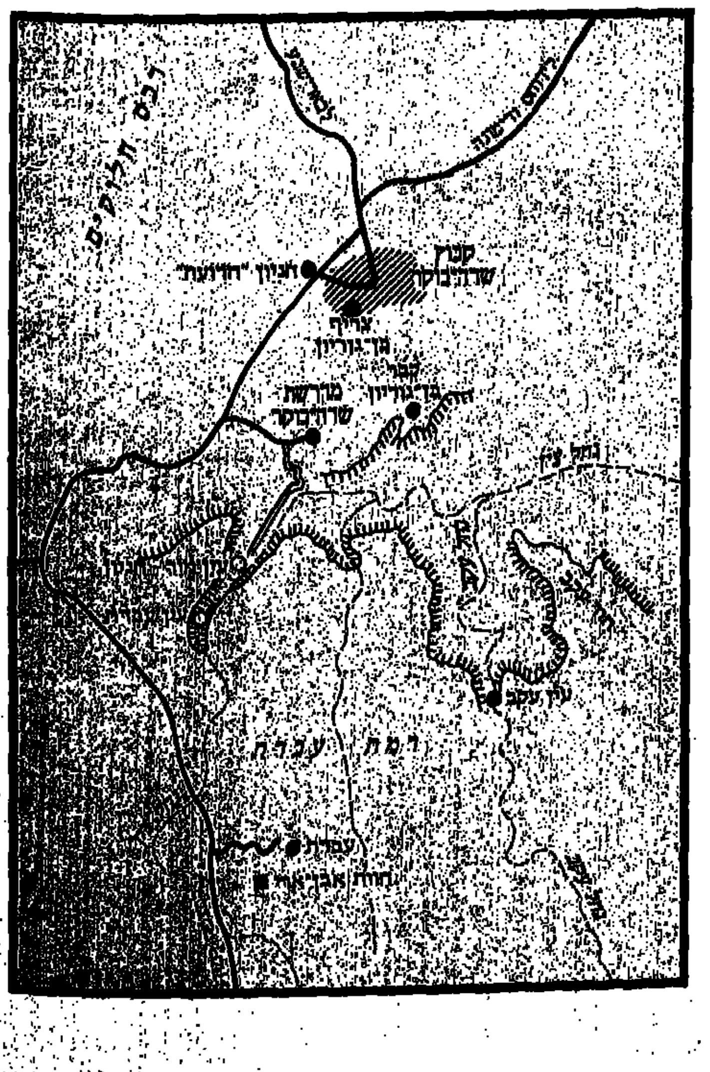

מידע

• מרחקים: לשדה בוקר מחיפה: 261 ק"מ, מת"א – 175 ק"מ, מירושלים (דרך חוף ים המלח, דימונה וירוחם) – 136 ק"מ, מבאר־שבע – 45 ק"מ, שדה בוקר־מצפה רמון – 35 ק"מ.

• עזרה ראשונה:

★ מידרשה שדה בוקר טל. 057-35333

★ קיבוץ שדה בוקר טל. 057-80555

★ משטרת ירוחם טל. 057-80144

★ מ.ד.א. בירוחם טל. 057-80133

• אוטובוס: מספר 60 יוצא מבאר־שבע לשדה בוקר. לברר במודיעין „אגד" באר־שבע, טלפון 057-74341

• מזון:

★ פונדק שדה בוקר, ארוחות לקבוצות להזמין מראש בקיבוץ;

★ פונדק עבדת.

• אכסניות נוער: באר־שבע, ת.ד. 7, טל. 057-71490, 77444

• מצפה רמון: טל. 057-88443, 88258

• תחנת דלק פתוחה בשבתו עבדת.

• גן־לאומי עבדת, טל. 057-88485, דמי כניסה לילד 250 שקל, למבוגר 1100 שקל, פתוח 8 + 16.

תיקונים:

בטיול מקור שתיים לסתנה ולכותב חידון: בית שטורמן, מוזיאון היסטורי וביולוגי, טל. 065-31605, בני סת עולה 1,800 שקל, לילדים, חיילים וסטודנטים 900 שקל.

משכן לאמנות בעין חרוד, טל. 065-31670.

המחירים נמוכים, המשכנתאות גבוהות, והדירות "משגעות".

פעל מיד! אתה עלול להחמיץ את ההזדמנות. חייך לרכוש דירת רמט

מבצע לזמן קצר

שלם רק ~~$3,000~~ 4,500,000 ש' היתרה במשכנתאות, ויש לך דירת רמט יפהפיה. היתרה תשלומים אישי. הלוואות נוחות ומסלול תשלומים אישי.

6,500,000 ש' הלוואת מקום

כך תגיע לדירת רמט בנווה פולג:

17,500,000 ש' משכנתא לזכאים כ-~~$11,660~~

11,000,000 ש' משכנתא משלימה כ-~~$7,330~~

6,500,000 ש' הלוואת מקום כ-~~$4,330~~

7,500,000 ש' הלוואות חברה כ-~~$5,000~~

עד 42,500,000 ש' כ-~~$28,320~~

היתרה בתשלומים בשיטת "המסלול האישי".

לבחירתך: דירות בנות 2-3-4 חדרים.

בואו לבקר בדירה לדוגמה, מדי יום בין 9.00 ל-16.00 ובשבת מ-11.30 עד 14.30.

פרטים והרשמה: רמט - רח' ישראל בר-יהודה, נווה פולג.

נווה פולג, נתניה

6,500,000 ש' הלוואת מקום

כך תגיע לדירה בפסגת זאב:

4,500,000 ש' מזומן ~~$3,000~~

19,500,000 ש' משכנתא לזכאים ~~$13,000~~

11,000,000 ש' משכנתא משלימה כ-~~$7,330~~

6,500,000 ש' הלוואת מקום כ-~~$4,330~~

7,500,000 ש' הלוואת חברה כ-~~$5,000~~

עד 49,000,000 ש' כ-~~$32,660~~

היתרה בתשלומים בשיטת "המסלול האישי".

בואו נפגש באתר בימים א', ג', ה', מ-10.00 עד 15.00

פרטים והרשמה: רמט - ירושלים, רח' בן יהודה 23. טל. 02-249143 ירושלים

פסגת זאב

דירות בנות 3, 3½, 4, 5 חדרים ופנטהאוז.

4,500,000 ש' מזומן - ~~$3,000~~

26,000,000 ש' משכנתא לזכאים ~~$17,333~~

1,100,000 ש' מענק ~~$733~~

11,000,000 ש' הלוואה משלימה ~~$7,333~~

7,500,000 ש' הלוואת חברה ~~$5,000~~

עד 50,100,000 ש' כ- ~~$33,400~~

היתרה בתשלומים בשיטת "המסלול האישי".

פרטים והרשמה: טל. 08-435003

גבעת העצמאות יבנה

כך תגיע לדירת 3 חדרים

4,500,000 ש' במזומן ~~$3,000~~

17,500,000 ש' משכנתא לזכאים כ-~~$11,660~~

11,000,000 ש' משכנתא משלימה כ-~~$7,330~~

7,500,000 ש' הלוואות חברה ~~$5,000~~

עד 40,500,000 ש' כ- $27,000

לבחירתך דירות בנות 3-4 חדרים וקוטג'ים.

פרטים והרשמה: רמט - באר שבע, רח' רמב"ם 45. טל. 057-77286

באר שבע

שים לב!

רמט מעניקים לך ערבות בנקאית צמודה על חשבוננו.

זה הזמן לקנות דירה

אבל-

אין זה הזמן לפשרות

דירות רמט בכל הארץ נבנות עפ"י מיטב כללי האיכות של רמט: תכנון אדריכלי מעולה, שימוש בחומרים משובחים, גימור מושלם ומגוון אבזרים באיכות גבוהה. בואו לראות ולהשוות.

רמט בונים לך יותר.

המחירים כוללים מע"מ ופיתוח.

המחירים לפי $1=1,500 ש'

המחירים בהתאם לתקנון המבצע, לפי שער הדולר ביום התשלום.

מימוש תכניות מח"ל ובר-מצווה בתנאים מיוחדים.

הדירות נבנות במסגרת תכנית הבניה של משרד הבינוי והשיכון.

* הלוואות החברה בהתאם להנחיות הבנק המבצע

לנוחותכם: פרטים והרשמה לכל האתרים גם במשרד הראשי של רמט: תל אביב, רח' קרליבך 7, טל. 03-281105.

תמאות

שבר בלב אמריקה

ענבי־זעם 1985

קית המינגווי, אינו סופר. הוא חוואי שלבו נשבר. הקציר בעיצומו, אבל חוותו הענקית עומדת להתחסל. משבר חקלאות אין רק במושבים בישראל, הוא פוקד גם את האסם הגדול ביותר בעולם.

מאת חנוך ברטוב

איווה־סיטי, ראשית אוקטובר

קית המינגווי הוא לא סופר ואינו עושה נפלאות, כי אם אחד החוואים המעולים והמצליחים מרי בליבה החקלאי של אמריקה. בימי ההתנחלות הגדולה ממערב למיסיסיפי.תקע במקום הזה יתד גם פלוני ד"ר קולטר, בן למשפחה ותיקה ממדינת אוהיו, שבימי מלחמת־העצמאות שמר אמונים לכתר הבריטי, היה לחוואי עצמאי וקיבל מהממשלה את הבעלות על הקרקע שעיבד. זה היה בשנת 1850, וקית הוא דור רביעי על החווה, המשתרעת היום על־פני 1400 אקרים, במורס, מדינת איווה. הוא מתגורר עם ג'ואן רעייתו בבית הניצב זה מאה ועשר שנים בלב המרחבים הגבעיים הרכים האלה.

כל פרטי־קורותיהם של הדורות הראשונים אינם מעניינו כאן, זולת אחד: כאשר נשא אביו של קית המינגווי לאשה את נכדתו של קולטר, קיבל חווה ששטחה היה כנראה כ־150 אקרים בלבד. זו היתה חווה שמלפני מהמפיכה החקלאית האדירה, על משמעויותיה המיידיות נספר מיד. על־פי מסורת המשפחה, מספרת ג'ואן, נבנה הבית לשתים־עשרה נפשות, ילדים, משרתות, פועלים, היתה עבודה רבה בהאבסת הסוסים ובשאר מלאכות החצר והשדות.

המינגווי האב הגדיל את החווה לכדי 375 אקרים. חלקה ראשונה רכש במאה דולרים האקר, והשניה ב־240 דולר האקר. זה מה שקיבל לידיו קית, ומכאן יצא אל הקפיצה הגדולה עם האפשרויות הבלתי־מוגבלות (כפי שנדמה היה) שנפתחו לייצוא החקלאי בראשית שנות השבעים. בתוך שנים מעטות, מאז 1972, גדלה החווה כמעט פי ארבעה.

להשקיע צריך היה בציוד, ובראש־וראשונה במיכון החדיש והיקר, המאפשר למשק משפחתי היקפי־ייצור אדירים כאלה. סככת־המכונות של המינגווי לא היתה מביישת חצר־קיבוץ. ומה על האסמים, ה"סילו"ים, דירי־החזירים?

מזומנים לכל אלה אין לשום חוואי. שכן אילו היו בכיסו היה פותח בנק ומלווה לאחרים. קית עשה חשבון שכדאי ללוות, לייצר הרבה, לשלם קרן וריבית ולצאת ברווח. החווה האחת שאנו מבקרים בה בראשית קציר התירס, מייצרת כ־120 אלף בושל תירס (והשנה צפוי באגן המזון של המערב התיכון יבול־שיא). מתוך יבול זה מיועדים 100 אלף למכירה, בעיקר ב"מורד המיסיסיפי", לשוק העולמי. השאר – להאבסת משק החי של החווה. בדרך־כלל מוכרת חווה זו 1800 חזירים ו־700 ראשי־בקר לשוק הבשר.

זה מפעל אדיר. וטרם סיפרנו את העיקר: כל זה נעשה בפחות משמונה ידיים עובדות!

את כל זה מייצרים האב קית, הבן סטיב, הכלה קתרין, וסטודנט המתגורר בחווה כשכיר־חלקי.

זה על רגל אחת הצד המרשים, המהמם בעוצמתו, של ביקור בחווה כמו זו של משפחת המינגווי. התוואי הזה הוא איש העולם החדש, ואין בינו לבין האיכרים הזעירים, הנחשלים, החיים על־סף הרעב, ולא כלום. הבן סטיב אינו רק מפעיל הקומביין הענק לקציר התירס. לרשותו מסוף המחובר לשווקי הדגנים והבשר, עוקב אחר תנודות הביקושים וההצעים ועל־פיהם מכלכלת החווה את צעדיה.

מול הצד הזה – המשבר. לפי מה שאנחנו קוראים ושומעים כאן יומם ולילה, הוא מבשר לא רק זעזועים כלכליים נרחבים, כי אם מכה אנושה על "חוות המשפחה" – מאות אלפי משקים ברחבי אמריקה ובעיקר במרחבי המערב־התיכון, מן הגבול הקנדי דרומה.כל שבע־עשרה המדינות החקלאיות שב"לבה של אמריקה". וכשמדברים על "לב" מתכוונים לא רק לגיאוגרפיה. לא רק לכלכלה, מתכוונים למה שבמיתוסי ההתנחלות ובכל הסיפורים והסרטים על האדם האמריקני מצוייר כאמריקה השורשית, הנאמנה, המחוברת לקרקע, המשפחתית, "האמיתית".

לי עצמי טרם התברר היכן שוכנת "אמריקה האמיתית". בתכלית הקיצור אעיר שמתחילה היתה כוונתי להקדים לשהייתי על נהר איווה מסע חוזר במקומות שעברתי בהם בשהייתי הממושכת הראשונה – והיחידה – בארה"ב לפני חצי־יובל שנים. אלא שבינתיים קרה לי כאן הדבר שדווקא לו ציפית פחות מכל: חדשות!!! ניו־יורקאים, שסיפרתי להם אנה מועדות פני, הגביהו גבה: איווה?! אכן, ידוע יודעים גם הם, כי שם, ב"לבה של אמריקה", בערבות הרחבות של המערב התיכון, טועם האדם את טעמה של "אמריקה האמיתית, אבל – אבל מה קורה שם?!"

חדשות, רבותי, חדשות!!! לא "כלב נושך אדם", שאינו מעניין כלב. "אדם נשך כלב". על אמריקה האמיתית מאיימת המכה הכבדה ביותר מאז המשבר הכלכלי שמלפני חמישים שנה, וארגון־הגג של החוואים ודורשי־טובתם חוששים שמשבר זה – ומדיניותו של הנשיא רייגן – "ינקו את אמריקה מן החווה המשפחתית ומן העיירות הקטנות, ה"מיין סטריט".

לכן אני מקדים ומספר על קית המינגווי. החוואי שהצלחתו האדירה עלולה להחיש את חורבנו. אולי לא הוא – שכן לו ולשכמותו יש יכולת להתכווץ בחורה ולשרוד – אבל החוואים הקטנים הם בצרה צרורה.

אין שום חידוש בזה שכאן אחד מאסמי המזון העיקריים של העולם. תירס, פולי־סויה, בקר וחזירים, אינם חדשות. גם לא זה שאיווה לבדה מייצרת חמישית מכל התירס ופולי־הסויה, רבע מכל בשר־החזיר ושמינית מכלל בשר־הבקר המיוצרים בארה"ב כולה, זה לא חדשות.

אבל משום שבהם מייצרים הרבה כל־כך, ובעזרת טכנולוגיות מתקדמות ביותר והשקעות כספיות אדירות שברו שם את כל שיאי ייצור־המזון, הם לפני התמוטטות – וזה חידוש.

עד לפני כמה עשרות שנים היתה אמריקה בעיקרה ארץ של חוואים. אבל ההתקדמות כאן היתה אדירה כל־כך, שכבר היום מהווים החקלאים רק שלושה אחוזים מן האוכלוסייה, והם מייצרים מזון לא רק לאמריקה כי אם לשוק העולמי, ועד לפני שלוש־ארבע שנים נראה היה שזו רק ההתחלה.

ופתאום מתהפך הגלגל. חובות החוואים היום עולים על 200 מיליארד דולר, פי עשרה מתקציב של מדינת ישראל, ומחיר הריבית לבדה על הלוואות בנקאיות יגיע השנה למיליארדים.

ואם נשוב אל קית המינגווי וחוותו במורס, איווה:

הוא, ורבים כמותו, מוגנים על־ידי הממשלה, והוא יקבל תשלומים על הפסדיו. ממחירי התירס הנופלים. אבל ראשית, זה כסף שמעניקה המדינה לא הצרכנים – ומדובר בסכומי־ענק. שנית, חוואים רבים אינם כלולים בתכנית זו, והזעזוע יהיה גדול.

ג'ואן המינגווי ניסחה את הטרגדיה של החוואי היום בזה הלשון: "באיווה תראו חווה במוזיאון להיסטוריה חיה", ויאמרו לכם שאז, במחצית המאה שעברה, היה קשה והיום קל. אל תאמינו. אנחנו עובדים מלפני עלות השחר ועד עשר בלילה. אבל הנורא הוא לא בזה, אלא בזה שאתה עובד קשה כל־כך ורואה איך יורד כל העמל הזה לטמיון".

החווה המשפחתית נעלמת והולכת. החקלאות היא תעשיה ממוכנת וממודעת. ובכל־זאת, דמותו של האיכר החופשי, בעל ה"הומסטד", שכל החוצה את גדר־נחלתו ירה יירה, נוצרי לכן, הגון ויר־א־אלהים, היא עדיין הגעגוע הגדול של אמריקה, ולמרבה האירוניה – היא הינה אותו געגוע שהעלה לשלטון את רונאלד רייגן. ורייגן, בהתאם למסורת אמריקנית קרושה אחרת, אומר: יחרוץ השוק את גורלם של החוואים, לשבט או לחסד.

ובזה הוא זוכה לתמיכת הרוב. במה נופל הפועל השחור בדטרויט, המובטל כבר שנים בשל המשבר בתעשיית המכוניות, מן התוואי המשפחתי?

הקציר בשדות איווה בעיצומו. מאוחר יותר יתגלה מה היה כאן רק עשן־תקשורת, ומה בוער באמת ב"לבה של אמריקה האמיתית".

אמריקה האמיתית?

רבע־שעה מכאן ישנה עיירת־קווקרים זעירה, ווסט בראנץ', שגאוותה על הנשיא שנולד בה בצריף־עץ – רומה להפליא לצריפי ארץ־ישראל הישנה – הלוא הוא הרברט הובר, שבימיו ידעה אמריקה את המשבר הכלכלי הגדול.

ועוד רבע שעה הלאה ישוב שני, ווסט ליברטי שמו, שראשיתו כמחנה־עבודה למכסיקנים שהובאו לכאן במחצית המאה שעברה לסלילת מסילת־הברזל הגדולה מערבה, ועד היום הם מהווים קבוצה אתנית מרכזית בה. ובכיוון אחר, חצי־שעה מערבה, שוכנים יישובי "אמנה" – לשעבר קומונות דתיות מדרום גרמניה, שהתנחלו כאן לפני כ־140 שנה. סופית התפרקו הקומונות ב־1933, והנכסים המשותפים נהפכו לחברת מניות. הזקנים משמרים אורח־חיים דתי, שאחד מסימניו – דבקות בכל דבר גרמני, כולל הלשון. אני משוחח עם אשה זקנה אחת, שמתחת לאמריקניות נשמע היטב ההיגוי הגרמני. שמה – לינה אונגלנק. כשאני שואל אם היא נולדה באמריקה, היא צוחקת: גם אבי ואמי נולדו באמריקה. אבל אנגלית אני מדברת רק כשאני מוכרחה. בבית מדברים רק גרמנית.

וקצת הלאה משם ישנם ה"אמיש". (המככבים עתה בסרט המתח "העד"), בבגדיהם השחורים, בחקלאות הרוחה מכונות, חשמל ודשנים כימיים. אומרים שבמשבר הנוכחי דווקא הם מצליחים להשרד ואפילו לפרוח.

או מי כאן "אמריקה האמיתית"? ■

כוכבי הסרט "קאנטרי": הממסד השמרני נגד החקלאים.

שיפודים

שנת הנוער? הבינלאומית?

הלכתי לדואר לקנות בולים. נתנו לי בול צבעוני ביותר. לא לקח לי אפילו אחד חלקי שש־עשרה של שניה כדי להבחין בסמל פוליטי מובהק על הבול. הסמל הידוע, בגלל יחסי ציבור טובים, כסמל השלום.

בניגוד למה שמנסים להפיץ ברבים, לא כל התנגדות למלחמה היא פעולה למען השלום. לפעמים היא סתם פעולה למען כניעה.

מקרה הסמל הזה, תולדותיו, והתוצאות המחרידות, שנוצרו אחר כך צריכות לעורר מחשבה שניה על הפילוסופיה שהוא הציע.

קטע זה נכתב לאחר היסוס מסויים, כי אני לא רוצה לפגוע במשתמשים בסמל הזה בתמימות, ורואים רק את הצד הרומנטי של הרצון בשלום. כגון ידידנו תומר, מנוער ר"ץ, שנהמר לראות אותו הרבה בבית שלנו, והסמל הזה, מכסף, תמיד לצווארו.

הסמל הזה נולד בתקופת המחאה נגד השתתפות ארה"ב במלחמת וייטנאם. הוא היה הקוד של המתנגדים למלחמה. אולי מישהו חושב שאלה היו כל בני הנוער האמריקני. זה לא נכון, היו גם צעירים אמריקניים שלחמו מתוך תחושת צדק.

מה היו תוצאות מלחמת וייטנאם? האמריקנים, בלחץ דעת הקהל, חתמו על חוזה שלום ויצאו מווייטנאם. מדיניות השלום הוכיחה את עצמה, לחצי שעה בדיוק, כי אחר כך, הצבא הקומוניסטי התוקפני והאכזר כבש את דרום וייטנאם. כל מליוני הווייטנאמים שחיים שם הם עבדים אומללים עכשיו.

ועל הבול הישראלי, ליד סמיילי, מופיע הסמל הזה לתיאור שנת הנוער הבינלאומי.

אבל לא הרי נער כתומר, ולא הרי נערה המציירת את הסמל הזה על נעלי ההתעמלות שלה, כבול של מדינת־ישראל.

מלחמת אזרחים

הסכנה איננה שתפרוץ מלחמת אזרחים. הסכנה היא שקריאה למלחמת אזרחים תהפוך לבידור. אני מכיר את חברי האהובים, עיתונאי הטורים האישיים. אין מה שקוסם להם יותר מאשר הזכרת שמם במבט לחדשות בטלוויזיה. אם הדרך לשם היא קריאה למלחמת אזרחים, אז קדימה.

מחר יכתוב כל טיפש, שחושב שעטו הוא אימת הציבור, בעד מלחמת אזרחים. ויתפלל שיאסרו את הפצת עיתונו בבתי־הספר התיכוניים. עיתונאי, בעיקר עיתונאי הכותב לצעירים, לא יכול לחלום על דבר יותר טוב מאשר הוראת מנהלי בתי־הספר לאסור על קריאתו.

אבל מרוב שמחה על מלחמת אזרחים קרבה, שכחו שכבר היתה אצלנו מלחמת אזרחים. היום שבו ירו בתותח על אלטלנה, הטביעו ספינת נשק יקר ורצחו יהודים שהיו על האניה היה מלחמת האזרחים שלנו. אין עד היום שום הסבר הגיוני, שיתקבל על דעת אדם אינטליגנטי, למעשה האכזרי והברוטאלי הזה. חוץ מהאמונה המוצקת והנצחית של מפלגות הפועלים שלהם מותר הכל. אין גם תקדים בהסטוריה למלחמת אזרחים קצרה כל כך ומועטת נזק כל כך, וזאת בגלל גדלות־הרוח הבלתי מצויה של מנחם בגין, וכל אחד מן האנשים שהיו איתו אז, ובכו בלב שותת דם, לא מליצה, על אלטלנה, אבל החזיקו את ידיהם בחוקה זו כזו, לבל תישלחנה להגיב.

באותו יום ניצלה המדינה. ואין להמעיט בכוח הנפשי שהיה דרוש לשם כך. אמא שלי בכתה ביום שבו הטביעו את אלטלנה. אם האנשים של חירות היו מחומר רגיל, הבכי שלהם היה הופך לאש.

מובן שלא היה זה הקרב החד־צדדי היחיד במלחמת האזרחים המשונה ביותר בתולדות העמים. היתה תקופת הסזון, שבה הוסגרו חברי האצ"ל לידי הבריטים בידי הפלמ"חניקים הנפלאים מכל.

ואחרי קום המדינה היתה מלחמת האזרחים השקטה, שבה מנעו בכוח מאלה שלא שייכים לפלמ"חניקים הנפלאים מכל, קידום, מישרות, דרגות. נלחמו בהם ביבשה. נלחמו בהם באוויר, נלחמו בהם בים. והם לא הגיבו. היה משהו חשוב להם יותר, מדינת ישראל.

תאבי הוויתור על החלק מהגדה המערבית הקרוי הגדה המערבית, יכולים להביא הפעם את הציבור הזה, שאגב, כבר אינו אותו ציבור, לנקודה שאולי לא יהיה כל־כך פשוט להבליג בה.

לסאלוואדור דאלי יש ציור הקרוי אזהרה ממלחמת אזרחים, ובו רואים גוף אדם הקורע את עצמו לגזרים. הביטו בציור הזה לפני שאתם משתעשעים במלחמת אזרחים מטעמי בידור תיקשורתי, או מטעמי „דווקא נראה להם".

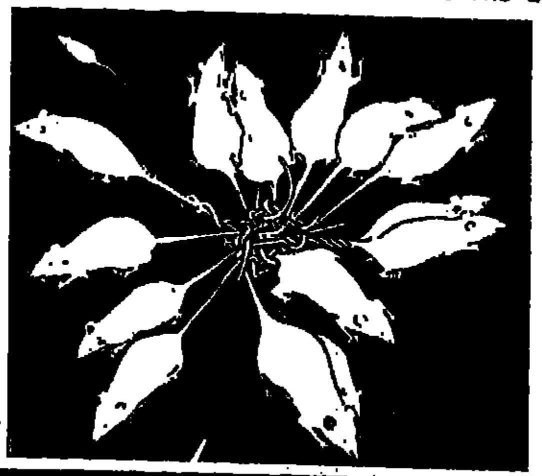

פינת השלולית

(שמצא ושלח חנן מילנר מירושלים, בעצמו צייר של נסיכות.)

גם יהודי גם ארמני

אלוף העולם החדש בשחמט הרס אותי. גם יהודי וגם ארמני, שילוב מוחץ. מסתבר, שהאלוף האנושי הקודם לא עומד בפניו, ומובס. יש מי שיאמר, זה החלק היהודי שבו, ויש מי שיאמר הארמני, אבל ברור שלא זה ולא זה. השילוב, ועדיין לא ידוע באיזה מינון, הוא שהוליד את המאט.

האם ניתן יהיה להתגבר פעם על אלוף עולם כזה, המורכב משני הגזעים חדי־השכל? אולי שילוב של יהודי, ארמני ויפאני, יתן אלוף שחמט טוב יותר, ובחצי המחיר.

יתכן אף יהודי, ארמני, יפאני, איטלקי, שגם ישיר. ומודל יהודי, יפאני, ארמני, איטלקי, תורכי, שיהיה גם אלוף העולם בשח־מט, וגם בשש־בש, וזהו יצור אנוש שאין למעלה ממנו.

מאיר עוזיאל

The New Encyclopædia Britannica 1985

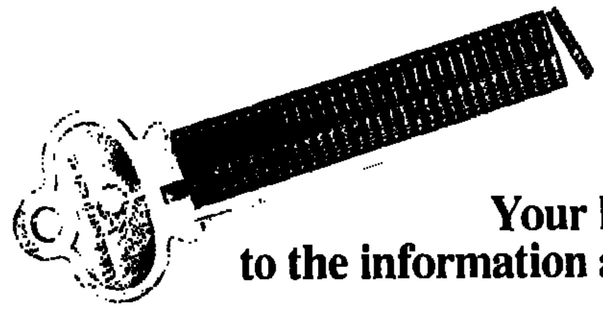

Your key
to the information age.

אוצר ידע חדשני מושלם
ב־4 חלקים
מבצע מיוחד לרגל הופעת המהדורה החדשה

18 תשלומים

No. 1 - Index

Invaluable 2-volume Index unlocks
the riches of information in Britannica!

ב־2 כרכי האינדקס 172,400 ערכים בהם 411,500 מראי־מקום, שמות תאריכים ומקומות: בעזרתם תוכל למצוא את מירב האינפורמציה, על הרבה יותר נושאים ובפחות זמן

No. 2 - Micropaedia

Instant access to a World of Knowledge:
The 12-Volume Ready Reference!

המיקרופדיה היא בעצם אנציקלופדיה בפני עצמה המטפלת באופן מתומצת ע"י מאמרים ברורים וקלים להבנה, בכל מגוון הנושאים, ובו־זמנית מובילה אותך למאמרים היותר מפורטים ומתקדמים במקרופדיה

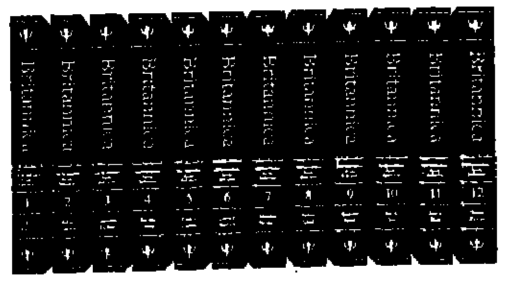

No. 3 - macropaedia

Britannica at its scholarly best:
17 Volumes of Knowledge in depth!

זהו החלק בבריטניקה החדשה המקדיש לכל נושא את הטיפול היסודי והמושלם. המקרופדיה מציעה לך 680 מאמרים מקיפים ועשירים הכתובים בצורה ברורה וקריאה

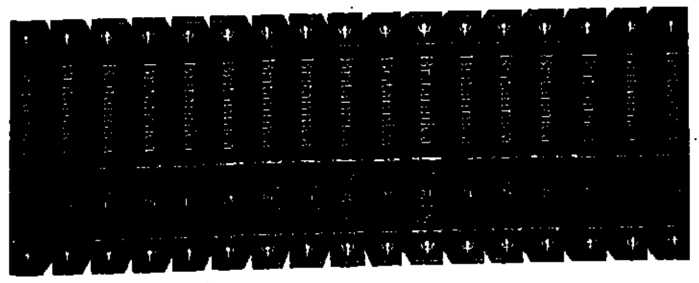

No. 4 - Propaedia

The Unique One-Volume
Outline of Knowledge!

כרך יחודי זה של הבריטניקה החדשה סוקר כל תחום לימודי במאמר מרתק - ואחרי כן מדריך אותך ללימוד הנושא בזמנך החופשי, ע"י הכוונה נוחה ושיטתית - כאשר 4 חלקי הבריטניקה הם בעצם המורה הפרטי שלך.

מבצע מיוחד

להדגמת יתרונות הבריטניקה החדשה בביתך ולקבלת פרטים נוספים שלח אלינו את התלוש המצורף.

לכבוד מועדון קוראי מעריב בע"מ
רח' לבונטין 24, תל־אביב 65112
אבקשכם לשלוח אלי את נציגכם להדגמת יתרונות הבריטניקה החדשה בביתי - ללא כל התחייבות מצידי.
שם .... טלפון ....
כתובת .... חתימה ....

גזור ושלח עוד היום

שי - חינם! Britannica World Data Annual 85
2 ספרים בכרך אחד
המספרים והנתונים המעודכנים ביותר על כל 206 המדינות בעולם יחד עם סקירה מרתקת על האנשים, המקומות והמאורעות שהטביעו חותמם על השנה החולפת.

עכשיו הבריטניקה בהישג ידך בתוכנית מהפכנית עד 18 תשלומים חודשיים נוחים.

המפיצים הבלעדיים בישראל: מועדון קוראי מעריב בע"מ רח' לבונטין 24, תל־אביב - טל. 612948, 622703

אלכסנדר פן, משורר היצרים, קם לתחיה בהצגה „פן" של עטי ציטרון בתיאטרון בית לסין. ועדיין הוא חידה. אלים וחסר־ישע, גבר של נשים רבות. בן־בלי־בית. מנודה, גם מרצונו. קומוניסט עד סוף ימיו, חרף הנסיונות „לטהר" אותו.

אלכסנדר פן בבית־מרזה: בדידות במעי הלוויתן.

אנטי מספר אחד

מאת שרית פוקס

קטוע רגליים במסדרון של בית חולים „איכילוב" במוצאי יום העצמאות 1972 עוד אמר אלכסנדר פן ברוסית שהוא רוצה לחיות: „חצ'ו ז'יט" ואחר־כך מת. מותו היה אולי הוודאות היחידה על חייו. סביבה כבר לא נרקמו אגדות. לא סיפרו למשל שעלה בסערה השמימה כמו אליהו הנביא – הדמות שהמשורר אהב יותר מכל גיבורי התנ"ך ואף הקדיש לה שיר.

אם יש באמת טרקלין אחרי פרוזדור החיים – יושב שם עכשיו פן ומספר איך הצליח „כוחות המשיכה להכניע", ולעופף אל השמים. ילדותו של אלכסנדר פן, ואחר־כך כל חייו, היו מערכת של עובדות ובדותות, ממשויות ומשאלות. לא פעם קרה שפן גילה בשעת לילה מאוחרת בבית קפה בפני בן שיחו, ששילם בדרך כלל עבור השתיה של פן, את „האמת" על ילדותו בסיביר שברוסיה. אך הכלל: נכנס יין יצא סוד, לא נהג אצל פן. היו לו כמה וכמה סודות. הביוגראפיה של פן רצה במהירות הדמיון המשתנה.

פעם סיפר כי נולד בשנת 1902, ופעם ב־1906. פעם היתה אמו רוזנת שוודית, ופעם אשה רוסיה. פעם היה אביו רב שהתפקר, ופעם ד"ר לפילוסופיה. אבל לרוב היה מספר כי גדל אצל סבו, צייד דובים שוודי, שהתגורר בסיביר. אמו של פן באה לסיביר ללדת את סאנקה והסב התעקש שהילד ישאר אצלו. עד גיל שבע גדל עם סבו וצד עמו דובים. הסב נפצע ומת. שבע שנים נדד פן מסיביר למוסקווה בעקבות אביו. כלבי סן־ברנארד ליווהו. הם חיממו אותו וגנבו למענו אוכל. פעם גם דקר הילד אדם שניסה לגנוב ממנו. ילדי הפקר, חוליגנים תעו עמו מסיביר ועד מוסקווה. שנות ההפקר הונצחו בשיריו: „הדממה המתנגנת בברולח פעמוני קרחונים", „הרב הלבן ששיחק עמי בתופסת", „הכדירות הגבוהה והעצורה כדרך לאין סוף". כשהיה בן 14 מצא את אביו ואז ערכו לו ברית־מילה.

באותה קלות דמיון הוא סיפר גם כיצד רכב על סוסים ברחוב דיזנגוף – כשהאמת היתה שבאותה שעה צפה בסרט על מירוץ סוסים; וכיצד׳ חיבר שיר־עם רוסי ידוע בימי לימודיו באוניברסיטה; שיוחס לטענתו בטעות למשורר הרוסי הגדול יסיינין. הוא סיפר שהיה חבר קרוב של יסיינין ומייאקובסקי. היה או לא היה על כל פנים, הוא הושפע משניהם עד כדי חיקוי: היסורים והדכאון של יסיינין, השירה הסוציאליסטית האלימה של מייאקובסקי. אשתו של גורקי, הסופר הרוסי, היא שסידרה לו פספורט, כך סיפר, אחרי שחוגלה לקאווקאז בהאשמה של פעילות אנטי־סובייטית. הוא איים שישתה נפט אם לא יתנו לו לעלות לארץ. כשהגיע לארץ ב־1929, למד עברית אצל ביאליק ברחובות, שש שעות כל יום שבת. הפגישה של הסיבירי־אקי שבא מהקור עם ארץ „החמה הקודחת" לא קלחה בלי כאב הסתגלות. הוא הטיח במולדת עלבונות. הוא קרא לה „בלה ומופקרת".

אם יש בשירתו של אלכסנדר פן שורה, שהיא צופן להבנת האיש החי את רמיונותיו זוהי אולי השורה „היה או לא היה". פן יצר לעצמו בבואות ונשבה בתוכן. ובאו אחרים והצמידו לו השתקפויות נוספות, בעיקר כשהיה מדובר בעלילותיו האנארכיסטיות הקרנאוואליות עם נשים. סיפרו שהיה מגיע לקפה „כסית" עם ארבע נשים, שתיים על כל זרוע, וכיצד טייל פעם שקוע בשיחה עם ידידו יעקב אורלנד כשלפתע ניגשה אשה וסטרה לו על פניו. פן לא הניד עפעף והמשיך בשיחה. פעם, כשהתריפה מחלת הסכרת בשנות ה־60, וכבר התהלך עם מקל ונעל בית בדיזנגוף, לפתע היה קל רגליים במפתיע אחרי עלמה אחת. גם למכאובו היתה לווית חן דראמטית. הוא אחז במקל בגנדרנות, מבטו המלוכסן נישא מגבוה.

פן הטביע בשיריו מיניות של כובש תקיף עד אלימות, על סף סאדיזם. „הו אדמה קשוחה וסרבנית, אל בתוליה גם פלדה נשברת", „ערוות אדמה ארורה ואנוסה". הכוח הברוטאלי התגלה גם ביחסיו לנשים.

הוא היה בוקסר ברוסיה, לדבריו, היה אלוף ב„מכבי" במוסקווה. כשהתגורר ברחובות עם בואו לארץ, אימן את בנו של השומר אלכסנדר זייד ידידו הטוב, והבן נעשה אלוף הארץ באיגרוף במשקל כבד. נפשן של אלכסנדר זייד, השומר החסון משייך אבריק, נקשרה בנפש פן, בין השאר על רקע ההערצה הגופנית. זייד העריץ בראוות חוזק אנטי־גלותיים. בכניסת ביתו עמדה מישקולת וכל אורח היה מתבקש להרים אותה. ידידותו של פן עם זייד פרחה בשייך אבריק כשפן הגיע עם „קבוצת הרועים" של חברה טראסק. בתל־אביב השתוללו הבטלנים הנוודים של חברה טראסק, הם גנבו, התגנבו, השמיצו והשפריצו (בוץ על גנדרנית בורגנית אחת). אבל בשייך אבריק הם חלמו להיות עברים קדמונים ולהקים קבוצה. אלכסנדר זייד ניסה לביית את פן הנווד בנפשו, ולקושרו לארמה. אך פן העדיף להתגורר בחוצות תל־אביב כנובע אוסטרלי שלקח מזייד, ולכתוב שירי רועים, אותם הלחינו ורדי וזעירא.

באותה תקופה היה כבר נשוי לבלה – אשה קטנה בעלת חזות צוענית. הוא אירס אותה כרם כלשון שירו. כשנחתך פעם בעת שחתך לחם בביתה של בעלה הוא אמר: „זו ברית דמים בינינו". לימים הבינה בלה שהיתה עדה לאימפרוביזציה הדראמטית של פן. אבל אלימות של ממש נגר עצמו, היתה כיריה שירה בכף ידו. הוא ביים את הארוע. קודם שלח את בלה לקרוא את ספרו של ג'ק לונדון „הגברת הקטנה של הבית הגדול". בספר מסופר על חבר המתאהב באשת חברו הטוב ויורה בעצמו. פן רצה לבשר בכך לבלה שהוא מתאהב בה, והיא היתה בעצם אהובת חברו הטוב, טיומקה. טיומקה היה חולה נפילה ונסע להתרפא בגרמניה. פן ליווה את שניהם אל האניה ואמר לבלה: „רעי לך, טיומקה לא יחזור לעולם". טיומקה חזר כמובן, אבל מאוחר מדי. בהעדרו של טיומקה פיתה פן את בלה לבוא לבקר אותו בקיבוץ רוחמה, כביכול כדי לעזור לטפל בכרזים. הצהרת האהבה של פן לבלה היתה בערך כך: „טאמעוואתקע (טמבלית), את לא מבינה שאני אוהב אותך".

פן קינא לאשתו או חיפש פורקן ליצרים אלימים. פעם הרביץ לחברו הטוב בוריה בחשד שהוא מחזר אחרי אשתו ובלה נאל־צה לחבוש אותו. מיום שהתחבר עם חברה טראסק לא הצליח לפרנס את משפחתו. בלה עבדה בקטיף פרחים ואחר־כך כאחות. פן ניסה להקים סטודיו קולנועי „קינו סטודיה", אבל היחיד שיצר שם והתפרנס היה נתן אקסלרוד. בלה ילדה את זרובבלה. פן היה נעלם עם חבריו שב וחוזר חלילה. בן 27, יפה תואר להקסים, נשים וגברים מוקסמים ממנו כשהוא עומד ומקריא את שיריו ואת שירי יסיינין על במות שונות, החלה הסכרת מכרסמת אותו מבפנים. רובינא תגיע או תטפל בו עוד מעט.

פן נפרד מבלה, שראתה בגבר שאינו מסוגל לפרנס כעין בוגד. הוא ניסה לשכנע אותה להשאר עמו על פי הנוסח שלו והיא גיחכה: כן, הנוסח שלך, נוור הפוקד לפעמים את אשתו, מעבר אותה ומשאיר את הילדים בלי אוכל. לפני בלה, יש לציין, שהיתה לו ברוסיה מרתה. הצטברו עליה עדויות סותרות, ולא ברור אם היתה שחקנית מבוגרת ממנו או עלמה צעירה מאוד. בשיר „מכתב לאשה" שכתב ב־1929, שיר אירוטי אכזר המשוייך למרתה, הוא מפציר להרפות מכתיבת מכתבים אליו, לעקור מלבה את „האדם העברייני". אך מה לו מרתה, והנה בלה, ואחריה חנה, וביניהן מי יודע כמה, אם בכלל. פן הפקיד בידי ידידו למפלגה מישה הרסגור (פרופ' מיכאל הרסגור), רמז למידת האקטיביות שלו ברומנים הרבים שלו. הרסגור, שהכין פתח דבר לספרו הראשון של פן „לאורך הדרך" (1958) הציג בפני פן את הנוסח האומר: „גבר המסרב עצמו לאהבת נשים, הוא היוזם והתוקף רק את הטרף שעליו הוא רוצה להתנפל". „תפסת בדיוק את הנקודה", אמר לו פן אך ביקש לטשטש את המסר לשם הדיסקרטיות, והוא הופיע בנוסח מעורן והרבה. על חנה רובינא אמר פעם לידידו ששאל אותו מה היה הבסיס האינטלקטואלי לקשר שלו עם רובינא: היא עושה לטקס נפלאים. זוהי כמובן גירסה נכונה לרגע חולף בערב חולף. פן הציג בפני רובינא את בתו הקטנה זרובבלה. וכשפעם נפגשו שתי הנשים ברחוב עקצה רובינא את בלה כשאמרה לה: „אה, את אמא של זרובבלה". רובינא רמזה לבלה שראתה את התינוקת שלה בלי ידיעתה. בלה לא טמנה ידה בצלחת: „ואת איזידורה דנקן" השיבה לה. רמז לרומן שהיה ליסיינין, הדמות הנערצת על פן, עם הרקדנית המבוגרת ממנו. אבל מאוחר יותר באה רובינא בבכיה להתלונן בפני בלה שהיא מוצאת סיכות ראש של רקדנית מסויימת במיטתה.

כשרובינא ילדה והרופאים הודיעו לו שמצבה אנוש, הוא קרא בעוז: „תרצה או לא תרצה היא תחיה". היא חיה, אך היתה שם מיילדת ושמה רחל. זו היתה אשתו האחרונה. סלוויג המצפה בסוף הדרכים לבעלה. רחל חייתה את חייו. זו היתה הקרבה שנראתה לפעמים כמאזוכיזם. בלילות היא ציפתה לו בחלון עד לפנות בוקר שישוב מבתי המרזח, וכעבור שעה קלה קמה לעבודתה בבית החולים. פן לא חסך ממנה כאב, עלטונות של זרים. הוא נקם בה אולי פי אלף, כלשון השיר המפורסם. היא גנבה למענו מורפיום כששכב בבית חולים. הוא לא אהב שהיתה מופיעה פתאום בבית־קפה להזכיר לו שעליו לקחת זריקת אינסולין. ארשת סלחנית היתה נסוכה על פניה וכשהציעו לה משהו לעצמה, איזה בגד מיד שניה, היא אמרה „לא חשוב". פעם אמר פן לבתו הראשונה זרובבלה: תארי לעצמך קיר לבן ועליו נקודה אחת שחורה. הקיר הוא רחל ואני הנקודה השחורה. חברים היו מתקוממים נוכח רפיסתה. אבל היו כאלה שראו דווקא את החוזק שבחולשתה, את הנחישות שהעמידה אותו מעבר להשפלה. „החזקה מכל והשתוקה אין קול" כתב עליה פן בשנות ה־50. היו אלה שנות הערצה שהתחלפו בעשור הבא בשנות הכנעה. רחל נעשתה שקופה ודקה יותר ויותר. זוג צמות מגולגלות ועיניים שחורות.

בראשית שנות ה־60 כבר פגש פן בבדידות. שוב לא היה הנסיך מסיביר, היפהפה החצוף. הוא התגורר ברחוב דיזנגוף עם רחל בבית מרוהט בעוני. לפרקים היו עולים אליו חברים מהתנועה הקומוניסטית (כתיאום מראש עם רחל שתבעה את מנוחתו), בלילות, כמו ינשוף היה מתעורר, יורד לדיזנגוף, ל„כסית", או ל„פטיה". ב„פטיה" ישבו טיפוסים קצת מפוקפקים. שם חיבר פן את שורות הסלירה מפרצופו השיכור „הוא פטיה פטיה, ימח זכרו של אני". הוא כתב אז על בדידות: „זה אני המשרך בדידות במעי לוויתן הלילה". הוא חש כמו המת הצולע על קבי העולם הבא. בניגוד לאלתרמן, שהוריד פעם את מכנסיו ועשה מה שעשה, פן מעולם לא היה מאבד עשתונותיו כשתיה. עיניו נצצו באופן מוזר כשהיה שיכור. כולו היה מתרומם קצת. אך ההגיון והצלילות היו במיטבם. לכל היותר הניף פעם את שלונסקי עם כסאו אל על כשהאחרון מצווח: „הצילו".

המסתורין, הקללה, האשמה, היהירות, אהבת נשים רבות, מעלים מן ההיסטוריה הספרותית את המשורר הרומנטי לורד ביירון. שני המשוררים מצאו בקין, הנווד המקולל, את השתקפותם. נידויו של פן נבע מתווית הקומוניזם שלו, ואולי כפי שגורס המשורר נתן זך (ראה מסגרת) גם מתוך אופיו. פן הצטרף למפלגה בסוף שנות ה־40 או ב־1950. היה גם עורך־ספרותי ב„קול העם". הוא היה תקופה מסויימת ראש מחלקת תרבות של הוועד המרכזי של המפלגה, ונאם נאומים פראגמטיים בכל ועידה. ב־1966 התפלגה המפלגה ופן פנה למק"י – הזרם „האינטלקטואלי" בראשות סנה. אך כעבור שנה, בעקבות מלחמת ששת הימים נרתע פן מסנה ואמר: „ריח נאציונאליזם עולה

(המשך בעמוד הבא)

גיל אלון ודיקי גל בהצגה „פן": פעם בכמה שנים פסטיוואל על הגבר. (צילום: עדנה בר־רומי)

רמת-גן, ז'בוטינסקי 22. שעות הפתיחה: 9.00–13.00 ומ–16.00–20.00. בימים שלישי ושישי מ–9.00–13.00. במוצ"ש 8.30–21.30

אלכסנדר פן עם ידידה: קסם ותוצפה.

(המשך מהעמוד הקודם)

באפי". הדעה הרווחת היא שפן עזב את המפלגה ב־1967 באכזבה. בתו, סינילגה, מאשתו רחל, זוכרת איך התיפח מרה מאכזבה בחדר נעול ביום הפלישה. וזרובבלה טוענת כי פרשות הונגריה, צ'כיה, ופסטרנאק – היטו אותו מהקומוניזם סופית. אך חברים למפלגה (רות ועמוס לוין) מגלים אמת שונה, נשענת על מסמכים. ב־1967 פרש פן ממק"י, בדרכו חזרה לרק"ח.

בשלב הביניים הוקמה קבוצה מאורגנת שהוציאה עיתון בשם „ליכור". לבסוף חזרו לרק"ח. המפלגה תמכה בפן כל השנים. עמוס לוין הביא במו ידיו את ההמחאה לביתו. השיבה למפלגה הרגיזה כנראה את רחל, ופן זימן את חבריו בהעדרה. לפעמים קיימו ישיבות בבית קפה „ששת הימים" בדיזנגוף פינת ארלוזורוב. ב־1971, הגיע מברק ברכה לרגל יום הולדתו ה־65 מאגודת הסופרים הסובייטית שכינתה אותו בשם חבר, ולא היתה עושה כן לולא ידעה שהוא חבר מפלגה: „אנו אוהבים ומעריכים את יצירתך שמקורותיה קשורים עם שירתנו הרוסית והסובייטית... אנו זוכרים בהוקרה דברים טובים שאתה אומר על ארצנו ועמנו הסובייטי".

חבריו האחים של פן מן המפלגה (ליליה פטר, מנחם קיש, עדינה וגדליה טיבלום, מיכאל הרסגור) מזכירים שמעולם לא היה מעריץ מסנוור של רוסיה. הוא לא שורר לסטאלין בהערצה כמו חברים אחרים. ככל שחולפות השנים נעשה הקומוניזם שלו קומוניזם שכלב בעיקר.

נידויו של פן מהספרות וקוראיה החל כמדומה כשהוצא מאגודת הסופרים בתקופה שאברהם ברוידס היה היו"ר שלה (שנות ה־30). המסמך הרשמי אבד. הדברים מבוססים על דברי חבריו. כשהוצא מן האגודה לא היה חבר מפלגה, אלא חבר בחוגים המרקסיסטיים – פלג של פועלי ציון שמאל. שירי שנות ה־30 שלו שייכו אותו בעיני הממסד לאגף הבלתי מוגדר של האנטי־ציונים. אלה היו השירים: „נגר" – שיר סוציאליסטי אנטי־מלחמתי, „ירושלים הקדושה" – שיר ליגלוג על האלהת העיר בהימנונים וסימפוניות שבו כתב: „אני הגבר את שמך לא קידשתי", „חזון זנווה" – שיר נבואי שדיבר על עידוד הפאשיזם בתוך חבר הלאומים עצמו וכו טען פן שהוא מחרבן על מושגי המולדת והתרבות הצבועים של הלאומנות ושירים נוספים. שיריו של פן לא הושמעו ברדיו כמעט, וכשהושמעו צויין שם המחבר כ„אלמוני". באווירה הכמרז'דאנוביסטית של ימי בן־גוריון – להיות קומוניסט משמעו היה להיות תת־אדם. אנשי המפלגה (למשל הרסגור) זוכרים אנשי ש.ב. עוקבים אחריהם, ובמקומות עבודתם תמיד היה מי שילשין שאתמול השתתפו בעצרת קומוניסטית. אבל ליליה פטר, שעבדה עמו ב„קול העם" כעורכת וכותבת טוענת שתאור פן כמנודה מיוסר לוקה בחסר. פן חי בשלמות. שלם עם מצפונו. איש אוטנטי. הקומוניסט המנודה בעמו נפתח אל מעגלים חובקי עולם של אחיו הקומוניסטים. הוא פגש באחיו בטיולין בחו"ל, הוא קיבל ושלח מברקים. הקומוניסט הישראלי חש שהוא יושב בתוך משלט הנמצא בתוך מצור וכי הוא חלק מחזית עולמית. הוא שייך לכת סתרים והנידוי מכפיל את תחושת העליונות האיליטיסטית שלו.

כשמלאו לעתון „דבר" 25 שנים הופיע ביבליוגראפיה שלמה של כל מי שכתב אי־פעם בעתון „דבר", שמו של פן לא הו־פיע, והוא לא הוזמן למסיבה. פן שאל את זלמן רובשוב, העורך הספרותי, מדוע, וזה השיב לו: „לא היינו מעוניינים בך, אני משאיר להיסטוריה לברר מדוע". פן היה מר נפש ומלא בוז למשוררים זוטרים, נמושות בעיניו, שכובדו בפרסים. הוא העריץ, לדברי מיכאל הרסגור, את עמנואל הרומי – המשורר העברי הגדול מכולם לדעתו, שספר שיריו היה מונח דרך קבע על שולחנו. כשמלאו לפן 50 שנה כתב משה שמיר רשימה קצרה ב„על המשמר", הכותרת שהופיעה היתה „אלכסנדר פן בן חייטים", במקום בן 50. פן לא האמין שזו היתה טעות דפוס. כשהופיע ספרו הראשון, ב־1958, קידמה אותו מקהלה אילמת של ביקורת. רק ב„על המשמר" נדפסה רשימה של א.ב. יופה, שאירגנו חבריו הטובים. פן כאב, לדברי הרסגור, את העובדה ששלונסקי ואלתרמן לא פרסמו שורה עליו. שלונסקי היה זה שגילה אותו ופרסם את שיריו הראשונים ב„כתובים", ואילו לאלתרמן הוריש פן את הטור האקטואלי שלו (עליו חתם בשם „תנו רבנו"), לימים „הטור השביעי", שנעשה לשירת חצר.

„באבנים ובקוצים הם ליטפו אותי" – כתב פעם פן לידידתו הפועלת, חנה גולדנברג, שהחמיאה לו במכתב על שירתו. היו לו יחסים מיוחדים עם נשים קשות יום. הוא הסיר בפניהן את הכובע.

האם יש סוד לקסם של פנז פני לוביץ, ממקורבותיו בשנות ה־30, אומרת שזו היתה „חוצפה". הוא עורר תחושה שכביכול אין לו גבולות, שהוא מסוגל לכל. הוא ידע לשלוף את קסמו האישי בזמן כלפי אנשים בהם היה תלוי: למשל, פעם נכנס חסר פרוטה למונית ואמר לנהג: „אתה יודע מי אני, אני אלכסנדר פן. לקראת סוף הנסיעה היה הנהג מוכן להסיע את האדון פן לכל מקום בעיר „על החשבון". הקסם גם נבע מהמסר הכפול ששידר: קורבן ורשע, אלים וחסר ישע, מסור ובוגדן.

בשנות ה־60 המאוחרות; הגנגרנה אוכלת את רגליו (1969 – כורתים את הגלו הראשונה, 1972 – כריתת השניה), היין ממית את דמותו, האידיאולוגים בהם האמין – הכזיבו, האין מושך אותו אליו. „שתי פסיעות מיש אל האין", לריע. הוא מצא משמעות כוללת לחייו בדמות הביטניק של שנות ה־60: „הביטו אני ביטניק / מפי ניתזת / כשורת הגוע / של נפילי האנטי־תיזה / השילוש הקדוש עמו הסכנתי / הרי הוא אנטי־אנטי־אנטי / פורע פרעות והראי ללא חת – / אנטי מספר אחד". ככל שגדלה תחושת הנירחות התעצמה הכרת הגדלות. הוא ראה את עצמו מעבר לזמן. הוא הבטיח „אם במוקדם ואם במאוחר – אותי אתם תאלילהו".

בין נידוי לבין ואלהה עוד לא מצאה שירת פן מנוח. פעם בכמה שנים מתעורר פסטיוואל קטן על פן, סרט טלוויזיה, תוכנית רדיו, הצגה, כתבה. ושוב מטשטשת השרמנטיות הגברית את ערכה הסגולי של השירה, והתשוקה עוד מופנית אל הגבר פן ולא אל שירתו. ■

זך על פן:
הוא בחר להיות מנודה

המשורר נתן זך חיובה לשבת עם פן בלילות של שנות ה־60 בבית הקפה „פטית". פן כינה את המקום בשם „המלוכלך". זה היה מקום מטונף, מקום מפגש לעירים של לילה. כמה שתקני שרמט, וטיפוסים משולי העולם התחתון. „כסית היתה הממלכה של אלתרמן ולעיקים של שלונסקי. פן רצה מקום משלו. הוא לא נשא אצל 'פטית' דברים גדולים על ספרות. הוא לא דיבר הרבה, הוא היה מלא את עצמו. אגוצנטרי. הוא לא היה מעוניין בתיום ספרותיים גם משום שלא היה לו ראש וגם לא חשב את זה לכבודו להשמיע רכילות. בהקפדה על אי־רכילות היתה קצת יהירות. הוא השב עצמו נעלה על אחרים ולא היה בו צורך להתלהם עמם על ידי השמצות. האגדה על שיכרות פן היא חלק מתדמיתו. הוא שתה באלגנטיות. מושך שתיית כוס אחת על פני שעה ורבע. אלכוהוליסט גומע במהירות ומזמין כוס שניה – להגיע מהר לאבדן עשתונות. הוא היה כולו שליטה עצמית. בניגוד לאלתרמן שהיה בו רצון להזיק עצמו. הוא בחר במידה רבה להיות המשורר המנודה, כמו שבחר לשבת בקפה מלוכלך עם נידחי עולם. הוא בו רצון להתנוון. אני לא מתנה, אני לא מן המתרפסים, לא מאנשי אמוניו של איש. בכך הוא דמה לרטוש, עם כי רטוש הקים לבסוף במה („אלף"). ופן שהיה אחד האנשים הנצלים שהכרתי לא התאמץ. לו רצה להגיע ל„מאוניים" יכול היה להתקנן אולי איזו ג'סטה, לשתות עם פיכמן. שהיה איש פתוח. הוא בז לסוגרים ותחרים אותם. זו היתה חרב פיפיות. אני בטוח באיזו מידה הוא היה איש פוליטי, קומוניסט אורתודוכסי. מספר השורים הפוליטיים שלו היה קטן בהשוואה למיאקובסקי ויהודה. את הנידוי שלו צריך לתפוס על רקע התקופה המפלגת. כל אחד היה מוכן נח במחוז פנימי שלו. לא כתבו עליו מי כתב או על אבות ישורון, ומי על רטוש. על אלתרמן כתבו ב„דבר" ועל שלונסקי ב„על המשמר" – הם כבשו לחם טריטוריום. היה קצת קדוש מעונה. גם לאה גולדברג, ששולחה למס"ם, לא קיבלה אף פעם. היו בו צדדים דון־ג'ואנים. חסרי התחשבות לעתים, ועם זאת היתה בו רגישות מופלאה לסבל נשים, לא נשותיו. מול נשים מסומרגלות הוא היה נעשה כנער רגיש. חש על מה של עצב. הוא איש משפחה בעל כוונתו, בן בלי בית. האלכוהול כמו שאמר, היה אשתו.

ישראל למען אפריקה

תקענו צלב בחוף־השנהב

לפני שלושה חדשים חנך האפיפיור קתדרלה מדהימה ביופיה בחוף־השנהב שבאפריקה. היתה זו חברה ישראלית – סולל בונה – שבנתה את המבנה המיוחד ומנהליה זכו לעיטורים מהוותיקן. כתבת „מעריב" ביקרה במקום, שהפך לאתר תיירות, ושמעה על התלאות והתכנונים המסובכים, שעמדו בפני הצוות הישראלי.

מאת תמר גולן

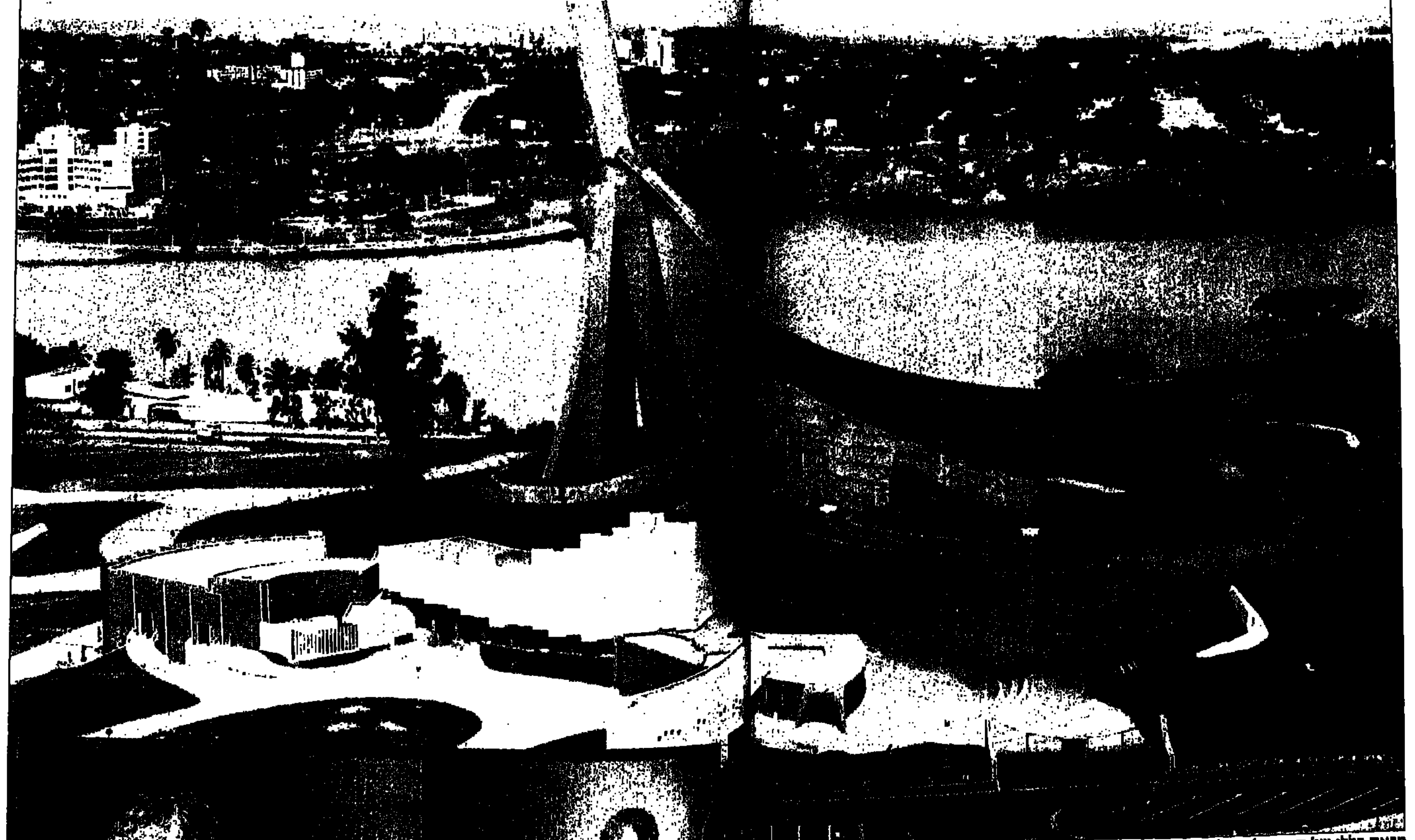

מראה כללי של הקתדרלה של חוף השנהב: יצאה אש מהשמים.

לפני שמונה חדשים, ב־12 למרץ, זימן נשיא חוף השנהב, פליקס הופואט־בואני, את לזר אורנשטיין, נציג סולל־בונה בארצו ובהתרגשות רבה אמר לו: „אני מדבר אליך לא כנשיא חוף השנהב, אלא כאיש בא־בימים אשר השנה ימלאו לו שמונים שנה, אני מדבר אליך כאיש מאמין, דתי. נודע לי כי האפיפיור יוחנן פאולוס השני עומד לצאת בחודש אוגוסט למסע ביבשת אפריקה. הייתי רוצה כי הוא יחנוך אישית את הקתדרלה של אבידג'אן" אורנשטיין ידע מהן הבעיות האדירות של הפרוייקט, והוא השיב בדיפלומטיות: „נעשה כל מה שבכוחו של יצור אנוש לעשות. ואם האלוהים יהיה לצדנו ויעזור לנו – אולי נצליח!"

הם הצליחו וב־10 באוגוסט חנך האפיפיור מבנה ענק דמוי אוהל, המיועד ל־6000 מתפללים. אין בחלל הפנימי של האולם אפילו עמוד תומך אחד! הוא מתרומם מן הקרקע, לאורך מאה מטרים ועד לגובה של שבעים מטר, ואמור לתאר את היחס בין האדם לבוראו. תקרת הקאתדרלה והגג צבועים כחול עז, ההולך ומתבהר ככל שהוא מתנשא אל על, כאילו אומר: „ויהי אור!"

הויטראז'ים המעטרים את הקירות החיצוניים מספרים, בצבעים עזים, את סיפור הגעתם של המסיונרים הראשונים ליבשת אפריקה, וכמובן – את פלאי הדת הנוצרים. אמנים אפריקאים ואיטלקים עשו יחד בניסיון למזג את שתי התרבויות לסיפור אחד.

משימת תכנון הקאתדרלה הוטלה על אדריכל איטלקי נודע, אלדו ספיריטו Aldo Spirito. אך גם הוא מודה כי חלומו – הקמת שכיית חמדה ארכיטקטונית, אשר שמה יצא לפניה בתבל כולה – לא יכול היה להתגשם לולא עמדו הישראלים לצידו.

מאז זכתה בעצמאות בשנת 1960, הייתה חוף השנהב מרכז לפעילות ישראלית ענפה וברוכה. היחסים הדיפלומטיים אמנם נותקו בעקבות מלחמת יום הכיפורים, אך הנשיא הופואט־בואני, ידיד ישראל, ביקש מהישראלים שיוסיפו לעבוד בארצו ללא הפרעה, וכך היה.

עקבות הנוכחות הישראלית טבועות בכל רחבי המדינה – בסלילת כבישים, פיתוח החקלאות, טיפוח זנים־גידולים חדשים, הקמת שיכונים, ובניית מוסדות ציבוריים ופרטיים.

מאז חנך האפיפיור יוחנן־פאולוס השני את הקאתדרלה ב־10 לאוגוסט השנה, נוהרים אליה עתונאים מכל העולם. הם מסקרים את המבנה הארכיטקטוני המיוחד שלה, ואיש אינו שוכח להזכיר את התפקיד המכריע של „סולל־בונה", שהייתה הממונה על הביצוע באמצעות חברה ממשלתית מקומית, חברת „סוניטרה".

הוואתיקן, אשר מעולם לא הצטיין בגילויי ידידות מיוחדים לישראל, יצא הפעם מגידרו: יוחנן פאולוס השני לא הסתפק בלחיצת ידיהם של הישראלים בעת טקס חנוכת הקאתדרלה, אלא אף הורה להעניק לשניים מהם, לזר אורנשטיין, מנהל „סוניטרה" ונציג סולל בונה בחוף השנהב, ומאיר הרן, המהנדס והמנהל של פרוייקט הבנייה, את אחד העיטורים הגבוהים של הוואתיקן – עיטור גריגוריו הגדול.

הנשיא לא פיגר אחרי האפיפיור, והורה אף הוא להעניק את העיטור הגבוה של מפקד „לגיון הכבוד הלאומי" של חוף השנהב לשניים.

האפיפיור ואנשי סולל־בונה בטקס חנוכת המבנה המפואר, באוגוסט השנה: אם אלוהים לצידנו – נצליח!

הכנסייה החדשה ממוקמת על חופה של הלאגונה ומשתקפת בה, והיא צירוף נדיר של תכנון מודרני, אלמנטים נוצרים – דתיים, וסמלים מסורתיים. היא משתלבת להפליא בנופה של אבידג'אן, העיר המודרנית ביותר ביבשת השחורה שיש המכנים אותה „פאריס של אפריקה". תערובת מוצלחת של מיקום גיאוגרפי מיוחד, על אגמים כחולים ולחופו של האוקיינוס השקט, יש בה מגרדי שחקים חדישים המשתקפים במים, שכונות טבולות ירק, ושווקים אפריקאים צבעוניים ותוססים.

אך אל מול המראה המדהים של הקתדרלה מתבקשת השאלה כיצד ניתן היה להרים את הגג העצום הזה אל על? איך מחזיקה תקרת־הגג מעמד כשהיא תלוייה על שבעה כבלים בלבד?

אורנשטיין מודה שזו לא הייתה מלאכה קלה. המהנדסים מאיר הרן וגוסטי כהן לא עמדו מעולם לפני אתגר כזה. למעשה – אתגר ללא תקדים בהנדסה המודרנית. מה גם שהקתדרלה הוקמה בארץ אפריקאית, הרחק ממרכזי הבנייה הגדולים בעולם.

„כבלי התלייה, בין הקתדרלה והמגדלים בצורת צלב, צריכים היו להעביר עומס של 1825 טונות", הם מסבירים. „ובאשר להרמת גג הקתדרלה, אשר משקלו 3000 טונות, לא היתה לנו אפשרות לנצל מידע ונסיון מהעבר – שכן לא היו כאלו"

את הפתרון מצאו המהנדסים של חברת א.מ.י. .A.M.I, חברת־בת של סולל בונה לתכנון. לאחר מסע דילוגים בין מילאנו, פאריס ואבידג'אן הציעו המהנדסים להרים את הגג ע"י מגבהים, שחרור התמוכות, ולאחר מכן שחרור המגבהים. מאות שעות מחשב ומאות שעות מחשבה יצרו מודל תיאורטי. „לא נכחיש כי עברו עלינו לילות ארוכים של התלבטות וחרדה לאחר שבחרנו בתהליך הבלתי שגרתי להרמתו של הגג. ידענו כי עמל של שנתיים יכול לרדת לטימיון ברגע אחד, שכן הכל היה מבוסס על מודל תיאורטי!"

אך הישראלים לא יכלו להרשות לעצמם לפגר בביצוע התוכנית, שכן היה להם תאריך־יעד בלתי ניתן לשינוי: ה־10 לאוגוסט.

המרוץ נגד הזמן החל.

במוצאי שבת אחד, בשעת לילה מאוחרת נדמה היה כי השמיים כועסים על התגר שקראו הישראלים על הזמן.

שומרים מבוהלים הבחינו בתמרות אש ועשן בוקעות מראשו של מגדל הפעמונים דמוי הצלב אשר התנשא כבר לגובה של 60 מטרים. מחזה מוזר, מפחיד. תוך דקות אחדות נזעקו כל העובדים לאתר. הם הפעילו את המנופים הענקיים שלהם כדי לסייע בידי עובדי מכבי־האש של חוף השנהב. האש כובתה, ונתברר כי הבהלה היתה גדולה מהנזק הממשי. עד היום איש אינו יודע בוודאות מה גרם לדליקה.

הסוף ידוע: האפיפיור חנך את הקאתדרלה, הנשיא הקשיש היה מאושר, והישראלים זכו לעיטורים ולטפיחות על הכתף.

אך זה, אולי עדיין אינו סופו של הסיפור.

להופואט־בואני, הנשיא הקשיש ביותר של אפריקה השחורה, יש עוד חלום: הקמת בזיליקה ענקית, הגדולה בעולם, ואשר תוכל להכיל עשרת אלפים מאמינים! את הבזיליקה הוא רוצה להקים בכפר הולדתו, יאמאסוקרו, ולחנוך אותה במו ידיו...

ארבעה אדריכלים, מהגדולים והנודעים במקצוע, כבר הגישו את תוכניותיהם והתחרות קשה.

אך לאיש כאן אין ספק מי יבנה את הבזיליקה: סולל בונה והמומחים הישראלים שלה: להם אין מתחרים■

פאריס, אופנה 86'

הכל הול

אין מראה אחיד לחורף הבא. בפאריס הציגו המעצבים הגדולים את יצירותיהם באירועים נוצצים והמכנה המשותף היחיד הוא צבעוניות הוממת ודמיון רב.

מאת יהודית חנוך
צילומים: „גאמא"

אחד הדברים הנחמדים שבאופנה הוא שכל ההפתעות בה צפויות מראש. לא צריך לחשב חישובים אסטרולוגים או להסתכל בכדור זכוכית כדי לנחש מה יביא העתיד. כל הפתעה מתוכננת בקפדנות ששה חודשים למפרע, שלא כמו בפוליטיקה ובכלכלה. הגזירות, שירדו עלינו בתחילת מאי, כבר גזורות ותפורות, ובסוף אוקטובר כבר נראו לראשונה בפאריס.

במשך עשרה ימים הוצגו שם, באוהלים גדולים שהוקמו בשטח גני־טיולרי שבין „הלובר" לשדרות שאנז־אליזה, בגדיהם של עשרות מעצבי אופנה פאריסאים. ולמה באוהלים? מפני שלמרות מעמדה החשוב מאוד של תעשיית האופנה בצרפת, עדיין לא נמצא תקציב לשיכון קבוע לאנשים שעושים את האופנה. אוהלי הקרקס הגדולים קלטו את אלפי האנשים שהגיעו לפאריס לכסות את התצוגות, ביניהם נציגי התקשורת וקניינים וגם „גרופיס" של האופנה, שעשו הצגה שניה בחוץ ובתוך האוהלים.

המסר העיקרי של פאריס לקיץ הבא הוא צבעוניות מדהימה, כשבגד אחד או מערכת אחת מצורפים ביחד בשילוב שמזכיר נוצות של תוכי. המכפלת מדלגת בין מעלה־הברכים עד לקרסולים – ובדרך כלל עושה תחנה ארוכה מעבר לברכיים ב„מיני" קצרצר או מכנסים כמו של רוכבי אופנים – אולי בהשראת מירוץ האופנים הצרפתי המפורסם „טור דה פראנס". רוב הבגדים צרים וצמודים, מבליטים את הגוף ומציגים חלקים ממנו כ„חלונות ראוה" שגזורים בתוך הבגד.

אפילו מעצבי האופנה היפאניים, שיזמו את הבגדים הגדולים והרפויים שהתרווחנו בהם, בשנים האחרונות, הצמידו חלק מהבגדים שלהם לגוף. יוזי יאמאמוטו עשה זאת בדרך מקורית ביותר. הוא כרך על הדוגמניות שלו רצועות עור מצוואר ועד רגלים כמו מומיות מצריות. ז'אן פול גוטייה, שכנראה לא כל כך אוהב נשים, שלח את הדוגמניות שלו למסלול כשהן לבושות בגדי יוניסקס במכנסים צמודים־צמודים לעור, חולצות טריקו מפוספסות ומעילי־בולירו, כשהן מעשנות מקטרות, משהו שנראה כשילוב בין צועניה ליצאנית. את הדוגמנים הלביש בתחתוניות נשיות או כלבני־נשים.

שלושת אלפי הצופים שנדחקו לאודיטוריום באחד מפרברי פאריס היו המומים מהבגדים המוזרים ומהעירום, שהציגו עשרות הדוגמניות והדוגמנים של גוטייה. אבל הוא הצליח לזכות בכותרות הכי שמנות.

קארל לגרפלד, האיש שמעצב לשאנל, הציג את יצירותיו בלווית תזמורת גדולה של כלי נשיפה ניגנה נעימות משנות הארבעים. הבגדים שעל המסלול הזכירו את ה„מראה החדש" שהוריד על העולם כריסטיאן דיור, עוד בשנות החמישים. צמוד למתנים עם חצאית מתרחבת לפעמון כמו הבגדים שלבשה השחקנית אודרי הפבורן בסרטים מהימים ההם. אגב, הפבורן זכתה לצל"ש של האופנה הפאריסאית בערב החגיגי שסיים את התצוגות, התואר הוענק לה ... נאמנות. שלושים שנה היא מתלבשת אצל אותו מעצב, הוברט דה ג'יוואנשי.

הבגדים היפים ביותר, כך אמרה „כל פאריס" לאחר התצוגה, היו של קלוד מונטנה. השיא היה בחליפה אחת שחולקה לשני חלקים, צידה האחד בכתום והשני בסגול. הוא גם הביא למסלול את מכנסי רוכב האופניים, שורטס נוחים ורחבים.

אין מראה אחיד או מכנה משותף לאופנת הקיץ הבא. המעצבים הצרפתיים עושים בגדים מרהימים, ולעתים מוזרים ומצחיקים, אבל בשקט בשקט, ובמקביל – הם מציגים גם בגדים שאנשים יכולים ללבוש – אחרי שכבים הזיקוקין־די־נור של התצוגות. ■

בתמונות (מימין לשמאל): דוגמניות בגווני החורף הבא כמו סולם צבעים. (סוניה ריקייל). שפיצים במכפלת כמו במטפחת גם לחצאיות וגם למקטורנים. (הירוקו קושינו). צר, צמוד וצבעוני כמו תוכי. (צ'רוטי) מכנסונים שמגלים את הירכיים מצגי קלוד מונטנה.

לאכול בחוץ

הדגים של בני דגים

בהצצה ראשונה אתה יכול לחטוף שוק, רחמנא־ליצלן: חסילונים מטוגנים אצל „בני דגים" – מסעדה ירושלמית כשרה למהדרין?! הצצה שנייה, מיומנת יותר, תגלה לך שאין צורך למהר ולספוק כפיים ומיותר לקרוע קריעה. לא חסילון ולא שרץ. בסך הכל חיקוי צורני. לוקחים פיסת פילה של דג סול, כשר וחף מכל פשע של טריפה, חותכים אותו לפיסות צרות ומעוקלות מעט, כמו כפיפת הגו האופיינית של החסילונים, טובלים בבלילה של בצק ואחר כך בשומשומין, מטילים לשמן העמוק ומגישים עם צלוחית, עם אותו רוטב ארמדם, המתלווה תדיר לקוקטייל החסילונים הקלאסי. וכך אתה יושב לך במסעדה ירושלמית כשרה, ותיקה ומכובדת, בחברתם של אנשי שם וחברה טובה ושל שומרי מסורת חובשי כיפות ומגבעות, הסומכים בעינים עצומות על כשרותו של המקום – וזולל להנאתך „אצבעות" פילה מצויינות, כשרות למהדרין, ולא מרגיש בחסרונם של החסילונים.

„בני דגים" (ירושלים, רחוב בצלאל פינת מסילת ישרים) עדיין חי וקיים ומרגיש טוב מאוד. זוהי מסעדה די ותיקה, שמאז פתיחתה ועד היום לא החליפה בעלים, לא החליפה כיוונים. נשארה כפי שהיתה. אין הפתעות. אתה יודע בדיוק כי כל מה שהיה – הוא שהווה ומה שמצאת בתפריט לפני שלוש שנים, תמצא גם היום ובאותה רמה טובה.

◆

„בני דגים" היה פעם חלק מאימפריה־זוטא של שיווק דגים. תחילתה ברוכנים לממכר דגת הים בשוק מחנה־יהודה, עוד לפני קום המדינה. שם היית פוגש את אמא רוזנצוויג – יהודיה ממוצא מרוקני, דור רביעי בארץ־ישראל, שבאמצע שנות השלושים התחתנה עם אדון רוזנצוויג, מלצר „ייקה", שהתגורר בשכונת רחביה. יחד הקימו, בשנות השלושים, דוכן למכירת דגים בשוק רחביה. הדוכן הפך, תודות למרצה הבלתי־נלאה של הגברת רוזנצוויג, לרשת.

ללקק את האצבעות מה„שרימפס" הכשרים של „בני דגים", שהוא יוצא חלציהם של המלצר ה„ייקה" והנערה בת העדה המוגרבית. ללקק את האצבעות מהסיפורים של אמא רוזנצוויג, איך היתה, בתקופת המנדאט הבריטי, מייבאת את הדגים מפורט־סעיד שבמצרים: „אתה צריך לזכור שבימים ההם, לפני חמישים שנה, לא היו קרונות קרור כמו היום. את הדגים היו שולחים לנו בתוך ארגזי עץ עם דפנות של פח. בפנים היו מניחים שכבה מלח, שכבה קרח, שכבה דגים. היו מעלים את הארגזים על הרכבת בתחנת פורט־סעיד ובתחנת אל־עריש היו שמים קרח חדש. בתחנת הרכבת של עזה שוב היו מחליפים את הקרח, וזה היה מחזיק מעמד עד יפו. ביפו היינו מחכים למשלוח, מכניסים שוב קרח טרי, מעמיסים על משאית ונוסעים לירושלים. בירושלים היינו בוחרים את הדג הכי גדול והכי יפה שהיה במשלוח, שמים אותו על הגב של עוואד, זה הערבי שעבד אצלנו, והוא היה מסתובב בשכונות היהודיות עם הדג היפה וצועק את הכתובת שלנו בשוק מחנה־יהודה."

שלוש חנויות לממכר דגים היו לבני משפחת רוזנצוויג. אחר כך הקים בני את „בני דגים" ברחוב בצלאל, ואחיו שרגא הקים – אחרי איחורה של ירושלים – את „דולפין ים" במזרחה של העיר. חנויות הדגים נמסרו לאחרים. את אמא רוזנצוויג, כוחה עדיין במתניה, אתה יכול לפגוש במסעדת „בני דגים". ושם אנחנו יושבים יום אחד לפני כשבועיים, טובלים את „אצבעות" הפילה עטופות השומשומין ברוטב הוורוד והסמיך ולוגמים יין לבן צונן.

◆

פרט למנה ראשונה זו מקבל שולחננו פלפלים ירוקים, דקים וארוכים וחריפים, שטוגנו קמעה וכך פגה מעט חריפותם הגשכנית; טחינה מצויינת, שמדללים אותה רק במיץ לימון, ללא תוספת מים, ובטעמה זה אנו אוהבים אותה. אחר כך עוד יין, ומגיעות המנות העיקריות: נתחי לוקוס מטוגן, עם פטריות שמפיניון ושקדים קלופים; סולית מוקרמת בגבינה. זו האחרונה נחשבת ל„ספציאליטה" של הבית. אך גם ללוקוס חסר הגינונים הקולינאריים אין במה להתבייש. בשולחן אחר ראינו – קצת באיחור – מישהו הלוגם מרק דגים. ננסה אותו בביקורנו הבא.

לקינוח קיבל שולחננו מוס שוקולד וקרם בווארייה. המוס מצויין, עשוי על בסיס נדיב של שמנת מתוקה. הבווארייה גם היא ברמה טובה, אף כי סירופ השוקולד התעשייתי שיוצקים עליה מיותר לטעמנו. אם כבר שוקולד, אז אמיתי, שישווה ברמתו לרמתה של הבווארייה.

המחירים בהחלט מתקבלים על הדעת: 2140 שקל למנה ראשונה. 11600 עד 13600 שקל למנת דג. 3100 שקל מנת קינוח. פתוח צהריים וערב. ביום ו' רק צהריים. בשבת כמובן סגור.

בני רוזנצוויג מ„בני דגים": כאן אין הפתעות. (צילום: יוסי זמיר)

טעימות

חגיגה באולימפוס

■ פעם בכמה חודשים, בעת שוטטות בדרומת של ת"א, אנו משליכים עוגן לעת צהרים באחת המסעדות הותיקות של העיר הזו – „אולימפוס" (רח' הקישון פינת לוינסקי) – אחת הראשונות שהחדירו את אומנות המטבח המזרחי־בלקני אל תודעת הסועד הישראלי המצוי. אין פעם שלא נגלה כי להיצע הרחב של המסעדה הזו נוסף פריט חדש. את המאכלים החדשים איננו מזמינים לפני שאנו שבים וטועמים להנאתנו את השזיף הממולא שלהם, שאינו דומה לשזיפים ממולאים אחרים במקומות אחרים. זה של „אולימפוס" ממולא בבשר טחון ושקדים, עטוף בפיסת בשר מעושן וריחני, מוקרם ברוטב פטריות. אל תחמיצו.

שני מאכלים חדשים פגשנו שם בשבוע שעבר: ארטישוק ואגס. הראשון ממולא בתערובת של גבינות רכות ומותכות, מתוקות ומלוחות – אפוי בתנור וטובל ברוטב בשמל. השני – האגס – הוא, כמובן, מנת קינוח. וזו מתוקה וצוננת, עמוסת קלוריות, אבל מומלצת בכל לשון וחיך. את האגס שבושל עם לימון וקינמון חוצים שם לשנים, ממלאים אותו בקצפת אמיתית, סוגרים, עוטפים במעטה של שוקולד ואגוזים ומצננים. משהו־משהו!

והדגים של פרץ באילת

אצל פרץ זה באילת. לא ליד החוף, לא באזור המלונות. הרחק ממהומת התיירות. אצל פרץ זה באילת של מעלה, בשכונות המגורים. סמוך למה שקרוי נית־עכרונה. תשאלו את האילתים, יגידו לכם.

פרץ הוא ימאי עם זקן לבן. קצין מכונות. כשלן חובב. שמו המלא פרץ פנחס. יליד חיפה. נולד להורים סלוניקאים, מאלה שהובאו בזמנו ארצה על ידי אבא חושי. גם חיפה, גם צאצא סלוניקאי – אז כמובן שפונים לים. עשרים שנה שרת פרץ על הים. בזמנו החופשי קרא ספרים, צייר ציורים ובישל לחבר'ה. הסתובב הרבה במזרח הרחוק, בערי הנמל. אכל במסעדות. משהו מצא חן בעיניו – לקח את המתכון, חזר לאנייה, ניסה להכין. יצא טוב – האכיל את החבר'ה. בשלוש השנים האחרונות עבד על אניית צי"ם בקו אילת־סינגפור. עכשיו בחופשה ללא תשלום. חכר מקום. פתח מסעדה. אם יילך לו – יישאר על החוף. בינתיים הוא בצעדי הנסיון הראשונים.

◆

את קירות המסעדה כיסה בציורים פרי מכחולו. ומלבד הציורים הללו – המקום ללא יומרות דקורטיביות. התפריט אינו אחיד. קצת מכאן וקצת מכאן. עדיין לא עיצב את הקו. עדיין לא הכניס את מאכלי המזרח הרחוק שהוא מתכוון להכניס. אנחנו הגענו אליו משום שאמרו לנו כי אצל פרץ אתה מקבל כל מיני שרצי ים, שאינם שכיחים במסעדות ארצנו וכי הוא מטפל בבשר בסבלנות ובדרך הנכונה.

באנו בערב. ממאכלי הים הבלתי־שיגרתיים היו רק תמנונים. לא בשלמותם, כמובן. רק הקצוות הטעימים. הביאו אל שולחננו סלאט מבושל חריף מאוד (דומה לסלאט „התורכי" הישראלי); סלאט סלרי עם פיסות רוסטביף, מיונית ותרדל; ו... חומוס. נו, איך אפשר בלי זה. שני הראשונים היו יוצאי דופן וטעימים. החומוס בסדר גמור. אחר כך באו התמנונים, ייבוא מאיטליה. פרץ אמר לנו כי הוא מרביץ להם לפני הבישול, כדי שלא יקבלו בזמן החימום שריר ויתקשו. הוא מגיש אותם ברוטב עדין ופיקנטי, שניתן לזהות בו שום ופטרוזילינון. לגמרי לא רע. אחר כך קיבל שולחננו צלחת מרק דגים (להבדיל מבויאבז), מכוסה בקוביות לחם קלוי. בתוך המרק הזה מצויים פיסות קלמרי, צדפות וציר מראשי דגים. טוב מאוד.

מן הבשרים הזמנו אומצה ברוטב סיני. את נתח הבשר המיועד לאומצה משרה פרץ במרינדה סינית – יין אורז, שמן שומשומין, מעט סוכר ומספר תבלינים יבשים. כשהאומצה מוכנה, הוא יוצק עליה „רוטב סיני", העשוי מיין סיני, סוייה, מעט חומץ ומעט סוכר וקורט קורנפלור כדי להסמיך מעט את הרוטב הנוזלי. התוצאה: טעים ומעניין.

כאמור, המקום עממי למדי. מחירי המנות הראשונות עד 2000 שקל. מנת תמנונים (כמנה ראשונה) – 3000 שקל. מרק דגים – 4000 שקל. אומצה – 11 אלף שקל. פתוח כל יום, צהריים וערב, פרט ליום ב' בשבוע.

מאויל

פרץ פנחס: מהים אל הצלחות. (צילום: שמואל רחמני)

על החיים ועל המוות

בברית מילה: תינוק זה שימחה. גם לשימחה.

(המשך מעמוד 16)

קולקטיבית לכל ה„יחסנים", עוד מן הימים שבהם היה נער עני בגטו והם – יהודים עשירים ש„הסתדרו" „התברר שגם בשביל למות היה צריך כסף". אין ספק, טראומת השואה עיצבה את כל מעשיו והשקפת עולמו – מיחסו לאלוהים („אתו יש לי חשבון ארוך") ועד ליחסו למוות, אתו הוא מנהל פלירט ארוך עד היום. לא במקרה גם היה שנים ארוכות מנאמני „חרות". הולצברג מתייחס למדינה, ובעיקר לצה"ל בלי טיפת ציניות. אצלו צה"ל עדיין צבא הגנה לעם ישראל בתקומתו. „זה תמיד הפריע לי" מודה עיתונאי אחד „אני זוכר איך במלחמת לבנון הוא עמד ליד שער פטמה וניפנף בשמחה לחיילים. מאבי הפצועים הייתי מצפה שיהיה יותר יונה מיוסי שריד, ולא יעודד חיילים לצאת למלחמות, שיוסיפו לו עבודה". „אני מתפלל שייפסקו המלחמות" משיב הולצברג בלהט„הצרה היא שאני לא מאמין בזה". מה היה עושה אז? „הייתי מתמסר להנצחת השואה, אולי הייתי מתחתן עוד פעם, אני יודע...".

עד שנת 68 עזר לאנשים „בתור חובב". הפעילות הממוסדת שלו כ„אבי הפצועים" התחילה בהשראתו של ה„גורו" שלו, הרב אריה לוין ז"ל, „אבי האסירים" – שטיפל בפצועי צה"ל כאשר שכב לידם בבית החולים. מאז הקדיש הולצברג את כל חייו לנושא הזה בלבד. ב־1974 הענק לו פרס ישראל להתנדבות. העתונים קראו לזה „פרס ישראל על טוב לב". הוא היה נשוי פעם, אבל הוא התגרש מזמן. יש לו חולשה גדולה לנשים, אבל בדרך שבה הוא חי אין מקום לנישואין „מי יכולה לחיות אתו ככה?" אומרים החברים. אשתו לשעבר חיה כיום באמריקה עם בנו הבכור, בן 36. בנו הצעיר, אפרים, (בן 35) נשוי ואב לשניים הפך ליהודי חרדי וחי בירושלים. הקשר ביניהם טוב אבל רופף משהו. בחדר השינה של שמחה תלוייה תמונה ועליה הקדשה: „לאבא, מבנך האמיתי, אפרים" – אולי מעין תזכורת למי שריכז את כל תשומת לבו בבניו המאומצים. „בחתונה של הבן, במלון רמת אביב, היו הכ"ס ושרים ומי לא" מספר יאיר עמיקם „ועם מי הוא הסתובב? עם לייבל'ה מצד אחד וחירבאווי מצד שני".

החבלן הדרוזי שהתעוור, סלימאן חירבאווי, קרא לבתו שמחה, על שמו. „אצלי כולם שווים – יהודים, דרוזים ערבים. בבית חולים אין עדות ואין עמים" – אומר הולצברג, ומראה תמונה של שני ילדים מאושרים עם מתנות של שמחה ביד. ילדי חבלנים מלבנון. יש לו כל מיני „בנים", חלקם, כמו לייבל'ה, שכוחים וזנוחים, לא קשורים בכלל לצה"ל. „הבן הכי מבוגר שלי הוא בן 82." אומר הולצברג. תימני זקן, שנפגע מהתפוצצות מטען חבלה באוטובוס „דן". שמחה הולך אליו לעתים קרובות („תבואי אתי שיעשה לך ברכה"). הוא בקשר עם פצועים מאסון מעלות, עם פצועת אסון ככר ציון, עם משפחות שכולות. „אני נהנה מזה" הוא מודה „שאני, שמחה, שלא היה לו מה לאכול יכול עכשיו לעזור בבעיות של אחרים".

הקשר עם הפצועים ובני משפחותיהם הוא הפיצוי העיקרי שלו על כל החסרים. רובם ניתקו אתו קשר אחרי שהחלימו, חוששים אולי מן המסירות הכפייתיות שלו. עם המעטים, יחסית, שנשארו נאמנים לו הוא נמצא בקשר הדוק: הנשים שלהם הן הכלות שלו, הילדים הם הנכדים. אלמנותיהם הן בנותיו המאומצות. הוא מתרפק עליהם („את אוהבת אותי?") מספר שוב ושוב על בנו של פצוע צה"ל מכינרת, שאמר לו „סבא, אפשר לקבל עוד נשיקה?" „נו, אני שואל אותך– זה לא נחת?". הוא מציף אותם במתנות, אם צריך או לא צריך, מציע הלוואות ומענקים. „יש גם „שנוררים" שבאים אליו רק מתי שהם צריכים משהו" אומר אחד הידידים.

„אני כבר לא צריך ממנו כלום" אומר מעוזיה סגל, מי שאיבד שתי רגליים ויד לאחר מלחמת יום הכיפורים והפך לסיפור מופלא של שיקום „אבל אנחנו מהמעטים שמבינים את החשיבות של מה שהוא עושה, והקשר איתנו עוזר גם לו. כשהוא מזמין אותי להילטון אני בא, אפילו שאפול מעייפות, כי אני יודע שהוא צריך לשפוך לפני מישהו את הלב".

את הפורקנים המעטים שלו מן הטרגדיות שהוא צובר הוא מוצא בביקורים אצל ה„בנים" בקיבוצים ובמושבים בצפון ובסאונה של הילטון – „חושבים שאני חי בסטייל מי יודע מה" הוא מגחך. האמת היא שהוא חי בצניעות רבה, הבית שלו „זרוק", מיושן,הנסיעות היחידות שלו לחו"ל היו בענייני שואה, לפולין ולדנמרק. הבילוי היחיד שלו הן השמחות ומסיבות הפצועים ב„הילטון".

מבקריו טוענים שיש בשמחות האלה, המכוסות תמיד על ידי כלי התקשורת, הרבה מרדיפת הפירסום „ראשית כל – שיהיה לו לבריאות" אומר מעוזיה סגל, „הפירסומים האלה הם רק חלק אפסי ממה שהוא עושה. אני יודע" הוא מוסיף „כמה פצועים התאוששו נפשית בזכות המסיבות שאירגן להם שמחה. לחלק מהם הוא סידר שם אפילו את הזיון הראשון"

סגל, זקס ואחרים הקימו כמה ארגונים, דור ההמשך לשמחה הולצברג, המטפלים בילדים קטועי גפיים. מעוזיה נסע עם שמחה לביקורי עידוד פצועים בכל רחבי הארץ. „בשנה שעברה אחרי ליל הסדר, הוא קרא לי שאבוא אתו לתל השומר. ליל הסדר, את שומעת? נו, לא יכולתי לסרב, הלכנו עם בת־שבע שריף לבקר במחלקות. הגענו גם ליונה וולך. היא שכבה לבדה, בחושך, במחלקה המדכאת הזאת. שמחה נתן לה אותו טיפול כמו לכולם, עם הבדיחות ועם השוקולד „נגד הריון" ואת חושבת שהיא לא שמחה? איזה עוד משוגע היה בא לבקר אותה בליל הסדר?"

מעוזיה והחברים האחרים קוראים לו „צדיק אמיתי", אבל הוא לא אוהב את זה: „אנשים חושבים שאני איזה קדוש, שמחה אריאלי אספן המצוות, מבקשים שאברך אותם, ואומרים לי „תזכה למצוות" – אני דווקא הייתי רוצה לאסוף קצת עבירות לפני שאני מסתלק מפה..". הוא מוכן להסתלק בקרוב – „מהמוות אני לא פוחד כמו מהבדידות". יש לו רק בקשה אחת: „שיעשו לי על הקבר „רמפה" כדי שהחבר'ה בכסאות יוכלו לבוא לבקר".

טל בשן

שמחה בביקור שגרתי ליד פצוע: „כולם הבנים שלי"

חיים ואוהבים

הניצול החיובי של החיילת

בתיהן של תלמידות י"ב ובבתי הספר התיכוניים מופצת דפדפת צבעונית שכ־ ונתה, כדברי הטקסט, „לאפשר לך לש־ לב את כישוריך עם שירות צבאי רבתועלת למדינה". מה שאין הרפדפת מזכירה הוא שמי שתבחר להשתלם באחד הקורסים המקצועיים המוצעים כחוברת – עד תחילת שירותה הצבאי – תוכל לחסוך מעצמה ומהוריה עגמת־נפש, כפי שנתגלה לי מתוך מכתבה של אם לחילת המשרתת עתה בצה"ל בשם ע.א.

האם מתלוננת על שחרף יכולתה האישית ורמת ההשכלה של בתה וחוות הדעת המצויינות של מוריה (אשר צורפו למכתב) – עוסקת בתה החיילת במילוי תפקידים מתסכלים ומשעממים שאינם ממצים את כישוריה.

שלחנו מכתב זה לקצינת ח"ן ראשית, אל"מ עמירה דותן, כדי לדון בבעיה הכללית של החיילות המועסקות במילוי „תפקידים משעממים" ויש להן, במשך השירות, תחושה של מספוס. בתוך כל זה זכה עניינה של החיילת ע.א. למלוא תשומת הלב: „הבעיה היא שהנערה הזו גוייסה בחודש אפריל. שלא במחזורים של בוגרות תיכון, מאחר ושהתה עם הוריה בחו"ל. לחללו המגוייסות מיולי עד מארס מוצעים קורסים ברמה של בוגרות תיכון וכן מסלולים מקצועיים הניתנים לבחירה מוקדמת, כך שהבת־החיילת יודעת מה מצפה לה בצה"ל ומה המחיר שעליה 'לשלם' עבור השירות המקצועי".

עמירה דותן: המחשב הוא להיט. (צילום: שמואל רחמני)

כך אומרת קצינת ח"ן ראשית ומדגימה את דבריה באיגרת צבעונית למסיימת בית־ספר תיכון, המהווה תשובה לבעיות של אי־ניצול הפוטנציאל. אבל אנחנו עדיין מבקשים לשמוע על גורלה של ע.א. שהיא אכן לדברי אל"מ דותן „ילדה ברמה אישית יוצאת מהכלל", ומוסיפה כי „נכון שבמקרים מסויימים, כאשר הבת אינה רוצה ללכת לקורס קצינות, משום שעליה להאריך את השירות בצה"ל – יש כזבוז של פוטנציאל אנושי. אבל אי אפשר גם לאכול מן העוגה וגם להשאירה שלמה. עתה אנחנו ממתינות להחלטתה של ע.א. לממש את יכולתה האישית ולהצטרף למערך הקצונה בצה"ל".

לבוגרות תיכון מוצעים קורסים שונים במקצועות טכניים ואלקטרוניים בחיל הים, חיל האוויר, חיל הקשר, וכן קורסים דוגמת: חינוך וידיעת הארץ, סייעת לרופא שיניים, מפענחת תצלומי אוויר, מדריכת גדנ"ע, רכזת תנאי שירות -- בהם היא תלמד שישה חודשים, בתקופת ההמתנה בין סיום הלימודים מיולי ועד מארס. ההרשמה לקורסים קדם־צבאיים תתקיים עד ה־28 בפברואר 1986. רק אם הכישורים של הבת מתאימים לנתוני הקורס שהיא ביקשה – היא תוזמן למבחני מיון.

פעם היה על הבת לבחור את המסלול לאחר הטירונות – עתה נותנים לה אפשרות לבחור לפני כן, וזו התקדמות ללא ספק, אך לא בלי „מחיר". על הבת הלומדת בקורסים מקצועיים קדם־צבאיים יהיה לשרת שישה חודשים נוספים בצה"ל. בתקופת הלימודים היא תקבל משכורת צבאית, היא יוצאת עם מקצוע ביד ועם נסיון עבודה.

שאלה: האם את רואה בנושא הקד"ציות – בכלל זה קורסים של „מסלול הקצונה הייעודי" קדם־צבאי – דרך להתמודד עם בעיית הראש הקטן בצה"ל?

נכון שאנחנו מציעות לבת 'ראש גדול', בידיעה הברורה שהרבה יותר קל להיות 'ראש קטן' ובהכרה שתופעת הראש הקטן בצה"ל לא השתנתה יותר או פחות ממה שקורה בכל המדינה.

שאלה: האם ~~השתנו מכתבים~~ את מקבלת בתופעת החיילת כדוגמת ע.א.?

מכתבים כדוגמת זה אני מקבלת לעתים רחוקות. אך בשיחות בעל־פה עולה הרבה הענין של „הבת שלי אינה מנוצלת נכון". ואז אני מבקשת פרטים. עם זאת ישנן בנות השמחות לעבוד במשרד הבטחון עד שעה שתיים או שלוש בצהרים ואחר כך ללכת ללמוד לרקוד... הדברים אינם חדים ונקיים. מי שבוחרת ללמוד בקורס קדם־צבאי בוחרת גם לעבוד לאחר־מכן שעות רבות ביום.

שאלה: חיילות מתלוננות על תפקידים משעממים במיוחד, כפקידות וטלפונאיות.

איני מסכימה עם כך שפקידות אינה תפקיד חשוב. כיום רק 50 אחוז מהבנות עוסקות בתפקידי מנהלה; 50 אחוז כבר לא. תמצאו אותן עובדות באלקטרוניקה, הדרכה וגם כטבחיות ותדלקניות. כאשר נכנסתי לתפקידי לפני שלוש שנים עסקו 64 אחוז מהחיילות בעבודות פקידות. אילו היו יותר בנות מוכנות לשלם את מחיר תוספת השירות – היה אחוז גבוה יותר עובר לחלק הלא־מנהלי בצה"ל.

מעבר זה: יש לזכור כי חיילות אינן מועסקות בעבודה השחורה של אחזקה ושל נקיון – חיילות אינן שוטפות מסדרונות. בכך עוסקים חיילים בעל כושר גופני נמוך.

שאלה: אך לעומת זאת אין חיילים מועסקים בטלפונאים, כמזכירות...

נכון, במקום מזכירה יש „עוזר". נכון, טלפונאים אין, אך 45 אחוז מחיל הקשר, שהוא חייל מאוד מתוכנת, הן חיילות, חלק טלפניות – חלק עוסקות באלקטרוניקה. בכלל, קיימת תזוזה ברצונן של החיילות ללכת למקצועות הטכניים. המחשב – זה להיט, ואנו ממש מפוצצים במקצוע זה.

שאלה: מסלול הקצונה הייעודי. האם גם הוא להיט?

התחלנו בכמה מאות מועמדות. נותרו עשרות. אשר ליתר הקורסים: אנחנו משקיעות אנרגיה בשיכנוע היוד־בותניקיות כי „שווה" להם לשחק ראש־גדול בצבא.

תמר אבידר

תיבת דואר

הזמנה לבית־כלא

הה מזמן התכוונתי לכתוב ולהודות לך על רשימותיך, ובמיוחד על הכתבה „אלכס אנסקי", שבה את משקפת את דעותיהן של רוב נשי ישראל, גם „דיירות" נוה־תרצה שהוא הגבר של כולנו, דבר ראשון בבוקר. בנוסף לצורה שהוא מביא לנו חדשות מתעשה בארץ ובעולם -- הוא עושה זאת בדרך שכולנו מבינות ומזדהות אתה. בעיני הוא פיל דונהיו הישראלי, אותו מראיין אמריקאי נערץ. באמת חבל שהוא לא מופיע בטלוויזיה. יתכן וזה היה מכניס רוח חיה למה שהפך לשממון בשמי הבידור בארץ.

בהזדמנות זו, תרשי לי לבקשך לבוא ולבקר כאן, את הפמיניסטית היחידה שלא אבדה צביון של נשיות ו„מנצ'ליקיט" (אינני יודעת לכתוב זאת באידיש) כל שותפי הפונקציות והמשלמים למיניהם כבר הגיעו הנה. מדוע לא אתה? זאת במעט שליחות עם הרצה, גם חומר טוב לכתבות.

אהובה נזית

לאהובה נזית
תודה, תודה, תודה. בטוח אגיע אליכן באחד הימים.

פנטהאוז

יגאל לב

ציונות חדשה

מתסלים הכל. אהוד לימור, הדייר מהקומה השלישית, גילה פתאום כמה הוא שווה. כשאתה גר בדירה, ערכה הכספי לא בא לביטוי. אתה חושב במושגים של נוחות. במושגים של כיווני אוויר. של שכנים. ידידים. אתה מתקשר אל הפרטים הקטנים של הדירה. אתה מתקשר אל המכונית שאתה נוהג בה וכמעט מעולם אינך שם קו מתחת לכל אלה ובוחן כמה בדיוק כמה בדיוק אתה שווה.

עכשיו הוא יודע. מאתיים אלף דולר. בדיוק. מכר את הדירה, את המכונית והתפטר מעבודתו וגרף את הפיצויים. את כל מיליוני השקלים הללו המיר לדולרים שחורים־ירוקים: מפתח אל העולם החדש: ארצות־הברית.

צבר שהחליט לרדת. עם האישה ושני הילדים. יש לו אלף סיבות והוא מוכן למנות אותן בשקרנות. כאשר עלה אל הפנטהאוז של אורי כדי שיערוך את חוזה המכירה של הדירה ושל המכונית, מצא עצמו תוקף בחמת־זעם את הארץ, את המדינה שבה נולד. כעס שראשיתו תרגיל אינטלקטואלי, וסופו – רוגז אמיתי. מצא עצמו נסחף בלהט הוויכוח. מטיח אשמות ואף מטיל ספק בעצם זכות קיומה. פניו האדימו והוא פער את פיו כדי למלא את ריאותיו אוויר דחוס, שאותו יצק לשטף של מילים כעוסות: למה הוא, אהוד, יליד הארץ, סגן ביחידה קרבית, החליט לרדת.

★

יש בן עלבון עמוק, שאורי אפילו לא הבין אותו. לכאורה, אהוד הוא גבר מצליח, צעיר באמצע שנות השלושים לחייו. בוגר כלכלה ומנהל כוח־אדם של מיפעל. אישה, שני ילדים. פז'ו־84', עבר קרבי מרשים. מה קרה כאן, לכל הרוחות?

אורי עקב תקופה ארוכה אחרי שכנו. עד היום משחק כדורגל בשכונה. מנוי קבוע ב„קאנטרי". על המיגרש הירוק הוא רודף אחרי כדור טניס. אתה יכול למצוא אותו בחדר הכושר. לפני שנתיים עוד הצטרף לטיול מיטיבי לכת, עם ידידיו מהיחידה הצבאית. בסך הכל, גבר נאה, שליו, בטוח בעצמו. גבר שיש לו שורשים עמוקים באדמה הזאת ופתאום, הוא מנתק אותם.

תוקף בזעם את הממשלה, המסים, המלחמות, השלום, הגבולות, המילואים.

★

בעקבות השיחות עם אהוד חש אורי שנגע הירידה הזה פגע במלח הארץ. בעמודי התווך של המדינה. בני קיבוצים עובדים היום בקליפורניה כחברה קבלנית להקמת דודי שמש. קבוצה אחרת הקימה קומונה בניו־יורק. לוחמי הצנחנים, אנשי אוניברסיטאות, עורכי דין, רופאים כולם ארזו את החפצים. לאורי היתה הרגשה כי המדינה דומה לסוס אציל, שמישהו חתך את עורק הצוואר שלו והוא שותת דם, מוזדקף על רגליו האחוריות, צוהל, צונף, וממשיך לדהור למרות עורק הצוואר הפתוח.

הכל איכזב. החלום, האידיאלים. „ההורים שלי היו חלוצים, אתה יודע, סוציאליסטים. גם הם התיאשו מהחלום הציוני. החלום איכזב. המדינה הפכה לאחרת. לא נעימה. וולגארית. זה לא המדינה שההורים שלי ראו בדמיונם. משהו השתבש בדרך".

אורי התבונן באהוד. לרגע דומה שהלהט של הזעם כבה. עכשיו הוא דיבר בשקט של חשבון נפש. כמעט בכאב. לא כתוקף אלא כמתגונן. לא כנביא זעם אלא כאדם יושב על הריסות חייו.

„אתה יודע, אני לא מרגיש כאן בבית. כשאני יורד לרחוב הגס הצועק, כשאני נכנס לבית קפה או נוסע באוטובוס, יש לי הרגשה ש... זה עם אחר. עם זר. פעם זה היה אחרת. קודם הרגשתי פה... נו מה אני צריך להגיד לך אתה מבין. עכשיו כשאני נוסע לניו־יורק אני מרגיש שם טוב. אתה יודע, אני יודע שיש שמה אלימות. אני יודע שהורגים שם. אני יודע שיש שם המון דברים מגעילים. אבל זה לא המדינה שלי. לא אכפת לי. אבל כאן... כאן אתה מצפה... וכשאתה מתאכזב..."

אהוד יודע שיצטרך לעבוד הרבה יותר קשה מעבר לים כדי לשמור על רמת החיים שהוא חי בה כיום. אבל שם נפתחת דרך חדשה. שם, מעבר לים, בארץ שאיננה ארץ שלו, בארץ שאין לו ממנה שום ציפיות.

ערב הנסיעה עלו אהוד ואשתו לפנטהאוז של אורי להפרד. הכרטיס נמצא בכיס החליפה. קפיצה של שעתיים. מחר בבוקר השקם הם מפליגים.

★

עשר דקות אחר חצות קרע צילצול חד ועיקשני את שלוות הפנטהאוז של אורי. כאילו מישהו ניתלה על הפעמון, לוחץ עליו בחמת זעם.

פתח. לא הכיר אפילו את שכנו מהקומה השלישית. הגבר שנפרד ממנו לפני שעתיים. הוא היה לבוש באותה חליפה, אבל הבעת הפנים החייכנית, המנצחת, של אדם, שנטל את גורלו בידיו, נטל מקל נדודים, נפנף בכרטיס הירוק שקיבל (יש לו קרובי משפחה, דוד מצד האב שדאג לכרטיס הירוק המיוחל). עכשיו היו פניו חיוורות, שפתיו לבנות, ורק החוטם, הגדול, דומה היה שהוא הסמיק מזעם. כליטה ארגמנית גדולה הקבועה בפני השיש הרוטטות של אהוד.

הוא כמעט לא הצליח לדבר. גימגם. בקושי הוציא מלה: „למטה... הם היו... הרסו... למטה..."

אורי ירד בעקבותיו. הדירה בקומה השלישית, דירת משפחת לימור שאורי היה מתארח בה מדי פעם, דירה מסודרת, שאראלה אשתו, שמרה עליה כבונבונייה, רודפת אחר האבק מצחצחת את הכלים, מקפידה שהחפצים יעמדו במקומם בסדר מופתי, הדירה הזאת נראתה כאילו סופת הוריקן עברה וחלפה בה.

★

הכל היה זרוק ומושלך לרצפה. חפצים ששמרו עליהם בקפידה, ניירות, בגדים, ומזוודות קרועות ופרומות שתוכנם הוקא והתגלגל, עדות לעלבונם. בלב הדירה ישבה אראלה על המרצפת. מסביב נערמו בגדים, קרעי ארנקים, כלים מנופצים, היא ישבה בתוך אי החרבות, מחזיקה בשני ילדיה כאדם שחרב עליו עולמו.

אהוד שההלם השני פיקח אותו, ניסה לעורר את אשתו אבל היא, אפילו לא יכלה לצעוק. פיה היה פעור, עיניה היו פעורות. לאורי נדמה שרוקא העיניים הן הזועקות. והפה, הפעור, נשאר אילם.

אהוד ניסה לתרגם את התמונה הזאת: „יצאנו רק לשעתיים... רק שעתיים ותראה... זה לא המזוודות... לא... זה משהו אחר". רגע ארוך שתק ורק בסוף הצליח, להוציא את המשפט שחנק בגרונו „זה לא המזוודות לכל הרוחות. זה הכסף... הם גילו את 200 אלף הדולר... לא יודע איך אבל הם גילו את המחבוא שלהם ובכמה דקות שירדנו... זה כל הרכוש שלי... זה הכל מה שיש לי... עם זה רציתי להתחיל מחדש... אתה מבין הם גנבו לי את המפתח לעולם החדש".

הורוסקופ

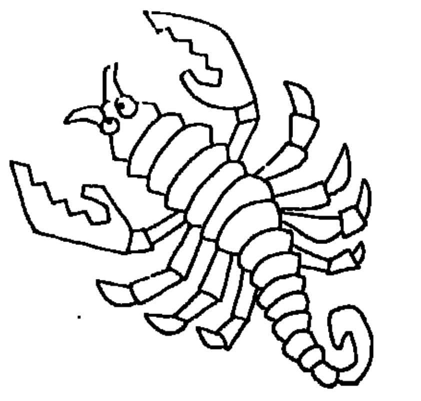

תחזית לשבוע שבין 15.11 ל־21.11

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
הלחצים שהעיקו עליכם בשנים האחרונות מתחילים להשתחרר. כבר עתה אתם נהנים מיותר תנופה ומכושר ביטוי משופר. השבוע תרבו לארח בבית, אבל לא צריך להפריז. כדאי לעסוק ימים אלה ביצירתיות.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
אין זמן יותר טוב מזה כדי להתחיל דייאטה ולעבוד על הכושר הגופני. יתכן מאוד גם שמערכת־הערכים שלכם תעבור שינויים. עליכם להיזהר השבוע מפני פליטות פה ומצבים מביכים.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
השבוע צפויות פעילויות חברתיות עליזות, אך לצדן – בקשת עזרה שתגיע אליכם ממישהו קרוב. כדי לבחון מחדש את סדר העדיפויות. כסף שבא עכשיו בקלות עלול גם לברוח בקלות. תנו ביטוי לרגשות.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
אתם עדיין לא מוכנים לחשיפה פומבית, ויתכן שאתם מתחילים להעריך מחדש את כל עולמכם החברתי. לא כדאי להתחייב למשהו בתחום העבודה והקאריירה לפני שבודקים היטב. הינכם נוטים למצבי רוח.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
ימים אלה מאופיינים בפעילות חברתית. אתם נערכים לקראת שינוי משמעותי בתחום הקאריירה, או בדיקה מחדש של מטרותיכם. אתם מצליחים השבוע לטפל בפרטים הקטנים. שיחות פרטיות ישאו פרי.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
בימים אלה אתם מרגישים רצון עז לחזור ללימודים. שינויים בתחום הקאריירה יעלו יפה. יש לכם מצב־רוח טוב השבוע, ואולי אפילו יותר מדי טוב. המזל יבוא דרך חברים, אך היזהרו בעסקים.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
תצטרכו למקד את תשומת הלב בחודשים הקרובים בחשגת בטחון כלכלי. נושא הנסיעות והרומאנטיקה יודגש אף הוא. צפויה הזדמנות טובה בשטח הקאריירה, אך אסור להזניח את הנפש הקרובה.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
פנויים ופנויות יתחילו לחשוב על התמסדות ביחסים. באופן כללי, יש לנקוט גישה מציאותית יותר בענייני הרגש. כדאי להמשיך בפרוייקט שהתחלתם בו בעבודה. אל תהססו להביע את רעיונותיכם.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
זה הזמן להתמקד בעבודה ובקאריירה, ולבדוק אם אתם באמת מרוצים. אם כי התמונה הפינאנסית מתבהרת, עדיין תצרכו להמנע מבזבוזים. בתחום הבית והמשפחה יהיו דברים שידרשו תשומת לב.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
השבוע תרבו לעסוק בספורט ובכושר גופני. יתכן שיהיה צורך להושיט עזרה כלשהי לילד. היכרות ישנה נושנה תתעורר שוב. אל תניחו למחמאות שתקבלו לסחור את ראשיכם, אבל נצלו הצלחה חברתית.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
שוב לא תוכלו להתחמק מביצוע דברים שדחיתם. בתחום הבית תצטרכו לבדוק מחדש כל מיני דברים. השבוע כדאי להקפיד על התזונה. תבוא הזדמנות מצויינת בעבודה, אך הימנעו מהתרברבות.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בימים אלה כדאי לנצל את כישוריכם השכליים. נושא הבזבוזים עלול לחרוג מכלל שליטה השבוע. בתחום הרומאנטי, אינכם צריכים להתאמץ כל כך כדי להרשים. רצוי לקיים פגישה עסקית דווקא בבית.

ספריות עם חלונות זכוכית
לשמירה מפני אבק

50 דגמי ספריות
100 אפשרויות הרכבה
קטלוג צבעוני חינם
לכ' ספריות אינטרסיסטם
ת"א, רח' בן־יהודה 148. מיקוד 63402
שם:
כתובת:
מיקוד:

ייצור בלעדי

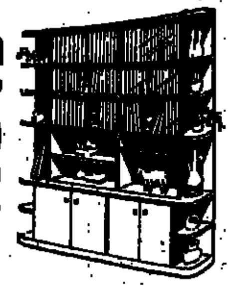

התאמת המידות
לפי דרישות הלקוח.
חוזק ועמידות
הודות לשיטת הייצור הבלעדית
של Intersystem
צוות אינטרסיסטם מרכיב את הספריות בכל הארץ

ספריות אינטרסיסטם בן יהודה 148 ת"א ☎ 03-249327
פתוח רצוף כל יום מ־09.00-19.00

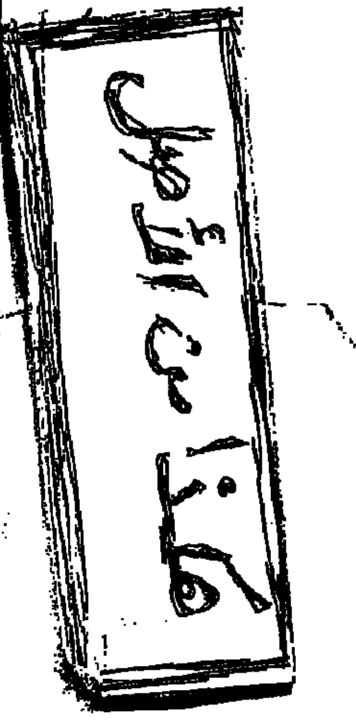

"מבט" מהצד

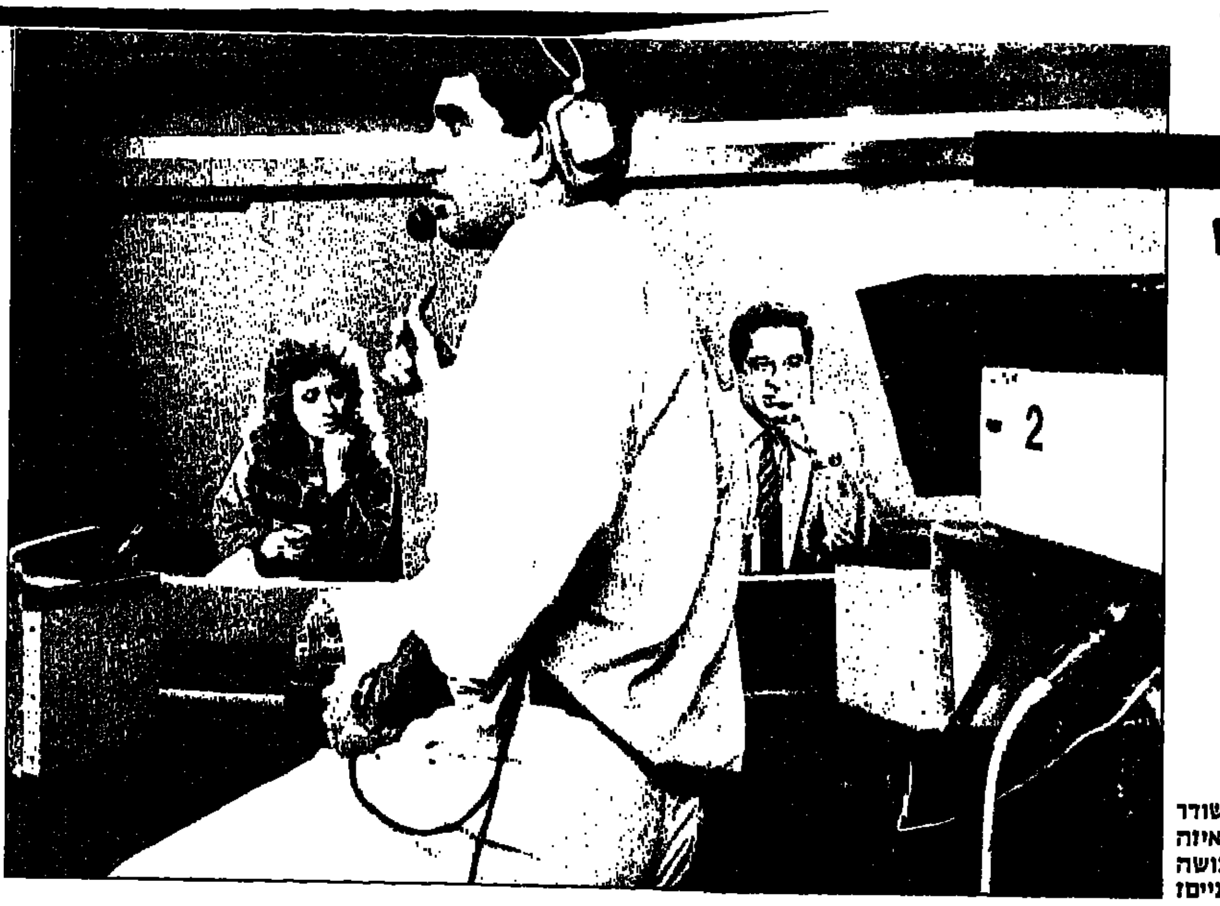

„מבט", שמשודר למרות הכל: איזה צבע זה עושה בעיניים?

(המשך מעמוד 10)

היום. שרי רז על העגבניות. גיל סרן על אטימת הבתים במחנה הפליטים. מנשה רז על מועצת יש"ע. קרפין הולך לצפות בשידורים שהגיעו מהלווין. מציצים עוד פעם בעראפת, מחליטים איפה לחתוך. בינתיים ג'ודי לוץ שוכרת את הראש. יש לה המון חומר. איך מוציאים מזה דקה? כתב טלוויזיה, אמריקני למשל, שהיה מציץ לתוך חדר העריכה, היה חוטף דיכרון. במקום להיכנס לדיכאון – צועקים. דן סממה, שאינו מורגל בתפקיד עורך משנה: מתבייש לצעוק. הוא היה צריך לקחת שיעורים מרפיק חלבי. קרפין מציץ באחד מחדרי העריכה. בסוף הכתבה על קטיף התמרים יש שוט של סוסים. „מה הסוסים עושים פה?" הוא מתרגז. „לחתוך, לחתוך". עוד תופעה: כתבי טלוויזיה, שאינם יודעים לכתוב ידיעה עיתונאית. בין אוכלוסיית הכתבים הללו, מתרוצצים העורך והעורך משנה, כדי לעזור לנסח, לתמצת, בקיצור – לכתוב. מנסים בכל הכוח לשוות למהדורה סגנון מקצועי.

בשבע וחצי, נכנס כהן־אהרונוב מבוהל. צריך צוות כוננות, ישראלי נדקר בשער שכם. איפה התאורן של צוות הכוננות? אין תאורן. נעלם. מה זאת אומרת נעלם? נעלם. יושבים מחכים חצי שעה שהתאורן יגיע. התאורן, על תקן של משיח, מגיע סוף סוף. בטלוויזיה מותר להיעלם. במילא אף אחד לא עושה כלום לתאורנים שנעלמים. קרפין: „אף אחד לא דורש דין וחשבון משום אדם בתחנה. כל אחד התרגל לעשות כרצונו. רוצה עובד. לא רוצה לא עובד. בתחנות טלוויזיה בעולם היה התאורן הזה נעלם לתמיד. לא אצלנו."

רק נפתרה בעיה אחת, ומיד מגיע טלפון. צוות ניידת השידור שנסע לסקר את ועידת ההסתדרות אינו יכול להיכנס לאולם. למה? לטכנאים אין תעודות. למה לטכנאים אין תעודות? כיוון שהם לא אוהבים את תעודות הטכנאים שהונפקו להם. הם רוצים תעודות עיתונאי. אז מה עושים טכנאים מעוצבנים? אינם נושאים תעודות כלל, ובלי תעודות לא נכנסים לאולם הוועידה. מה עושים? מריצים מישהו מבניין הטלוויזיה שיזהה אותם. הטכנאים רוצים למחות ולעשות בעיות. הם מצליחים. במחלקת החדשות ממשיכים לא להתרגש. מאלתרים. ברוך השם, יש נסיון. „כשראש הממשלה חזר לארץ מארצות־הברית," מספר קרפין, „יצאה ניידת שידור עם יורם רונן לשדה התעופה. כמובן שהטכנאים לא לקחו את התעודות. כשהגיעו לשדה התעופה, הודיעו להם שבלי תעודות הם לא נכנסים. לאחר משא ומתן של שלוש שעות, כאשר יורם רונן מתרוצץ שם, הם הוכנסו. שערוריה, ואף אחד לא מטפל בכך. לו היה לטלוויזיה מנהל הוא היה עוסק בכך. אבל גם מנהל אין."

ת מונה. אורלי יניב כבר מאופרת, יושבת בשקט, עוסקת במיצמוץ תוך נסיון להבקיע בקיעים בכמות האדירה של המייק־אפ שמכסה את פרצופה. יעקב אחימאיר עונב עניבה. קרפין מקריא כיתובים וכותרות. אורן שינדל, הבמאי, עובר על התסריט. המתרגמת שקועה בתירגום. דן סממה רוצה לעזור. מצא משהו. צריך לכתוב עם כהן־אהרונוב את הקריינות. במכשיר טלוויזיה קטן משוררת עכשיו תכנית כלבוטק. לפעמים מציצים. פה ושם מרכלים. „לא לעיתון".

[redacted]

„אנחנו משמשים לובי של איגודים חזקים. אנחנו לא מדווחים על פועלים שמרוויחים מאתיים־אלף שקל לחודש, תמיד אנחנו עוסקים בכוחות הביטחון והמשטרה. מה עם הלוויתן, הוא ממשיך להתבלבל?"

בשעה שמונה ארבעים וחמש נכנסים יעקב אחימאיר ואורלי יניב לאולפן כדי להשתעל מול המצלמה. עכשיו מותר. מכשיר הטלפרומפטר, שזכה לכינוי טלפלא, מתחיל לעבוד. ענת הגלגלנית עומדת בצד האולפן ומגלגלת את דברי הקריינות מול מצלמה קטנה, שמעבירה אותם למכשיר אחר, שניצב מול הקריינים. מראה שמחוברת למכשיר יוצרת כעין מסך שממנו קוראים הקריינים את קטעיהם. חדר הבקרה גם הוא מאוכלס כבר בצוות המלא. קרפין נכנס לחדר הבקרה בשתי דקות לתשע. השידור עולה לאוויר בתשע ושלושים שניות. קרפין נוגס את הבוהן. אורן שינדל הבמאי קם, מתיישב, קם, מתיישב: הכתבה על מועצת יש"ע פותחת. לקרפין חבל ששר המשפטים נסים, לא הסכים להגיע לאולפן להגיב על הדברים שנשמעו. כשעת הצהריים כאשר ביקש מעוזרת ההפקה להשיג את השר נסים בטלפון, אמר לי „תראי שהוא לא יבוא. זה מילכוד. מצד אחד – הוא חייב להגיב בחומרה על הדברים, ומצד שני – יש לו בעיה לצאת נגד הציבור הזה." ואכן, השר נסים לא יכול היה להגיע כי הוא בישיבה/הוא בבית/הוא בישיבה בבית.

באחת מכתבות הלווין נכנס התרגום באיחור. „מה קורה פה?" נלחץ קרפין. טלי המתרגמת מבקשת סליחה מהחדר השני. היא החלה את התרגום במקום הלא נכון. קרפין מבקש ממנהל האולפן, שיאמר לאחימאיר לעשות תרגום סימולטני של הדברים. אחימאיר מתרגם, אלא שלפני כן הוא מתנצל בפני הצופים בבית על התקלה הטכנית. בדיוק בסוף ההברה של המילה "טכנית", פורץ הטכנאי לאולפן: „מה הוא אמר תקלה טכנית? מה זה אנחנו הטכנאים אשמים?" קרפין מרגיע: „כשאומרים תקלה טכנית לא מתכוונים רק לטכנאים." „באמת?" מתריס הטכנאי הזועם, „מה אתה חושב שבבית מבדילים בין תקלה טכנית לטכנאים". „כן, מבדילים", אומר קרפין בשקט. „לא מבדילים", זועק הטכנאי. מיקי, עוזרת הבמאי, צועקת „שקט, שקט". כולם עושים ששששש.... הטכנאי מסתלק.

אווירה מתוחה. צריך להכניס את הכתבה הבאה בדיוק במשפט הסיום של מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. יש רעש, לא שומעים את דבריו של קיסר. מנסים לעקוב אחריו בתסריט הכתוב. יכנס בזמן, לא יכנס בזמן – נכנס בזמן. אנחת רווחה. אורן שינדל פולט צרורות של הוראות טכניות. קרפין קם. מבקש ממנהל האולפן להורות בידיו לאורלי יניב להאט את הקצב ולסיים את הקריינות בדיוק עם סימן ידו. אורלי מסיימת לפני מתן הסימן. שתי שניות ריקות עד שהכתבה נכנסת לשידור. קרפין כועס קצת. „למה את לא מסתכלת על ההוראות?" הוא שואל. אורלי נבוכה. לא כל־כך מבינה מה רוצים ממנה. עוד מעט התחזית. סוף מבט לחדשות.

את הכסא של יעקב אחימאיר תופש חיים יבין להגשת מבט שני. הצוות מתחלף.

כמעט עשר. הקומה השלישית ריקה. דן סממה נכנס לקרפין לומר לו שהיתה מהדורת חדשות מוצלחת. קרפין לא מרוצה מהפשלה בתירגום, אבל לא דוחה את הקומפלימנט של סממה. צריך כבר לחשוב על מחר. „תאמיני לי זה נס שכל יום משודרת מהדורת מבט", הוא אומר, והולך הביתה.

מיכל קפרא

קדם את עצמך בשנה החדשה, למד מקצוע או שפה!!!

הנהלת חשבונות

תכנות מחשבים

למדי מקצוע תוך חודש

מזכירות
כתבנות
נקבנות
תמלילנות
מפעילות

המכון להכשרה מקצועית

מכון ישראלי למינהל

אנו מציעים לך להיות מזכירה רפואית

עכשיו הזמן ללמוד אנגלית

יועצי מס

גרפיקה

טכנאי שרות ווידאו טלוויזיה

למד בגרות בקלות וחסוך $1,000

מכונים אמריקאים לשפות

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1950. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

לאנשי מצפון!

נעלמה ממני בארוז, שסרם הוב־ וה, מעטפה שהכילה יהלומים מלוטשים מגולים שונים במשקל של 48 קאראט בשווי של בקרוב 5000 ל"י. סחורה זו היתה כל רכושי ומשפחתי עלולה להתרס אם לא תימצא ותוחזר לי. אני פונה לאיש אשר מצא או לקח את הנ"ל לרחם עלי ולהשיבם. ויבוא על שכרו בעין יפה. סודיות מובטחת. לפנות לבורסת היהלומים, אחוזת בית 3, ת"א. עבור מ. פ.

נצחון לציונים הכלליים בערים ובמושבות
ידרשו הערב בכנסת בחירות כלליות

רשימת הציונים הכלליים נחלה נצחון גדול ומפתיע – העולה על כל המשוער – כמעט בכל הערים והמושבות הגדולות בבחירות המוניציפליות שהתקיימו אתמול. בתל־אביב, פ"ת, נתניה ורמת גן צועדים הציונים הכלליים בראש ולא רק ששיפרו את מעמדם, אלא הורידו את מפא"י, שעמדה בבחירות לכנסת במקום הראשון ועלתה על הציונים הכלליים פי כמה – למקום השני.

גם בשאר המקומות צועדים הציונים הכלליים במקום השני מיד אחרי מפא"י. ביחוד מפתיעות תוצאות הבחירות ב"חיפה האדומה", מקום שם תפסו הציונים הכלליים את המקום השני מיד אחרי מפא"י והרבה אוורים עלו על מפא"י והשיגו מספר קולות פי שלושה מאשר בבחירות לכנסת.

נצחון זה יש לזקוף במידה רבה לאכזבה שהמדיניות הכלכלית של הממשלה הנחילה לחוגי המעמד הבינוני שממנו יצא בבחירות לכנסת חלק מבוחרי מפא"י שנתנו הפעם את קולם לציונים הכלליים.

כן, זאת היא חיפה...

"נגבה" הביאה בימים אלה את עולי "שנחאי האחרונים ובכללם מקרים סוציאליים רבים, הזקוקים לטיפול מיוחד וישישים שלא יכלו לרדת מן האניה בכוחות עצמם. בתמונה אחד העולים, שמבטו כולו אומר תמהון בהציצו דרך האשנב של תאו לעבר המות של נמל חיפה.

הגיעו אחרוני העולים מסין

צפופים ונרגשים בשרמעות בעיניהם עמדו הבוקר על סיפון "נגבה" 623 עולי סין האחרונים שהגיעו למימיה של חיפה בשבת לאחר נסיעה וטלטולים ארוכים למעלה מחדשיים.

האניה "נגבה" הוכשרה במיוחד לנסיעה זו ותאי האניה הפכו לבית חולים צף.

השיירה יצאה לפני כחודשיים מטיינטסין בליווי 4 רופאים ו־24 אחיות של "אירו" מאוסטרליה, אנגליה, ניו־זילנד, הולנד וקנדה. המלווים ישהו בארץ כמה ימים ויחזרו אח"כ לאיטליה.

בין הבאים רבים בעלי אזרחות רוסית ופולנית. הראשון שפגשתיו על סיפון האניה היה ד"ר יעקב זיסקין, יהודי כבן 60 לשעבר יו"ר ועד הקהילה בחרבין. הוא מסר כי מבין 12 אלף היהודים שהיו במקום נשארו שם רק 800 נפש.

מבצר מעופף ישראלי מחזיר „ספיטפייר" מיוון

"מבצר מעופף" (בי־17) של חיל האויר הישראלי עומד לחזור לישראל משליחות חשלום הראשונה שלו בחו"ל ביוון. ממציץ הענק בן 4 המנועים ועליו סימני החיבור של חיל האויר הישראלי יביא אתו חזרה למולדת מטוס "תינוק".

"המבצר המעופף" יחזיר הביתה מטוס "ספיטפייר" ישראלי שהשלטונות היווניים החליטו לשחררו ולתקנו לאחר שהוחרם לפני שנתיים, בעת מלחמת השחרור, כאשר חנה חנייה אונס ביוון.

המבצר המעופף, בפיקוד ראש טייסת, חבר קרית ענבים, הגיע לאתונה ב־1 בנובמבר ובו צוות של 10 אנשים, לרבות מהנדסי מטוסים, כדי לבדוק את ה"ספיטפייר" ולקבלו מידי חיל האויר היווני. טייסינו עוררו סנסציה ממש בהופיעם בחוצות אתונה בתלבושתם הרשמית והשלטונות היוונים הגישו להם כל עזרה.

כביש גשר – מנחמיה נפתח לתנועה

מחר יפתח לתנועת הנוסעים כביש גשר – מנחמיה המקצר את הדרך בין משקי עמק הירדן לשאר חלקי הארץ ועוקף את הכפרים הנמצאים בידי הלגיון הערבי.

עבודות הכביש וסלילתו לא נמסרו לקבלנים או ל"סולל בונה" אלא בוצעו על ידי מחלקת העבודות הציבוריות של נפת עפולה ומהנדסיה ומנהלי העבודה שלה הצליחו בתפקידם למרות הקשיים הרבים.

בעבודה הועסקו כ־200 פועל, שהובאו מבית שאן, עפולה, טבריה, ינבאל ומקומות המרוחקים מרחק של כ־60 קילומטר.

3 צעירים שוחררו משבי הלגיון

שלושה צעירים יהודים שנקלעו לקוים הערביים והוחזקו בכלא בעיר העתיקה הוחזרו הבוקר לישראל דרך מעבר מנדלבאום בנוכחות משקיפי האו"ם, נציגי הלגיון ונציגי ישראל.

המוחזרים הם: חיים בראשית, בן 11, סבל בחברת "עומס" ירושלים. עבר את הקוים ליד בית צפפה לפני 7 חודשים; מאיר כהן, בן 26, חייל משוחרר שנעצר בפיקודת סנהדריה ונקלע לקוי הלגיון לפני 4 חודשים; אליעזר ...

יחזירו חלק מניכויי תוספת היוקר

חלק ניכר מסכומי תוספת היוקר המנוכית שנוכו משכר הפועלים בשנה זו ושהופקדו לפי חוק הכנסת בידי האוצר בצורת קרן מקרוון והוזלה, יוחזרו בקרוב לפועלים.

ועדת האינדקס הממשלתית, שעסקה בקביעת בסיס לאינדקס חדש, עומדת להגיש בימים הקרובים דו"ח ביניים לממשלה ובו תציין שהחקירה הראשונה שנערכה בחודש אוגוסט הוכיחה, כי יש להחזיר לפועלים לפחות חלק מסכומי הקרן.

הטייסים כהן וברלינג נקברו בטכס צבאי

בטכס צבאי הובאו הבוקר בשעה 10.30 למנוחת עולמים שני הטייסים: כהן וברלינג, ...

לבעלי חמרי בנין דחוף
1. חלקה אדמה בסביבת תל־אביב בשביל שיכון
2. מגרש מכור לבנייה בתל אביב
א. רוטשטיין
תל אביב, שדרות רוטשילד

אספה חגיגית
של ההסתדרות הקונסטנציה הישראלית
שנה להסתדרות אוקטובר
ש. איקוניס
א. ז. נסקה

האשה

למבקשים בארץ!

רוצה מכונית חדשה?
צבע אותה בשיטת SAICO

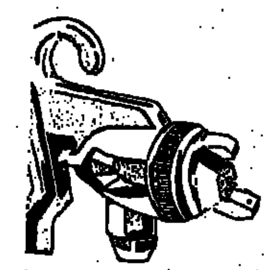

בשיטת SAICO תהליך הצביעה מהיר, מודרני ומשוכלל ואתה משלם פחות!

צביעת רכב במערכת ממוחשבת

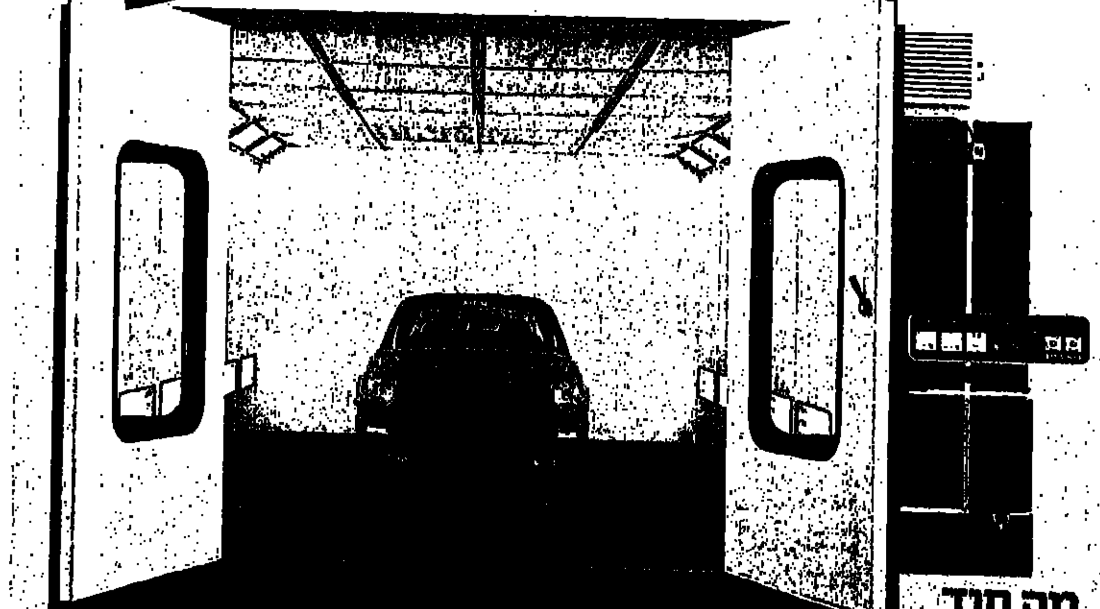

אם אתה עומד לצבוע את רכבך בקרוב (גם תיקון קטן), עשה לעצמך טובה! גש לצבע רכב הצובע בשיטת "סאייקו". הצביעה בשיטת "סאייקו" מבטיחה לך חלוקת צבע מאוזנת והומוגנית על גבי הרכב, תחת בקרה אלקטרונית אוטומטית תהליך הצביעה והייבוש נמשך לא יותר מ־30 – 45 דקות והמכונית נמסרת ללא גרגירי אבק, חלקה, נקיה ומבריקה – כמו חדשה.

גם תיקון קטן
אם אתה זקוק רק לתיקון צבע, כדאי לך לצבוע בשיטת "סאייקו", המבטיחה לך התאמה מקסימלית לצבע המקורי של הרכב.

שיטת "סאייקו" פועלת באירופה ובארה"ב כבר מספר שנים ולאחרונה חדרה גם לישראל ופועלת במוסכי צבע (ראה רשימה חלקית של מוסכים).

מה סוד השיטה?

תהליך הצביעה
על מנת ליישם את שיטת הצביעה המתקדמת, פיתחה חב' SAICO תכור צבע מיוחד אליו מובנס הרכב. בשלב הצביעה, מוזרם אויר העובר דרך פילטרים מיוחדים בחום ובמהירות תוך חילופי אויר, המכוונים ע"י מערכת אלקטרונית אוטומטית. זרימת האויר מבטיחה, שהצבע המותז הנזרק מהאקדח בצמוד למכונית בלי הערפלים הרגילים. זרימת האויר מחלקת את הצבע בצורה מאוזנת והומוגנית על פני כל השטח, ומתקבל משטח צבע יפה ואחיד.

תאורה מיוחדת
תאורת מיוחדת שטנחה ובחירה מכסה את המכונית באור בהיר, בדיוק במידת הדרושה, ומבלי עירוק לעיניים ברק חזר. ע"י כך מתאפשר לצבעי לראות תהליך הצביעה ברור יותר ומדויק יותר.

תהליך הייבוש
בשלב הייבוש/הקלייה: תוך כדי עליית טמפרטורה מבוקרת אוטומטית ע"י מערכת הבקרה האלקטרונית, מחרם אויר העוטף את המכונית במעטה חום הולך וגובר עד 80 מעלות. קצב זרימה מיוחד מבטיח יבוש הומוגני וייצוב הצבע עד דרגת קשיות מוחלטת.

מסירה מהירה ללקוח
תוך 30 – 45 דקות, מושגים דרגות יבוש וקשיות, שבדרך הטבע בייבוש רגיל מושגים רק אחרי חודש. שלב הקירור נמשך כ־10 דקות והמכונית מוכנה למסירה ללקוח, כשהיא חלקה, נקיה ומבריקה כמו חדשה.

קח הנחה
הצג המודעה באחד ממוסכי הצבע הרשומים וקבל הנחה.

מתלבשים בחורף במשביר לצרכן

17.11.-22.11.85

St Michael
Marks & Spencer

דגמי חורף 86 לגבר בהנחה כולל מוצרי

20% הנחה

- מכנסיים
- חולצות
- בלייזרים וז'קטים
- כרבלים ומעילי רוח
- טריינינגים
- סווטשרים
- פיג'מות
- נעליים
- מגפיים
- נעלי בית
- אביזרי אופנה
- כל מגוון הגרביים
- בשמים ואפטר-שייב
- תמרוקי "נובלס"

במעט בחצי מחיר
מכנסי צמר 100%
Van Gils
במקום 89.990 ש' רק 54.990 ש'

תחתונים וגופיות 15% הנחה

מעילים ארוכים
מעילי גשם
מעילי 3/4
סריגים
חלוקים
מטריות לגבר

שבוע הגבר 25% הנחה

סדרת תמרוקים "אדם" ו-"מגנום"
מוצרי גילוח "שיק" ו-"וילקנסון"
מבחר מוצרי "דיפלומט"

מבצע הנחות במחלקת תיקים ומזוודות

תיקי ג'ימס בונד
Samsonite®
דגם פרסטיג'
במקום 202.950 רק 145.000
במקום 216.150 רק 158.000

סמסונייט-התיק הטוב ביותר בעולם במשביר לצרכן

ימי המוצר לכל המשפחה

יום ראשון 17.11.85	יום שני 18.11.85	יום שלישי 19.11.85	יום רביעי 20.11.85
חלוקים לנשים, גברים וילדים 25% הנחה	מכנסיים לנשים, גברים וילדים 25% הנחה	חצאיות ושמלות לנשים וילדות 25% הנחה	חולצות לנשים, גברים וילדים 25% הנחה

הקונה במשביר לצרכן חוסך כסף חוסך זמן

פרסום הרשת

מועדון מטיילי מעריב

כל הטיולים ומבצעי הנופש מיועדים לכל קוראי „מעריב" – ללא תשלום דמי־חבר.

מועדון מטיילי מעריב

הבטח כבר היום מקומך בחופשת חנוכה:

מלון „לוט" בים־המלח

3 מחזורי חופשה, עם שפע פעילויות ואירועים וכן טיולים באיזור. אמנים אורחים: גבי ברלין, יוסי לב, סולימן הגדול ★ תאריכי החופשות: 6.12–9.12; 9.12–12.12; 12.12–15.12.

„טבריה קלאב הוטל"

חופשות משפחתיות במלון הטברייני החדיש (5 כוכבים) ★ סוויטה קטנה לכל זוג או משפחה ★ תאריכי החופשות: 6.12-9.12; 9.12-12.12; 12.12-15.12.

סופי שבוע בירושלים

סופי־שבוע קצרים (שישבת), הכוללים טיולים מודרכים בעיר העתיקה וסביבותיה וכן לינת לילה אחד ופנסיון מלא במלון „מוריה" ★ תאריכי החופשות: 6.12-7.12; 13.12-14.12.

טיולי סופשבוע לאילת

טיול שלושה ימים (2 לילות) באוטובוס־תיור עם מדריך במסלול הכולל בין השאר את: מצפה־רמון, פארק תמנע, טאבה ועוד ★ תאריכי הטיולים (כולל שני לילות וחצי פנסיון באילת): 8–10 בדצמבר (חנוכה); 12–14 בדצמבר (חנוכה).

חופשות חורף בארץ – במחירי הנחה לקוראי „מעריב"

- טבריה: „טבריה קלאב הוטל" (מלון דה־לוקס, סוויטה קטנה לכל זוג או משפחה).
- אילת: „אלמוג ים" (3 כוכבים בחוף־אלמוג).
- חניון כפר־חטים: בתי־עץ הולנדיים במרחק כ־10 דקות נסיעה מהכנרת.

מבצע ים־המלח

הנחה מיוחדת (של כ־10%) לקוראי „מעריב" המבקשים לבלות חופשת חורף, של לפחות יומיים, בים־המלח ★ הלינה במלון „לוט" (4 כוכבים) ★ לכל נופש: כניסה חופשית למרחצאות קופ"ח. (המבצע בתוקף עד 28.2.86).

„מועדון הזמר" עם אפי נצר

נפגש שוב ביום ג' (26.11) בשעה 9.00 בערב, ב„בית ציוני אמריקה" בת"א.
אורחים: להקת „שיר־לי".
כרטיסי־הנחה למטיילים ותיקים של „המועדון" (טל. 439207) ★ מכירה מוקדמת של כרטיסים בקופת בית־ציוני־אמריקה (טל. 259341).

שני סמינרים של סופשבוע – בשיתוף עם שרשים

על הטריטוריה: יהדות, נצרות ואיסלם – היחס והזיקה לא"י

מרצים ומשתתפים: פרופ' י. צ. ורבלובסקי; ד"ר אורה לימור, פרופ' עמנואל סיוון, פרופ' יהושע פורת, הרב יוחנן פריד, ד"ר אביעזר רביצקי, פרופ' שלום רוזנברג.
הסמינר יתקיים בימים שישי־שבת (29־30 בנובמבר) בבית־ההארחה במעלה־החמישה.
המחיר: 90,000 ש' – כולל: לינה ללילה אחד, כלכלה מלאה והסעות מת"א וחזרה.

„מכה איש ומת – מות יומתו" (יהדות, ענישה ועונש מוות)

מרצים ומשתתפים: פרופ' שלום רוזנברג, פרופ' שמואל ספראי, ד"ר חנואל מאק, ד"ר מיכאל רוזוק, עו"ד יעקב ריבלין.
הסמינר יתקיים בימים חמישי־שבת (12־14 בדצמבר) בבית־ההארחה בנוה־עציון.
המחיר: 150,000 ש' – כולל: שני לילות, כלכלה מלאה והסעות מת"א וירושלים וחזרה.

שוברי הנחה של 50%

ל־176 מסעדות ובתי־קפה

הם רק חלק מ־430 שוברי־ההנחה הנכללים ב„ספר ההנחות – אנטרטיימנט ישראל 1986", שיופיע בחודש הבא.
הנחות נוספות ל־מסעדות יוקרה, מוזיאונים, תיאטראות, בתי־קולנוע, אירועי ספורט ועוד.

הפצה בלעדית לקהל הרחב:
„מועדון מטיילי מעריב"
פרטים מלאים בקרוב.

אנטרטיימנט ישראל 86'

חסכון של 50%

טיולים לחו"ל בחופשת חנוכה

שבוע של תיאטרון בלונדון

חגיגה תרבותית של 9 ימים (8 לילות) הכוללת: 5 הצגות תיאטרון, ביקור בסטרטפורד, סיור בלונדון, הסעות ומלון מדרגה א' ★ ביצוע: „אופיר טורס" ★ היציאה: 6.12 ★ המלווה: עודד תאומי.

ספארי בקניה

טיולי ספארי של 10 או 17 יום בשמורות הטבע המרהיבות של קניה ★ הלינה בלודג'ים ★ ביצוע והדרכה: „נאות הככר" ★ יציאה: 5.12.

טיול חנוכה למזרח הרחוק

טיול מקיף של 19 יום ביפאן, תאילנד, פיליפינים, הונג־קונג וטאייוואן

★ בתי־מלון מדרגה א' ודה־לוקס ★ המחיר: 2,599 $ ★ ביצוע: „אופיר טורס" ★ היציאה: 3.12.

לונדון – לדתיים ושומרי מסורת

תכנית מיוחדת לדתיים ושומרי מסורת עם מזון כשר ומדריך דתי הכוללת: 7 לילות במלון דרגת תיירות מעולה, סיורים מודרכים בלונדון ווינדזור, כרטיס שבועי לרכבת התחתית, מלווה ישראלי ★ המחיר: 667 $ (כולל חצי פנסיון). ביצוע: „גשר" ★ היציאה: 8.12.

מצרים

טיולים קלאסיים מקיפים של 8 ימים (היציאה: 6.12; 7.12; 8.12) או טיולים קצרים של 6 ימים בקאהיר ואלכסנדריה (היציאה: 7.12; 10.12) ★ ביצוע והדרכה: „נאות הככר"

8 ימים באיסטנבול וסביבתה

טיול קצר במסלול הכולל את: בורסה, (הבירה העתיקה של העותומנים), הר האולו־דאג, איזניק, אבאנט, הרקה (מרכז יצור שטיחי המשי) וכמובן – איסטנבול הססגונית ★ המחיר: 595 $ ★ ביצוע: „נאות הככר" ★ היציאה: 6.12 ★ המדריך: הארכיאולוג אבנר גורן.

חג־המולד באיטליה, שנה חדשה בפאריס – וקניות בלונדון

טיולי חורף לאירופה הקלאסית

★ 18 יום באיטליה, שוויץ, צרפת ואנגליה. היציאה: 20.12.
★ 12 יום בשוויץ, צרפת ואנגליה. היציאה: 26.12.
ביצוע: „נתור"

טוסקי – סקי מובטח

ב־2 אתרי סקי המתאימים במיוחד לחודש דצמבר:
נוישטיפט ו־סולדן

החופשות כוללות: טיסה הלוך ושוב למינכן, רכב לזוג ללא הגבלת ק"מ, 7 לילות בפנסיון או מלון (בהתאם להזמנה) וביטוח נסיעות מקיף (כולל ביטוח סקי מיוחד).
המחיר החל מ: 425 $ לאדם בחדר זוגי.

מבצע בלעדי לקוראי „מעריב": שיט של 3 ימים לאיי בהמאס – חינם!

לכל הרוכש כרטיס טיסה לארה"ב (ובלבד שאחת התחנות הכלולות בו הייא מיאמי) – בחברת „מלחי" נסיעות.
פרטים מלאים – ב„מועדון".

3 טיולים לדרום־אמריקה בתקופת הקרנבל – עם „נאות הככר"

★ טיול קלאסי של 34 יום בברזיל, ארגנטינה, פרו ובוליביה. שילוב של אתרי תרבות, היסטוריה ונופים ושלושה קרנבלים (באהייה, רסיפה וריו) ☆ בתי מלון מדרגה א' ותיירות טובה ☆ היציאה: 6.2
★ טיול של 34 יום לפטגוניה וארץ־האש – כולל: ארגנטינה, צ'ילה והקרנבל בריו־דה־ז'נירו ☆ היציאה: 12.1.
★ 17 יום בברזיל בתקופת הקרנבל (כולל הג'ונגלים במנאוס ומפלי איגואסו) ☆ היציאה: 2.2

מועדון מטיילי מעריב

פרטים: „מועדון מטיילי מעריב"
מערכת „מעריב", רח' קרליבך 2, תל־אביב, טל' 03-439207
פתוח ברציפות בין השעות 8.30 עד 18.00

מועדון מטיילי מעריב